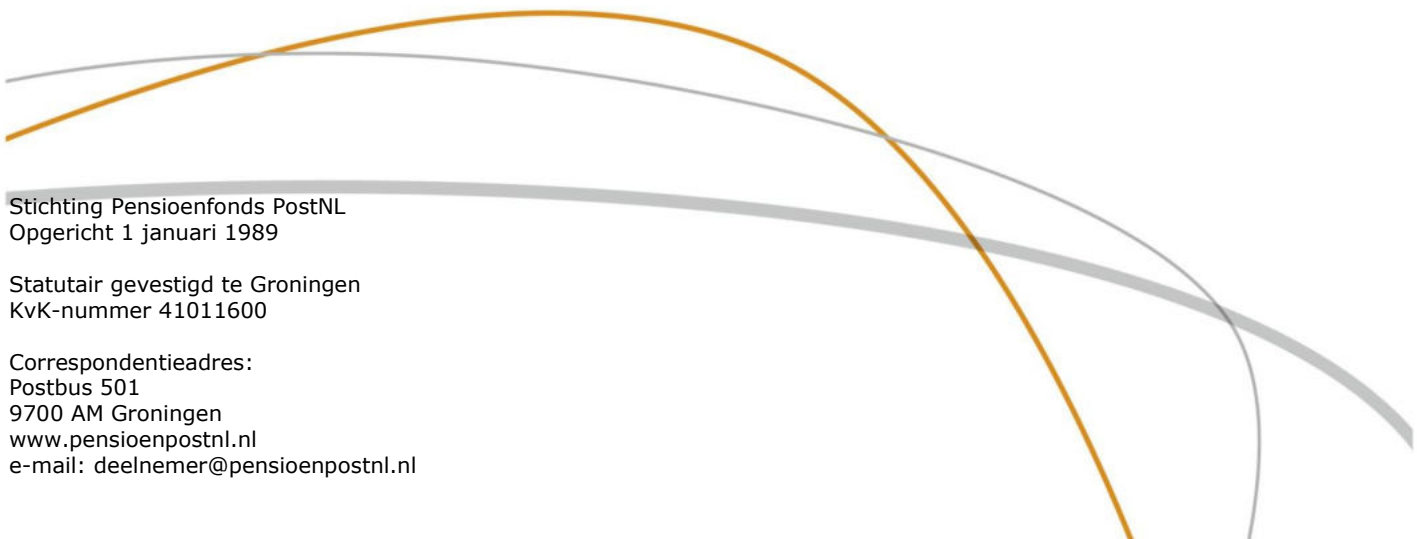

Jaarverslag 2021

Stichting Pensioenfonds PostNL

Stichting Pensioenfonds PostNL
Opgericht 1 januari 1989

Statutair gevestigd te Groningen
KvK-nummer 41011600

Correspondentieadres:
Postbus 501
9700 AM Groningen
www.pensioenpostnl.nl
e-mail: deelnemer@pensioenpostnl.nl

Inhoudsopgave

Kerngegevens	3
1. Woord van de voorzitter	4
Bestuursverslag	6
2. Organisatie en beleid	7
2.1. Missie, Visie en Doelstellingen	7
2.2. Pensioenregeling	9
2.3. Governancestructuur	10
2.4. Financiering	12
2.5. Vermogensbeheer	13
2.6. Communicatie	18
3. Ontwikkelingen 2021	19
3.1. Financiële analyse	19
3.2. Beleggingsresultaten	26
3.3. Maatschappelijk verantwoord beleggen	30
3.4. Pensioenregeling in het verslagjaar 2021	33
3.5. Communicatie	33
3.6. Governance	34
3.7. Uitbesteding	38
3.8. Actuele ontwikkelingen	39
4. Risicobeheersing	42
4.1. Risicogovernance	42
4.2. Risico-inventarisatie	42
4.3. Risicomanagementproces	44
4.4. Risicobereidheid	46
4.5. Ontwikkelingen in 2021 en belangrijkste risico's	46
4.6. Op de agenda voor 2022	47
5. Verantwoordingsorgaan	49
5.1. Verslag van Verantwoordingsorgaan	49
5.2. Reactie bestuur op oordeel Verantwoordingsorgaan	51
6. Raad van Toezicht	52
6.1. Verslag Raad van Toezicht	52
6.2. Reactie bestuur op oordeel Raad van Toezicht	54
Jaarrekening	55
7. Jaarrekening	56
7.1. Balans per 31 december 2021	56
7.2. Staat van baten en lasten	57
7.3. Kasstroomoverzicht	58
7.4. Toelichting op de jaarrekening	59
Overige gegevens	91
8. Overige gegevens	92
8.1. Deelnemersbestand	92
8.2. Actuariële verklaring	93
8.3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	93
Bijlage 1- Historisch overzicht toeslagen	101
Bijlage 2- Personalía	103
Bijlage 3- Begrippenlijst	107
Colofon	115

Kerngegevens

Bedragen x € 1,0 duizend	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal deelnemers					
Deelnemers, actief en/of voortgezet	20.174	19.147	18.200	18.592	19.532
Gewezen deelnemers	44.496	42.808	44.382	46.007	45.433
Pensioengerechtigden	33.394	32.164	31.438	30.816	30.469
Totaal deelnemers	98.064	94.119	94.020	95.415	95.434
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad in %	121,4	104,4	110,6	116,0	113,4
Dekkingsgraad in %	126,0	111,0	113,4	112,1	115,8
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1	104,1	104,1	104,1	104,0
Vereiste dekkingsgraad	116,2	115,1	116,5	116,2	116,7
Balans					
Pensioenvermogen	10.956.614	10.331.352	9.540.283	8.422.622	8.612.235
Technische voorziening	8.692.623	9.306.200	8.413.744	7.514.101	7.436.195
Eigen vermogen	2.263.991	1.025.152	1.126.539	908.521	1.176.040
Premies en uitkeringen					
Premies	100.939	399.991	119.463	121.308	128.529
- <i>Waarvan koopsom voorwaardelijk pensioen</i>	1.608	306.851	24.557	28.444	33.089
Uitkeringen	249.518	241.111	236.813	233.663	231.458
Saldo	-148.579	158.882	-117.350	-112.355	-102.929
Toeslagen					
Toegekend per 1 januari in % **	0,00	0,07	0,72	0,32	0,00
Volledige toeslag in %	0,99	1,64	1,47	1,47	0,00
Niet toegekend cumulatief *					
- <i>PostNL in %</i>	13,66	12,55	10,81	9,99	8,74
- <i>Postkantoren in %</i>	14,73	13,48	11,73	10,90	9,64
Beleggingsrendement op jaarbasis					
Jaarrendement in %	7,7	6,7	15,1	-0,6	5,5
Gemiddeld afgelopen 5 jaar in %	6,8	7,3	6,2	6,5	6,8
Gemiddeld afgelopen 10 jaar in %	7,3	7,2	7,8	8,0	6,4
Gemiddeld vanaf oprichting in %	7,1	7,0	7,1	6,8	7,1
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten (in euro per deelnemer)	144	138	144	155	154
Vermogensbeheerkosten (in % gemiddeld belegd vermogen)	0,43	0,45	0,44	0,34	0,34
Transactiekosten (in % gemiddeld belegd vermogen)	0,12	0,13	0,10	0,16	0,19
Gemiddelde duration in jaren					
Deelnemers, actief en/of voortgezet	22,2	22,8	22,4	21,9	21,8
Gewezen deelnemers	22,5	23,1	23,1	22,8	23,6
Pensioengerechtigden	10,2	10,8	10,7	10,3	10,4
Totaal gemiddelde duration	16,8	17,6	17,2	16,5	16,7
Gemiddelde rekenrente in %	0,52	0,10	0,65	1,34	1,44

* Het weergegeven percentage heeft betrekking op de regeling op of na 1 januari 2006. Voor de toeslagverlening van de regeling voor 1 januari 2006 wordt verwezen naar bijlage 1.

** De per 1 januari 2022 toegekende toeslag van 1,95% is wel verwerkt in de technische voorziening, maar staat niet bovenstaand meerjarenoverzicht omdat de daadwerkelijke toekenning niet in 2021 maar per 1 januari 2022 heeft plaatsgevonden.

1. Woord van de voorzitter

Op deze plek heb ik vorig jaar geschreven dat 2020 in ons aller geheugen gegrift zal staan als een bijzonder jaar. De pandemie heeft ook in 2021 opnieuw invloed op ons leven en onze gezondheid gehad, door de ontwikkelde vaccins maar ook nieuwe varianten die ontstaan. In februari van dit jaar werden we opgeschrikt door de inval van Rusland in Oekraïne. In de eerste plaats zijn de gevolgen voor de burgers van Oekraïne enorm. Daarnaast heeft het ook invloed op de rest van de wereld en daarmee ook op het Pensioenfonds. Ook deze ontwikkeling wordt toegelicht in dit verslag. Als inleiding op dit jaarverslag licht ik in dit voorwoord een aantal onderwerpen die gedurende 2021 van belang waren kort toe. Verderop in hoofdstuk 3 leest u in meer detail over de ontwikkelingen in het afgelopen jaar.

Pensioenhervorming

Het is regelmatig in het nieuws. De komst van een nieuw pensioenstelsel. Eind 2020 is het bestuur gestart met het voeren van gesprekken met sociale partners over de pensioenhervorming die uiterlijk 1 januari 2027 afgerond moet zijn. In het afgelopen jaar zijn er eerste analyses gemaakt op de verschillende contracten die gekozen kunnen worden. Op dit moment is het nog niet duidelijk welke keuze sociale partners in het cao-overleg bij PostNL gaan maken. In de loop van 2022 hoopt het bestuur echter samen met sociale partners te komen tot een voorkeur. Ook voert het bestuur gesprekken met onze partners over de benodigde wijzigingen in de pensioenadministratie en wijze van beleggen.

De wetgeving rondom de pensioenhervorming is naar verwachting ten tijde van het uitbrengen van dit jaarverslag definitief ingediend bij de Tweede Kamer. Nadat de besprekingen in het parlement zijn geweest zullen de laatste discussiepunten ook duidelijk worden. Informatie over welke impact de wijzigingen op uw pensioen bij Pensioenfonds PostNL zal hebben is nog niet te geven. De sterk verbeterde financiële positie van het fonds draagt in elk geval bij aan goede start.

Financiële situatie verbeterd

Het herstel dat zich in de tweede helft van 2020 al aandiende heeft zich in 2021 voortgezet. De financiële positie van het pensioenfonds is hierdoor sterk verbeterd, zichtbaar in een stijgende (actuele) dekkingsgraad. Deze is van circa 111% in januari gestegen naar 126% in december. Vooral het rendement dat wij op onze beleggingen hebben gehaald van 7,7% heeft hierbij geholpen.

Als gevolg van de stijging van onze dekkingsgraad is ook de beleidsdekkingsgraad (gemiddelde dekkingsgraad gemeten over de afgelopen 12 maanden) gestegen. Eind 2021 bedroeg deze 121,4%. Hierdoor was het mogelijk om de pensioenen per 1 januari 2022 te verhogen met 1,95%. De berekende maximale indexatie bedroeg 2,57%. Een gedeeltelijke verhoging dus, maar een opsteker voor onze deelnemers en gepensioneerden. Zeker in een jaar waarin energie en voedsel fors in prijs gestegen zijn. Vooral de ontwikkeling van de rente zal het komend jaar van invloed zijn op ontwikkeling van de dekkingsgraad. Na een bijzonder goed jaar op de financiële markten is het minder aannemelijk dat 2022 eenzelfde beeld zal laten zien.

Een goed pensioen in een mooie wereld

Eén van onze speerpunten is om maatschappelijk verantwoord te beleggen. Het bestuur vindt dit van groot belang, maar ook onze deelnemers en de werkgever. Dit blijkt ook keer op keer uit onderzoek dat wij doen. Wij zijn erg blij om te zien dat we met ons beleggingsbeleid op dit gebied grote voortgang boeken in het verduurzamen van de beleggingen. Ook de buitenwereld beoordeelt ons daarop. In de jaarlijkse ranglijst van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zijn wij 15 plaatsen gestegen en bevinden we ons direct achter de vijf grootste pensioenfondsen van Nederland. Wij zijn als bestuur bijzonder trots dat we nu deze positie bereikt hebben.

Het pensioenfonds zet zich met gerichte beleggingen specifiek in voor een beter klimaat, goede gezondheid en welzijn, en waar mogelijk voor duurzame energie. Als wij (het bestuur)beleggen kijken we dan ook naar bedrijven die de meest positieve bijdrage leveren op deze gebieden. Zo hebben wij in 2021 onze beleggingen in aandelen verder verduurzaamd. Dit hebben wij gedaan met de toevoeging van een passief fonds dat sterk de nadruk legt op een lagere CO₂ uitstoot. Ook zijn wij duurzaam gaan beleggen in landbouwgrond. Hiermee dragen wij bij aan een verantwoorde voedselvoorziening en oplossingen voor het klimaatprobleem. Daarnaast beleggen we steeds meer in groene leningen. Zo belegden wij in 2021 voor 20% van onze bedrijfsobligaties in 'green bonds', obligaties met een expliciete duurzame bestemming. Van de Europese staatsobligaties die wij gebruiken voor de renteafdekking had eind 2021 20% een duurzame bestemming. In 2021 hebben wij hulpmiddelen ontwikkeld om de duurzame doelstellingen te vertalen en te meten. Net als in 2020 zien wij ook in 2021 dat onze keuze voor verduurzaming, naast een beter welzijn, tevens financieel goede rendementen oplevert. Deze keuze draagt bij aan een goed pensioen voor onze deelnemers. In ons jaarverslag over maatschappelijk verantwoord beleggen gaan wij dieper in op de keuzes die wij maken.

Goed besturen

Vorig jaar heb ik toegelicht dat het bestuur er voor heeft gekozen om een bestuursbureau in te richten. Het doel hiervan is om de bestuurlijke druk te verlagen en het pensioenfonds verder te professionaliseren. Het bestuur heeft ervoor gekozen om het bestuursbureau beperkt te houden. Sinds maart 2021 is dit bestuursbureau onder leiding van Emmie Lewin vol aan het werk gegaan voor ons. Er werken vijf personen, zowel rechtstreeks maar ook ingehuurd via onze partners. Het bestuursbureau ondersteunt de verschillende commissies en het bestuur bij haar werkzaamheden. In het najaar hebben wij als pensioenfonds ook een eigen kantoorruimte in gebruik genomen.

Per 31 december 2021 is afscheid genomen van Bas Kiep als bestuurslid. Bas was lid van het bestuur namens de werknemers en heeft zich vele jaren voor het pensioenfonds ingezet. Eerder rechtstreeks bij de als medewerker bij de werkgever en sinds 2012 als bestuurslid. Het bestuur is hem zeer erkentelijk voor het werk dat hij heeft verricht in al die jaren. Per 1 januari 2022 is Wim Henk Steenpoorte als opvolger van Bas begonnen.

Woord van dank

Tot slot wil ik al onze deelnemers, waaronder ook de pensioengerechtigden, bedanken voor hun vertrouwen en reacties die wij mogen ontvangen in deelnemersonderzoeken, panels, maar ook rechtstreeks. U helpt ons hiermee om het pensioenfonds steeds verder te verbeteren. Daarnaast wil ik graag het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht die ons als bestuur kritisch volgen en advies geven op deze plek wederom bedanken voor hun enorme inzet en betrokkenheid. Afsluitend bedank ik, namens het bestuur, eenieder die op een of andere wijze heeft bijgedragen aan de versterking van Pensioenfonds PostNL!

Groningen, 22 april 2022

René van de Kieft, voorzitter

Bestuursverslag

2. Organisatie en beleid

2.1. Missie, Visie en Doelstellingen

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en bijbehorende risicohouding hebben wij een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

Missie

Wij dragen zorg voor een goede, efficiënte en correcte uitvoering van de in de pensioenovereenkomst gedefinieerde pensioenregelingen. Met de pensioenfondsdoelstellingen als uitgangspunt zijn uitvoerbaarheid, financierbaarheid, maatschappelijk verantwoord en communiceerbaarheid sleutelbegrippen. Bij de uitvoering richten wij ons op het ambitieniveau van de toeslagregeling en de risicohouding die ten grondslag liggen aan de pensioenregelingen. Wij laten ons hierbij leiden door een zo evenwichtig mogelijke belangenbehartiging van alle betrokkenen bij het pensioenfonds.

Visie

De visie beschrijft hoe wij inspelen op (toekomstige) veranderingen en welke zienswijze en welk toekomstbeeld ten grondslag liggen aan het handelen van het pensioenfonds. Onze visie is als volgt geformuleerd:

'Wij brengen pensioen dichterbij de deelnemer. Dat zien we terug in de aandacht voor eenvoudige communicatie, zoveel mogelijk gepersonifieerd. We streven naar een toekomstbestendige pensioenregeling gebaseerd op een zo hoog mogelijke reële pensioentoezegging, rekening houdend met het ambitieniveau dat Sociale Partners bepaald hebben. Het pensioenfonds is transparant over (on)mogelijkheden binnen de regelingen en de daaraan verbonden risico's. De huidige regelingen voldoen zo veel mogelijk aan de gewekte verwachtingen van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, uitgevoerd binnen de financiële mogelijkheden die we daarvoor hebben. Pensioenvermogen wordt verantwoord belegd in een bij voorkeur eenvoudige beleggingsportefeuille met de beste risico-rendementsverhouding. Complexiteit is tot op zekere hoogte aanvaardbaar als het risico van de portefeuille daalt of het netto rendement substantieel hoger is. Het beleggingsbeleid is een afspiegeling van de maatschappelijke betrokkenheid van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.'

Doelstellingen

Op basis van de missie en de visie hebben wij de strategische doelstellingen bepaald. Deze strategische doelstellingen zijn als volgt verwoord: 'De doelstelling van het pensioenfonds is om binnen de grenzen van haar middelen op korte- en lange termijn zo hoog mogelijke reële pensioenaanspraken en pensioenrechten te verstrekken. Hierbij wordt er naar gestreefd om de opgebouwde pensioenen, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken te laten ontwikkelen conform de afgesproken toeslagambitie zoals opgenomen in de pensioenovereenkomst. Daarnaast draagt het pensioenfonds zorg voor een duidelijke en klantgerichte communicatie met alle belanghebbenden.'

Wij zijn van oordeel dat wij binnen onze mogelijkheden maximaal hebben bijgedragen aan de realisatie van deze doelstellingen. De dekkingsgraad heeft zich in 2021 gunstig ontwikkeld, waardoor wij per 1 januari 2022 een toeslag kunnen toekennen van 1,95% (per 1 januari 2021 was dit 0,00%). Het opbouwpercentage blijft daarentegen wel een aandachtspunt (in 2021 1,783%, aangezien de beschikbare premieruimte, gegeven de lage rente, net niet voldoende was om de wettelijk maximaal toegestane pensioenopbouw van 1,875% per jaar te kunnen realiseren. In 2021 hebben wij een nieuw strategisch communicatieplan vastgesteld voor de komende 3 jaar om duidelijk en klantgericht te blijven communiceren met alle belanghebbenden.

Verder hebben wij in 2021 een ALM-studie uitgevoerd. De uitkomsten van de ALM-studie zijn verwerkt in het nieuwe strategische beleggingsbeleid 2022-2024. Het strategische beleggingsbeleid draagt bij aan de doelstelling om zo hoog mogelijke reële pensioenaanspraken en pensioenrechten te verstrekken en de toeslagambitie te behalen.

Strategisch jaarplan

Op grond van de strategische doelstellingen stellen wij een strategisch jaarplan op met speerpunten. Voor 2021 waren dit de volgende vier speerpunten:

- Governance;
- Pensioenhervorming;
- Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB); en
- IT.

Voor de speerpunten governance, pensioenhervorming en IT geldt dat deze doorlopen in 2022 en ook voor dit jaar als speerpunten zijn vastgesteld.

Governance

In 2021 is het bestuursbureau ingericht (zie verder paragraaf 3.6). Daarnaast is de opzet van een integrale fondsrapportage besproken. Deze rapportage voorziet het bestuur op hoofdlijnen snel en beknopt van de belangrijkste gegevens die nodig zijn om geïnformeerd te zijn over de stand van zaken van het pensioenfonds en de voortgang van (het bereiken van) de jaar-en strategische doelen.

Pensioenhervorming

In de aanloop naar de nieuwe pensioenregelingen hebben wij samen met onze sociale partners een plan van aanpak opgesteld. In dit plan van aanpak besteden we onder andere aandacht aan de rolverdeling tussen alle betrokken partijen en de overlegstructuur, de fasering van het plan, de communicatie over het plan naar verschillende belanghebbenden, de risicobeheersing en de begroting.

Het plan kent vier fasen:

- De verkenningsfase, die uitmondt in een werkhypothese van sociale partners voor de solidaire of de flexibele premiereregeling.
- De verdiepingsfase, waarin partijen de gekozen regeling tot in detail uitwerken en ook de transitie evenwichtig vorm geven.
- De besluitvormingsfase, waarin het transitieplan, implementatieplan, communicatieplan en opdrachtaanvaarding/opdrachtbevestiging tot stand komen.
- De implementatiefase, waarin de uitbestedingspartijen zich voorbereiden op uitvoering van de gekozen en uitgewerkte regeling en de transitie. In deze fase vertalen partijen de afspraken ook in het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst.

In 2021 zijn we samen met onze sociale partners van start gegaan met de verkenningsfase. We doen dit aan de hand van een aantal mijlpalen: het formuleren van gemeenschappelijke waarden, het in beeld brengen van verschillen tussen de flexibele en de solidaire premiereregeling in hoogte en stabiliteit van het pensioenresultaat, het kwalitatief onderzoeken van voorkeuren van deelnemers voor de ene of de andere regeling, het onderzoeken van de risicobereidheid en risicodraagvlak en het in kaart brengen van eventuele verschillen in impact op de uitvoering van beide regelingen. Deze informatie moet sociale partners in staat stellen medio 2022 een werkhypothese voor een voorkeursregeling te formuleren.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Voor MVB geldt dat wij voor 2021 hebben voorgenomen om de MVB-ambitie te herijken, klimaatdoelstellingen te formuleren en meer aandacht te besteden aan communicatie en verantwoording richting deelnemers. Dit speerpunt hebben we uitgevoerd. We hebben een nieuwe, hogere ambitie vastgesteld. Hierin committeren wij ons aan de volgende Social Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Namelijk:

- SDG 3, goede gezondheid en welzijn;
- SDG 13, klimaatactie.

De klimaatdoelstelling hebben wij gespecificeerd in een concrete CO₂-reductiedoelstelling gerelateerd aan het Akkoord van Parijs (PAB). Onze themapagina over de MVB-activiteiten is in 2021 herzien. Daarnaast is voor de tweede keer een MVB-jaarverslag opgesteld en is er permanent aandacht voor het onderwerp in onze digitale nieuwsbrieven. De hoge score op de VBDO-ranglijst – zesde positie, in 2020: éénentwintigste positie - geeft (mede) aan dat we op de goede weg zijn. Aangezien dit onderwerp nu zo is ingebed in onze reguliere bedrijfsvoering is dit voor 2022 geen specifiek speerpunt meer.

IT

In 2021 heeft het bestuur om het gebied van IT een aantal acties uitgevoerd. Allereerst is een nieuw IT-beleid opgesteld, waarbij tevens IT-beveiliging als belangrijk onderwerp is opgenomen. Daarnaast is een IT-self assessment uitgevoerd. Hier zijn zowel de eigen IT-omgeving als de IT-organisatie bij de drie belangrijkste uitbestedingspartijen meegenomen. Uit dit self-assessment komt naar voren dat het wenselijk is het IT-domein inclusief de informatiebeveiliging en cybersecurity nadrukkelijker een plek te geven in de risicomangementcyclus van PF PostNL. Dat zal in 2022 verder worden ingevuld, evenals een aantal acties die naar aanleiding van het IT-self-assessment zijn vastgesteld.

2.2. Pensioenregeling

De pensioenregeling is gebaseerd op de pensioenafspraken tussen PostNL en de vakbonden (de Sociale Partners). Wij (het pensioenfondsbestuur) zijn geen partij bij dit overleg. De pensioenregeling is gebaseerd op deze afspraken; wijzigen de afspraken tussen de Sociale Partners, dan wijzigt ook de pensioenregeling. De onderstaande pensioenregeling geldt met ingang van 1 januari 2015 ook voor deelnemers met wie op of na 1 januari 2007 een persoonlijke arbeidsovereenkomst is gesloten. Onze pensioenregeling is in het kort de volgende:

- De basispensioenregeling is een middelloonregeling en voorziet in een ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen;
- De pensioen richtleeftijd is sinds 2018 68 jaar;
- Het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen is maximaal 1,875% per jaar;
- Over een deel van het pensioengevend salaris wordt geen pensioen opgebouwd (de franchise);
- Het pensioengevend salaris is wettelijk gemaximeerd;
- Het partnerpensioen is op opbouwbasis en bedraagt 63% van het ouderdomspensioen;
- Het wezenpensioen is 20% van het partnerpensioen;
- Bij arbeidsongeschiktheid is er sprake van premievrije voortzetting gebaseerd op de mate van arbeidsongeschiktheid;
- Deelnemers met een inkomen groter dan het maximum dagloon WIA ontvangen een arbeidsongeschiktheidspensioen wanneer zij arbeidsongeschikt worden;
- Op vrijwillige basis kunnen deelnemers sparen in de regeling Individueel Pensioensparen (IPS).

Deelnemers die een persoonlijke arbeidsovereenkomst hebben die is gestart in de periode 1 januari 2007 tot en met 31 december 2014 konden ook deelnemen aan de beschikbare premieregeling (BPR). Per 1 januari 2015 is nieuwe inleg in deze regeling niet meer mogelijk. Het bestaande saldo rendeert tot het moment van uitdiensttreding, pensionering of overlijden. Vanaf 1 september 2016 kunnen deelnemers met hun BPR-kapitaal doorbeleggen na pensionering. Dit moet dan wel overgedragen worden aan een andere pensioenuitvoerder (het 'shoprecht').

Ten behoeve van de uitvoering van de pensioenregeling sluit de werkgever PostNL een overeenkomst met het pensioenfonds, de zogenaamde uitvoeringsovereenkomst.

Toeslagen

Het pensioenfonds probeert jaarlijks de pensioenrechten en –anspraken te verhogen. Het streven is om de aanpassing te doen met 70% van de stijging van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Deze toeslagverlening is voorwaardelijk en gemaximeerd op 4%. Of een toeslag wordt toegekend, is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad¹ van het fonds. De volgende wettelijke regels gelden hiervoor.

Beleidsdekkingsgraad	Wettelijke regels
Lager dan 110%*	Geen toeslagverlening toegestaan
Tussen 110 en circa 122%	Gedeeltelijke toeslagverlening toegestaan
Boven de 122%*	Volledige toeslagverlening toegestaan

* beide grenzen liggen vast in wetgeving. De ondergrens van 110% geldt voor alle pensioenfondsen en de bovengrens wordt jaarlijks voor ieder pensioenfonds afzonderlijk vastgesteld

Het bestuur besluit uiteindelijk tot het verlenen van een toeslag op basis van de geldende uitgangspunten. Bij dit besluit worden de belangen van alle deelnemersgroepen zorgvuldig afgewogen. Toeslag kan worden

¹ In paragraaf 3.1 is toegelicht wat de beleidsdekkingsgraad is.

verleend als onze middelen dit voor zowel de korte als lange termijn toestaan. Er wordt geen premie ontvangen en er is geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Ook is er geen recht op toeslagen en is het onzeker of dit, en voor hoeveel, verleend kan worden in de toekomst. Een eventuele achterstand kan worden ingehaald.

2.3. Governancestructuur

De vertegenwoordigers van de werkgever worden voorgedragen door de werkgever (PostNL N.V.). De vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers worden direct voorgedragen door de Centrale Ondernemingsraad (COR). Eén kandidaat wordt rechtstreeks voorgedragen door de COR. De andere drie kandidaten worden ook voorgedragen door de COR, waarbij geldt dat zowel FNV, CNV en BVPP ieder het recht hebben om één kandidaat voor te dragen. De vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden worden voorgedragen door de pensioengerechtigde leden in het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur benoemt uiteindelijk de voorgedragen kandidaat.

Eén van de doelen van IORP II is het creëren van organisatorische waarborgen voor een onafhankelijk en integraal risicomanagement. Voor pensioenfondsen geldt dat zij drie zogenoemde sleutelfuncties inrichten om het bestuur te ondersteunen en te zorgen voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit tien bestuursleden. Vier bestuursleden namens de werkgever, vier bestuursleden namens de (gewezen) deelnemers en twee bestuurders namens de pensioengerechtigden. De bestuursleden hebben een zittingstermijn van vier jaar. Elk bestuurslid kan twee keer voor een nieuwe periode van vier jaar worden herbenoemd. In speciale situaties kan hiervan worden afgeweken. Voordat een bestuurslid wordt voorgedragen voor een volgende termijn evalueren wij als bestuur het functioneren van dat bestuurslid.

Commissies

De (voorbereidende) werkzaamheden van het bestuur zijn verdeeld over een aantal commissies. Dit zijn:

- Het Dagelijks Bestuur;
- De Beleggingscommissie;
- De Pensioen- en Communicatiecommissie;
- De Financiële Commissie;
- De Risicobeheercommissie.

Bestuursbureau

In 2021 is ons bestuursbureau gestart (zie paragraaf 3.6). Het bestuursbureau wordt bemenst door 5 medewerkers die het bestuur ondersteunen en aanspreekpunt zijn voor de uitbestedingspartijen over de operationele activiteiten. Dit betreffen interne medewerkers, maar ook ingehuurd personeel via onze uitbestedingspartijen.

Sleutelfuncties

Pensioenfondsen moeten sinds 2019 op grond van IORP II wetgeving beschikken over drie onafhankelijke sleutelfuncties. Het gaat om sleutelfuncties op het gebied van risicobeheer, actuariaat en interne audit.

Wij hebben deze drie sleutelfuncties als volgt ingericht:

- De sleutelfunctiehouder actuariële functie is belegd bij de certificerend actuaaris;
- De sleutelfunctiehouder risicobeheer functie is belegd bij een bestuurslid, de voorzitter van de Risicobeheercommissie;
- De sleutelfunctiehouder interne audit functie is belegd bij de directeur interne audit van PostNL, waarvoor een apart contract is afgesloten.

De sleutelfunctiehouders rapporteren rechtstreeks aan het bestuur en de Raad van Toezicht. In paragraaf 3.6 is dit verder uitgewerkt.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan een aantal adviesrechten. Het Verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds bestaat uit zes leden. De twee leden namens de deelnemers en twee leden namens de

pensioengerechtigden worden gekozen door middel van verkiezingen. De twee leden namens de werkgever worden benoemd door de werkgever. Voor een uitgebreidere toelichting op de taken, samenstelling en werkwijze wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft de taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een aantal goedkeuringsrechten. De Raad van Toezicht bestaat uit een voorzitter en twee leden. De voorzitter en leden zijn onafhankelijk. De leden van de Raad van Toezicht worden door het bestuur benoemd. Het Verantwoordingsorgaan heeft het recht hiervoor een bindende voordracht te geven. Voor een uitgebreidere toelichting op de taken, samenstelling en werkwijze wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Een overzicht van alle bestuursleden, leden van het Verantwoordingsorgaan en leden van de Raad van Toezicht is opgenomen in Bijlage 2.

Beloningsbeleid

Wij kennen een beloningsbeleid voor de bestuursleden namens de (gewezen) deelnemers en voor de vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. De bestuursleden die namens de werkgever in het bestuur zitten, ontvangen geen vergoeding vanuit het pensioenfonds, maar vanuit de werkgever.

Het beloningsbeleid voor bestuursleden bestaat uit één vaste (integrale) vergoeding. Voor het dagelijks bestuur geldt een zwaarder tijdsbeslag. De beloning is daarop afgestemd. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vaste vergoeding per jaar. De leden van het Verantwoordingsorgaan namens de pensioengerechtigden en werknemers, die niet bij de werkgever in dienst zijn, ontvangen een vaste vergoeding en een vergoeding per bijgewoonde vergadering, De vertegenwoordigers namens de werkgever ontvangen een vergoeding vanuit de werkgever.

Het beloningsbeleid kent geen prestatie gerelateerde beloningen en er worden geen ontslagvergoedingen door het pensioenfonds verstrekt. Zie ook paragraaf 3.6.

Met het begrip compliance wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling en soortgelijke organisaties zoals een pensioenfonds, beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de personen die daar werken zich moeten houden. De regeling bevat bijvoorbeeld regels over hoe betrokken personen voor eigen rekening in aandelen mogen handelen, voorwaarden in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

Compliance officer

Het bestuur heeft een externe compliance officer (meer gegevens in bijlage 2) die jaarlijks rapporteert over de naleving van de gedragscode en andere compliance-onderwerpen.

Privacy officer

Het bestuur heeft een externe privacy officer (meer gegevens in bijlage 2) die het bestuur adviseert over kwesties die verband houden met privacy.

Certificerend actuaris en controlerend accountant

Een certificerend actuaris en een controlerend accountant zijn aangesteld voor de waarmerking van het jaarverslag van het fonds. Hun verklaringen zijn te lezen in hoofdstuk 8.

Geschillencommissie

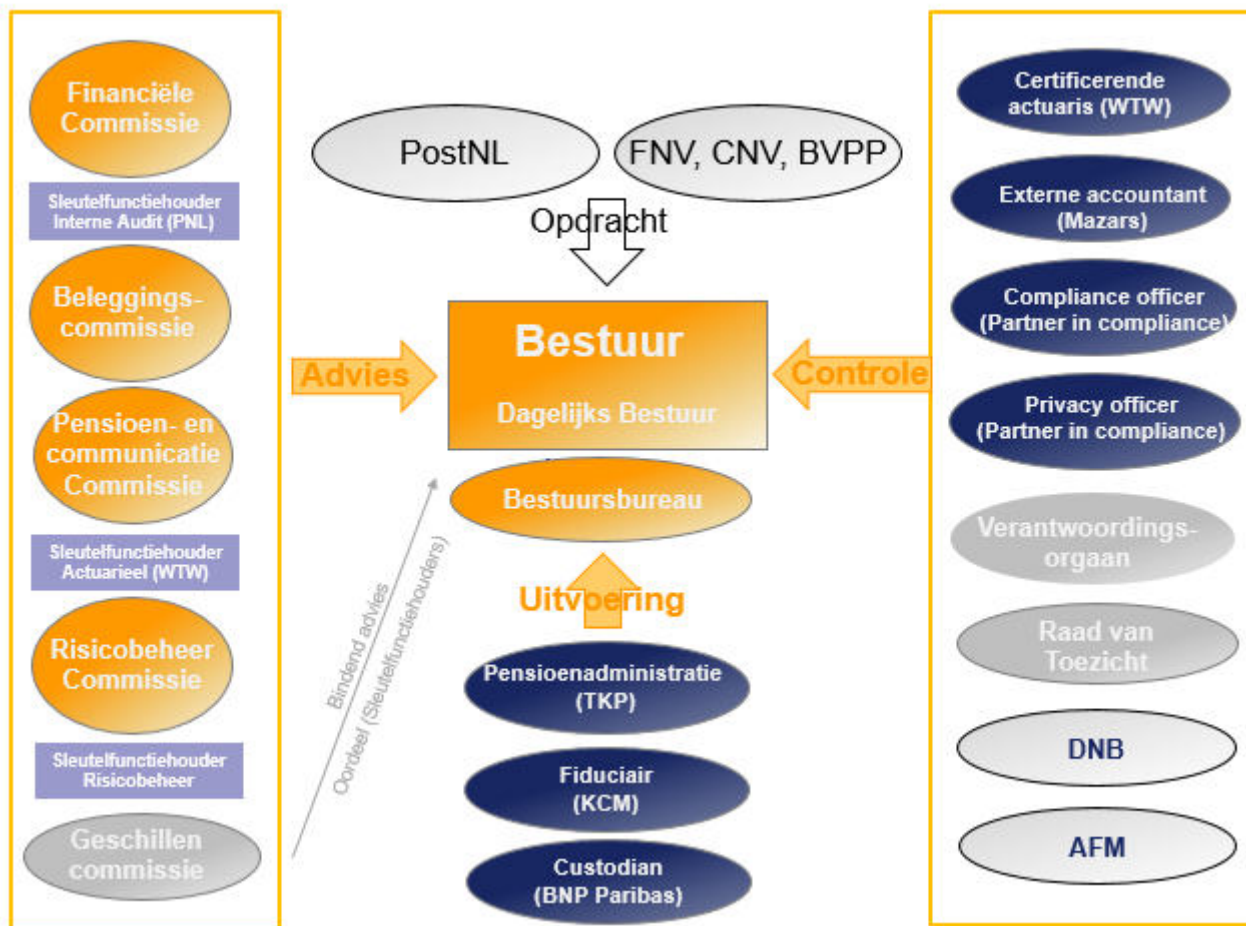
Als een belanghebbende het niet eens is met een besluit van het pensioenfonds over de uitleg en toepassing van de reglementen en statuten dan kan de belanghebbende dit voorleggen aan de Geschillencommissie. Dit geldt ook voor een besluit over de vaststelling van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen. De procedure is vastgelegd in het reglement van de commissie en gepubliceerd op de website van het pensioenfonds. De Geschillencommissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter en bestaat verder uit twee bestuursleden (meer gegevens in bijlage 2). Als een deelnemer het niet eens is met de beslissing van de Geschillencommissie, dan kan er een beroep worden ingesteld bij de Ombudsman Pensioenen of bij de burgerlijk rechter. Meer gegevens zijn opgenomen in paragraaf 3.6.

Pensioenuitvoering en vermogensbeheer

Wij hebben (bijna) alle operationele activiteiten uitbesteed. Bij het besluit om bedrijfsprocessen inzake het pensioen- en vermogensbeheer uit te besteden hebben met name aspecten als het waarborgen van de continuïteit en efficiencyoverwegingen een rol gespeeld.

De pensioenadministratie is ondergebracht bij TKP Pensioen B.V. Het fiduciair management is ondergebracht bij Kempen Capital Management en het operationele vermogensbeheer is uitbesteed aan derden vermogensbeheerders. Per 1 januari 2020 is BNP Paribas Securities Services aangesteld als custodian.

In de onderstaande figuur is de organisatiestructuur van PF PostNL weergegeven.

Afbeelding 1: organisatiestructuur pensioenfondsen PostNL

2.4. Financiering

Reguliere premie

Voor deelnemers aan de pensioenregeling van PF PostNL wordt door de werkgever premie betaald voor de opbouw van het pensioen. De feitelijk door de werkgever te betalen premie ligt vanaf 1 januari 2020 tussen 21,7% en 29,2% (de premie voor rekening van de werknemer bedraagt 6,0%) van de som van de pensioengrondslagen. Als de feitelijke premie onder de grens van 21,7% of boven de grens van 29,2% uitkomt, dan wordt eerst het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen verhoogd of verlaagd, waarbij rekening gehouden wordt met het fiscaal maximale opbouwpercentage. Voor 2021 is het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen vastgesteld op 1,783%. Het fiscaal maximale opbouwpercentage bedraagt 1,875%.

2.5. Vermogensbeheer

Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is het streven naar zo hoog mogelijke reële pensioenen voor haar deelnemers. Hierbij streeft het pensioenfonds voortdurend naar het realiseren van een toeslagambitie van 70%, wat wil zeggen dat het de ambitie is om pensioenen voor 70% of meer mee te laten groeien met de stijging van de prijzen. Om deze doelstelling te bereiken, wordt op zo'n manier belegd dat een optimaal rendement kan worden behaald binnen aanvaardbare risico's en waar het beheersen van risico's en kwaliteit van de totale portefeuille voorop staan.

Het pensioenfonds belegt vanuit de 'prudent person' gedachte waarbij de beleggingen moeten voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's. Dit houdt onder andere in dat het beleggingsbeleid wordt afgestemd op haar financiële verplichtingen aan deelnemers. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke eisen die in de Pensioenwet aan het beleggingsbeleid en risicomanagement worden gesteld. De externe actuaris beoordeelt dit en De Nederlandsche Bank (DNB) houdt hier toezicht op.

Strategisch beleggingsbeleid

Onze meerjarige beleggingsaanpak is vastgelegd in een strategisch beleid. In dit beleid wordt de strategische verdeling van het vermogen over verschillende beleggingscategorieën vastgelegd. Hieronder valt ook hoe wij omgaan met beleggingsrisico's. Belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt zijn bijvoorbeeld:

- Renterisico → als de rente daalt wordt het duurder om aan de verplichtingen te voldoen en daalt de dekkingsgraad.
- Inflatieisico → als de inflatie stijgt kunnen deelnemers minder kopen met hetzelfde pensioen.
- Valutarisico → het pensioenfonds belegt wereldwijd, waardoor schommelingen in wisselkoersen kan leiden tot schommelingen in de financiële positie en de dekkingsgraad.
- Liquiditeitsrisico → er moet op ieder moment voldoende "cash" beschikbaar zijn of snel beschikbaar gemaakt kunnen worden om aan verplichtingen te voldoen.
- Algemeen marktrisico → het pensioenfonds belegt de inleg van deelnemers om een hoger pensioen te bereiken. Deze beleggingen kunnen echter ook (tijdelijk) in waarde dalen.

Het strategisch beleggingsbeleid wordt voor meerdere jaren vastgesteld mede met behulp van een periodieke Asset Liability Management studie (ALM-studie) waarbij de toekomstige pensioenverplichtingen en de beleggingen in één model tegen elkaar worden afgezet. Op korte termijn kan het beleggingsbeleid beperkt afwijken van het strategisch beleid. Hiervoor wordt jaarlijks een beleggingsplan vastgesteld met daarin hoe wij dit jaar invulling geven aan het strategisch beleid. Een uitgebreidere toelichting over het strategisch beleid en ALM-studie is opgenomen in paragraaf 3.2.

Ons strategisch beleggingsbeleid ziet er als volgt uit:

	Beleid 2021	Strategisch beleid 2018 - 2021	Stand ultimo verslagjaar
Matchingportefeuille	15%	15%	13,1%
Staatsobligaties en rentederivaten	15%	15%	13,1%
Rendementsportefeuille	85%	85%	86,9%
Aandelen	28%	26%	32,9%
Vastrentende waarden	47%	49%	42,8%
Vastgoed en alternatieven	10%	10%	11,1%
Liquiditeiten en valutaderivaten	-	-	0,1%
Totaal	100%	100%	100%

In 2021 is de rente gestegen en hebben met name aandelen sterke rendementen vertoond. Daardoor is de rendementsportefeuille ultimo 2021 groter dan de 85% die in het beleid staat. Dit is ook te zien binnen de rendementsportefeuille, waar aandelen en vastgoed/alternatieven een hogere weging hebben dan de norm, en vastrentende waarden juist lager.

In bovenstaande tabel is te zien dat de beleggingsportefeuille bestaat uit de matching- en rendementsportefeuille. De matchingportefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat we gebruiken voor het beheersen van het renterisico. Hieronder vallen met name beleggingen die erg rentegevoelig zijn. De rendementsportefeuille is het deel van het vermogen dat we gebruiken om rendement te halen. Hieronder vallen o.a. aandelen.

De rentetermijnstructuur (RTS) is de maandelijks door DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 100 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd voor de balanswaardering van de voorziening pensioenverplichtingen van een pensioenfonds.

Voor het afdekken van balansrisico's maken wij gebruik van derivaten, in het bijzonder renteswaps en valutaderivaten. Dit zijn financiële overeenkomsten die worden aangegaan met internationale banken waarmee financiële risico's worden uitgewisseld. Het tegenpartijrisico dat hiermee gepaard gaat beheersen we door middel van dagelijkse uitwisseling van onderpand en van zorgvuldige tegenpartijselectie. We hebben een gespecialiseerde partij geselecteerd om ons hierbij te assisteren.

Renterisico

Het pensioenfonds loopt een risico over de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen. Van dit risico dekken wij ultimo 2021 33,5% af. Als de rente daalt zal de dekkingsgraad daarom wat minder hard dalen, en als de rente stijgt zal de dekkingsgraad wat minder hard stijgen. Als de rente hoger komt te liggen, zullen wij meer van het renterisico afdekken.

Valutarisico

Als buitenlandse valuta's ten opzichte van de euro minder waard worden kunnen sommige beleggingen in onze portefeuille ook in waarde dalen. Om dit risico te beperken dekt het pensioenfonds dit risico deels af met derivaten en gelden er beperkingen om in lokale valuta's te beleggen. Voor aandelen- en vastgoedbeleggingen dekt het pensioenfonds 50% van het risico op een daling van de Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen af. Het valutarisico van beleggingen in vastrentende waarden wordt volledig afgedekt.

Inflatieisico

Als de inflatie hoog is wordt pensioen uiteindelijk minder waard. Er kan immers minder gekocht worden met dezelfde euro's. We dekken dit risico niet expliciet af, maar beleggen wel in zaken die ook meer waard worden als de inflatie hoog ligt. Bij vastgoed stijgen de huren bijvoorbeeld vaak mee met de inflatie.

Investment beliefs

Beleggingsovertuigingen vormen een belangrijke rol in het beleggingsproces omdat zij een kader vormen voor genomen en toekomstige beleggingsbeslissingen. De zes beleggingsovertuigingen van het pensioenfonds zijn:

- Beleggingsrisico nemen loont.
- Diversificatie voegt waarde toe.
- Eenvoud als vertrekpunt.
- Passief beleggen, tenzij actief beleggen naar verwachting – na aftrek van additionele kosten – meer rendement oplevert.
- Het voegt waarde toe om de eerste in een nieuwe beleggingscategorie te zijn.
- Maatschappelijk Verantwoord Beleggen verlaagt het risicoprofiel.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Een belangrijke beleggingsovertuiging van ons is dat beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn een lager risicoprofiel hebben, niet alleen voor de reputatie maar zeker ook financieel. Dit wordt ondersteund door meerdere onderzoeken. Wij zetten daarom de aan ons beschikbaar gestelde middelen in om maatschappelijk verantwoord te beleggen waardoor een bijdrage wordt geleverd aan een duurzame samenleving en een goed pensioenresultaat. Uit onderzoek is gebleken dat de achterban van het pensioenfonds ook waarde hecht aan MVB, net als de werkgever. Een goed pensioen gaat niet alleen om welvaart maar ook om (maatschappelijk) welzijn. Wij geven hier op een aantal manieren invulling aan.

Thematische speerpunten

Aan de hand van de United Nations Social Development Goals (SDG's – VN Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen, zie afbeelding 2) hebben wij de volgende speerpunten gekozen:

- **Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)**. Ook dit speerpunt komt terug in ons uitsluitingsbeleid: beleggingen in tabak worden uitgesloten omdat tabak op geen enkele manier een positieve bijdrage aan mens of maatschappij levert. Verdere invulling van de bijdrage aan dit speerpunt is momenteel nog in onderzoek.
- **Klimaatactie (SDG 13)**. Wij onderschrijven het belang van klimaatactie en de doelstellingen van het Parijs-akkoord. Dit speerpunt komt daarom ook terug in ons uitsluitingsbeleid (op gebied van steenkool). Daarnaast wordt in een groot gedeelte van onze aandelenportefeuille een best-in-class aanpak toegepast. Bij deze aanpak worden bijvoorbeeld binnen de energiesector alleen de meest verantwoorde werkende energiebedrijven opgenomen in de portefeuille. Ook hebben we een doelstelling geformuleerd over de CO₂ uitstoot van bedrijven in onze portefeuille. Hierover vertellen we hieronder meer. Dit speerpunt is aangevuld met:

Afbeelding 2: De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)

CO₂ reductie

Het is van groot belang dat de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen wordt teruggebracht. Wij willen beleggen op een manier die in lijn ligt met het klimaatakkoord van Parijs. Naast het doel van een betere wereld zien wij ook risico's voor bedrijven die teveel achterlopen. Zo kunnen oliemaatschappijen op een zeker punt 'blijven zitten' met olievelden die niet meer rendabel zijn, zogenaamde *stranded assets*.

Er zijn in de financiële sector momenteel twee veelgebruikte maatstaven voor de reductie van CO₂.

- Climate Transition Benchmark (CTB). Dit is gedefinieerd als een portefeuille die op een decarbonisatie traject zit, en voldoet aan de vereisten van de Europese Unie.
 - Start in 2020 met 30% lagere voetafdruk dan de brede markt, en vervolgens 7% reductie per jaar.
- Paris Aligned Benchmark (PAB). Dit is gedefinieerd als een portefeuille die in lijn is met het Akkoord van Parijs, en daarnaast voldoet aan de vereisten van de Europese Unie.
 - Start in 2020 met 50% lagere voetafdruk dan de brede markt, en vervolgens 7% reductie per jaar.

In 2021 heeft PPNL op basis van de resultaten per eind 2019 haar klimaatdoelstelling aangescherpt met de volgende aanvullingen:

- Eind 2020: voldoen aan CTB voor aandelen (30% reductie ten opzichte van de markt begin 2020);
- Eind 2021 voldoen aan PAB voor aandelen (53,5% reductie ten opzichte van de markt begin 2020) en CTB voor obligaties (35% reductie ten opzichte van de markt begin 2020);
- Eind 2023 voldoen aan PAB met de totale beleggingen (gemiddelde) inclusief de illiquide beleggingen waar dit redelijkerwijs mogelijk

Uitsluiting

Wij sluiten controversiële of niet-ethische beleggingen uit, waaronder controversiële wapens (zoals clustermunitie), kolenmijnbedrijven, tabaksproducten en -handelaars, en ook bedrijven die niet acteren conform de principes van de UN Global Compact en hierop geen voortgang tonen.

Daarnaast zijn diverse landen uitgesloten omdat deze op universeel erkende wijze veroordeeld zijn voor bijvoorbeeld ernstige schendingen van de mensenrechten. Over het uitsluiten van landen zijn we nog niet helemaal tevreden. Daarom is in 2021 gewerkt aan een nieuw beleid op dit gebied. We verwachten dit begin 2022 af te ronden en door te voeren in de portefeuille. Specifieke actuele informatie over dit onderwerp wordt op de website van het pensioenfonds toegelicht.

Integratie en impact

We integreren MVB in onze beleggingsaanpak. Dit zien we zowel in ons bestuurlijk beleggingsproces (zoals klimaatrisico's), als in het feit dat we beleggingsportefeuilles hebben met specifieke aandacht voor MVB. Een voorbeeld hiervan is de eerdergenoemde best-in-class aanpak binnen aandelen, en onze beleggingen in green bonds van bedrijven en overheden. We onderzoeken of we deze aanpak breder kunnen toepassen. Ook voeren we een separate aandelenportefeuille die gericht is op lange termijn beleggen en betrokken aandeelhouderschap.

Engagement en stemmen

Een belangrijk uitgangspunt is dat alle ondernemingen waarin wordt belegd zich gedragen volgens de United Nations Global Compact Principles (UNGCP) op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie, zoals opgesteld door de Verenigde Naties (UN). Met ondernemingen die zich niet conform de UNGCP gedragen wordt een dialoog gevoerd. Een engagement traject loopt in beginsel drie jaar. Bij onvoldoende voortgang gedurende deze periode wordt een bedrijf toegevoegd aan de uitsluitingslijst.

Daarnaast wordt gestemd op de aandeelhoudersvergaderingen van al onze aandelenbeleggingen. We gebruiken een duurzaam gedreven stembeleid van een gespecialiseerd stemadvies bureau, de 'ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines'. Dit beleid is in lijn met de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties.

Verantwoording

Meer informatie over de genoemde beheersmaatregelen is opgenomen in paragraaf 3.3.

Wij stellen daarnaast jaarlijks een separaat MVB-jaarverslag op over de resultaten t.a.v. engagement, stembeleid, impact beleggen, etc. Dit is te vinden op onze website. Daarnaast communiceren we zowel de resultaten als bepaalde vernieuwingen actief naar alle deelnemers, waaronder de pensioengerechtigden.

Beleggingsaanpak

In onze beleggingsaanpak hanteren we een vast proces van het stellen van doelstellingen, hierbij beleid vormen, implementeren en dit vervolgens evalueren.

Onder meer door middel van een ALM-studie bepalen we welke strategische beleggingsportefeuille het best aansluit bij onze doelstellingen van het pensioenfonds. Deze doelstellingen vormen een balans tussen de belangen van actieve en gewezen deelnemers alsmede pensioengerechtigden. In deze afweging spelen onder andere het premie-, pensioen- en indexatieresultaat een rol. De ALM-studie is een belangrijk hulpmiddel bij het vaststellen van het strategisch beleggingsbeleid, omdat het inzicht geeft in de rendements- en risicokarakteristieken van mogelijke beleidskeuzes. Eind 2021 is een nieuwe ALM studie uitgevoerd, waarmee een aangepast strategisch beleid voor 2022 tot 2024 is opgesteld.

Ons bestuur bepaalt het beleggingsbeleid en laat zich hierover adviseren door de beleggingscommissie en externe adviseurs, in het bijzonder onze fiduciair manager.

Invulling van beleggingscategorie

Een investment case is een beleidsdocument waarin we vastleggen en toetsen waarom we in een categorie willen beleggen en waarom we denken dat dit passend is bij onze missie, visie en doelstellingen. Ook leggen we hier vast onder welke voorwaarden en op welke manier we in een categorie beleggen. Deze nieuwe aanpak waarborgt de consistentie in het beleid en de transparantie van gemaakte keuzes.

Actief beleggen is een strategie van beleggen waarin wordt geprobeerd een hoger rendement te halen dan de op dat moment huidige marktindex.

Passief beleggen houdt in dat een belegger ernaar streeft zo goed mogelijk het rendement van de index te volgen.

Per beleggingscategorie maken we keuzes over hoe we invulling geven aan de categorie. Deze keuzes worden uitvoerig onderzocht en vastgelegd in investment cases en andere beleidsstukken. Centraal hierbij staat een goede verhouding tussen risico en rendement, maar dit is ook de plek in het proces waar MVB een grote rol speelt. We lichten per beleggingscategorie toe hoe hieraan vorm wordt gegeven.

Beleggingen in aandelen

Om risico's te beperken spreiden wij onze aandelenbeleggingen wereldwijd. Daarnaast maken we onderscheid tussen verschillende regio's, kleinere bedrijven (zoals small caps) en lange termijn beleggingen. Dit doen we om verschillende redenen, zoals een beter risico-rendement, en ook maatschappelijke betrokkenheid.

De wereldwijde aandelenbeleggingen kennen een actieve en een passieve benadering. De Europese beleggingen in beleggingsfondsen worden uitsluitend passief beheerd. De beleggingen in aandelen opkomende markten kennen een actief beleggingsbeleid.

In 2021 is een groot deel van de wereldwijde aandelenportefeuille geïnvesteerd in een passief fonds met een zware focus op bedrijven met minder CO₂ uitstoot. Ook zijn er twee actieve managers geselecteerd die speciaal zoeken naar bedrijven die zaken doen in oplossingen voor bijvoorbeeld de klimaatproblematiek en de zorg. Denk hierbij aan zonnepanelen en nieuwe apparatuur voor in ziekenhuizen.

Beleggingen in vastgoed en landbouwgrond

We beleggen voornamelijk in niet-beursgenoteerd vastgoed maar ook voor een deel in beursgenoteerd vastgoed. Beursgenoteerd vastgoed gebruiken we als we door langere doorlooptijden nog niet volgens ons beleid kunnen beleggen in vastgoed of landbouwgrond. Voor beursgenoteerd vastgoed beleggen wij wereldwijd, voor niet-beursgenoteerd vastgoed beleggen wij nu nog in Europa (70%), Noord-Amerika (20%) en Azië/Australië (10%). Om meer focus aan te brengen in de portefeuille hebben we besloten de beleggingen in Azië te verkopen.

Naast vastgoed beleggen wij sinds 2021 in landbouwgrond. Hierbij is duurzaamheid heel erg belangrijk. Zo kiezen we voor beleggingen die zich met name richten op lokale consumptie en die op plekken liggen waar zaken als waterschaarste geen probleem zijn. Ook hier is spreiding over de wereld en soorten beleggingen belangrijk. Zo beleggen we in Australië in avocado's en in Portugal in olijven.

Beleggingen in vastrentende waarden

In vastrentende waarden wordt belegd door middel van obligaties en hypotheekleningen.

Binnen de matchingportefeuille zijn dit met name staatsobligaties van hoogwaardige Europese landen, voornamelijk Nederland, Duitsland en Frankrijk. Deze hebben met name als doel om een deel van de rentegevoeligheid van de verplichtingen van het pensioenfonds af te dekken.

Binnen de rendementsportefeuille zijn de beleggingen in vastrentende waarden gespreid over verschillende soorten obligaties om risico's zo breed mogelijk te spreiden. Via bedrijfs- en high yield obligaties² en staatsobligaties uitgegeven door opkomende landen wordt een hoger rendement nagestreefd. Hierbij wordt wereldwijd in ongeveer 50 opkomende landen belegd.

Een aanvulling op deze hoogrentende categorieën is Private Debt. Dit zijn leningen die aan bedrijven worden verstrekt die te klein zijn om obligaties uit te geven maar die ook moeilijk bij banken terecht kunnen voor financiering. Banken hebben zich namelijk de laatste jaren steeds meer teruggetrokken uit de markt voor leningen aan kleinere bedrijven. Omdat leningen aan zulke bedrijven veel maatwerk vereist is er vaak ook een goed rendement mee te behalen.

Tot slot beleggen we een groot deel van de portefeuille, zo'n 20%, in Nederlandse woning hypotheekleningen.

² Obligaties met een hoger rendement vanwege een lagere kredietwaardigheid.

Aandachtspunten in 2022

Voor 2022 staan de volgende onderwerpen bij ons onder de aandacht op het gebied van vermogensbeheer:

- Pensioenakkoord en de impact op de beleggingen;
- Voorbereiding op de ALM-studie uit te voeren in 2022;
- Onderzoeken wat de beste implementatie is voor de vastgoedportefeuille;
- MVB-beleid verder doorvoeren en aanscherpen;
- De verantwoording en communicatie over MVB verbeteren.

2.6. Communicatie

We hebben voor 2021 het bestaande meerjaren communicatiebeleidsplan herijkt; per 2022 is een nieuw meerjarenbeleidsplan opgesteld. Strategische doelen waren voor 2021 allereerst 'Dichtbij zijn/relatie'; Wij willen dat deelnemers zich betrokken voelen bij hun pensioen en het pensioenfonds. En het pensioen ervaren als hun 'eigen' pensioen.

De andere strategische doelstelling is 'Pensioenbewustzijn/zelfredzaamheid'; Wij willen dat deelnemers inzicht hebben in hun pensioen en weten wanneer ze in actie moeten komen.

De doelen zijn in het jaar-actieplan 2021 vertaald naar heldere doelstellingen, die betrekking hebben op:

- Tevredenheid over de communicatie;
- Mate van op de hoogte zijn van wat men zelf kan doen en van wat het fonds biedt;
- Vindbaarheid van informatie;
- Vertrouwen in het pensioenfonds;
- Digitalisering;
- Websitebezoek.

Tevredenheid en vertrouwen zijn in 2021 niet gemeten, aangezien geen deelnemersonderzoek is gehouden (staat gepland voor 2022).

Om te komen tot een nieuw meerjarenbeleidsplan, is in de zomer gestart met een sessie met een delegatie van het Verantwoordingsorgaan en de Pensioen- en Communicatiecommissie. Daarbij zijn voor de volgende periode de doelstellingen geëvalueerd en vastgesteld.

Speciale aandacht was er in 2021 voor het thema maatschappelijk verantwoord beleggen. En voorbereidingen op de communicatie die verband houdt met het nieuwe pensioenstelsel.

Contact met de deelnemers vond, mede als gevolg van Covid 19, vooral digitaal plaats. Er zijn deelnemerspanels georganiseerd en de videochat kreeg in 2021 een vervolg.

Het panel geeft ons de mogelijkheid met actieve en pensioengerechtigde deelnemers in gesprek te gaan en door te vragen en te praten over diverse onderwerpen, bijvoorbeeld het nieuwe pensioenstelsel. De panelleden zijn evenals in 2020 positief over de mogelijkheid om ervaringen en visies te delen, en over de ruimte voor verdieping. En men waardeert de betrokkenheid van het bestuur bij het panel. Het deelnemerspanel krijgt in 2022 een vervolg.

Activatie van deelnemers vond vooral plaats door middel van campagnes. Met diverse onderwerpen voor diverse doelgroepen. Zo was er een campagne voor jongere deelnemers tot 35 jaar. En een campagne over Arbeidsongeschiktheid.

3. Ontwikkelingen 2021

3.1. Financiële analyse

Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad (12-maands gemiddelde van de actuele dekkingsgraad) van het pensioenfonds bedraagt eind 2021 121,4%. Dit betekent dat het pensioenfonds de opgebouwde rechten en uitkeringen van deelnemers kan verhogen. Ook betekent dit dat het pensioenfonds uit herstel is.

De dekkingsgraad geeft aan of we voldoende geld 'in kas' hebben voor alle toekomstige pensioenen die nu zijn opgebouwd. Hoe hoger het percentage, des te beter staan we ervoor. Bij 100% hebben we voor elke euro aan pensioenverplichtingen precies een euro in kas. Dat is niet voldoende. We moeten flinke buffers hebben voor de veiligheid en indexering van je pensioen. Dit wordt de vereiste dekkingsgraad genoemd.

Een pensioenfonds heeft meerdere dekkingsgraden. Elke maand wordt een actuele dekkingsgraad bepaald. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 actuele dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad is de graadmeter van de financiële positie van het pensioenfonds.

Het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen.

Het VEV is afhankelijk van de mate waarin een pensioenfonds risico's loopt. Voor de vaststelling van het VEV heeft DNB regels voorgeschreven.

Een terugblik op de financiële positie in het verslagjaar

De beleidsdekkingsgraad is in 2021 gestegen van 104,4% naar 121,4%. Een beleidsdekkingsgraad hoger dan 110,0% geeft het pensioenfonds de mogelijkheid om toeslag te kunnen verlenen. Bij het bepalen van de hoogte van de toeslag houden we er rekening mee om ook toeslag te kunnen verlenen op lange termijn (toekomstbestendig toeslag verlenen). Het bestuur heeft per 1 januari 2022 besloten een toeslag te verlenen van 1,95%.

De vereiste dekkingsgraad (VEV) voor ons pensioenfonds is eind 2021 116,2% (2020: 115,1%). Aangezien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad is er geen sprake meer van een reservetekort ultimo 2021. Vanwege deze gunstige financiële positie hoeven we in 2022 geen nieuw herstelplan bij DNB in te dienen.

Er is ook een dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV). Dit is de dekkingsgraad die de minimaal benodigde buffer weergeeft. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort. Indien de beleidsdekkingsgraad 5 jaar onder het MVEV-niveau blijft, moeten de opgebouwde rechten en uitkeringen worden gekort. Ultimo 2021 is het MVEV 104,1% (2020: 104,1%). In figuur 2 is de beleidsdekkingsgraad weergegeven in samenhang met de wettelijke grenzen voor toeslagverlening. Een overzicht met alle kerngegevens van pensioenfonds PostNL over de periode 2017 tot en met 2021 is opgenomen in de kerngegevens op blz. 3.

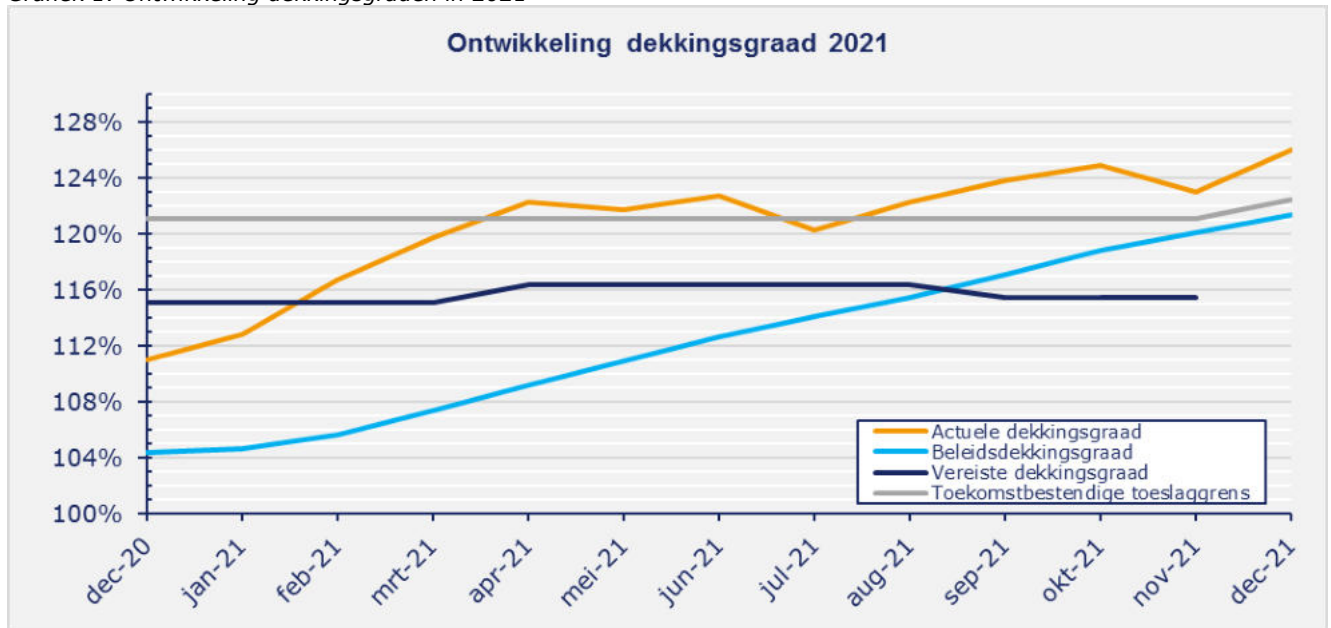

Figuur 1- de beleidsdekkingsgraad ultimo 2021, afgezet tegen de wettelijke grenzen

De actuele dekkinggraad kende in 2021 een overwegend positief verloop en eindigde op 31 december 2021 op 126,0% (eind 2020 was dit 111,0%). Dit werd voor een deel veroorzaakt doordat de rente is gestegen ten opzichte van eind 2020. Daarnaast had de grote stijging op de aandelenmarkten een gunstig effect op de dekkinggraad.

De rente is van belang voor de waardering van de toekomstige verplichtingen op de balans van een pensioenfonds, ook wel technische voorziening (TV) genoemd. In 2021 heeft de stijging van de rente tot een daling van de technische voorziening geleid met een positief effect op de dekkinggraad. Dit effect wordt voor een deel gedempt omdat het renterisico wordt verlaagd met beleggingen, zoals beschreven in paragraaf 2.5. In grafiek 1 wordt de ontwikkeling van de dekkinggraad over het afgelopen jaar weergegeven.

Grafiek 1: Ontwikkeling dekkinggraden in 2021

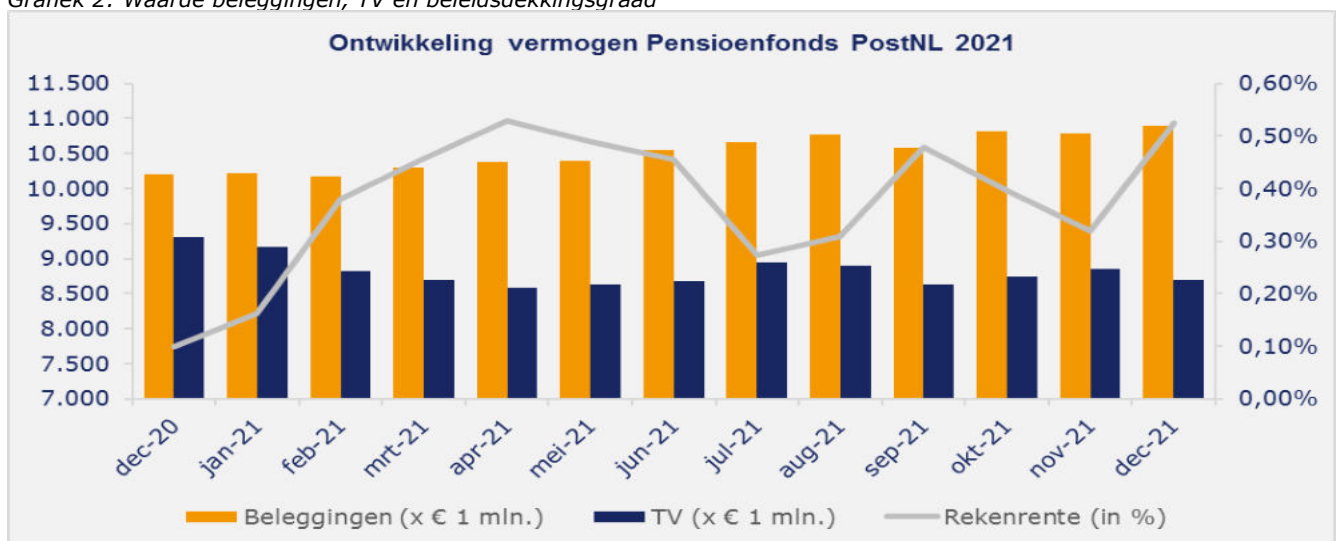

De TBT-grens is de beleidsdekkinggraad die wettelijk minimaal nodig is om pensioenen volledig te kunnen indexeren.

In de grafiek is te zien dat de actuele dekkinggraad vanaf december 2020 sterk is gestegen, met uitzondering van de maanden juli en november. In grafiek 2 is te zien dat deze momenten samenvallen met momenten van rentedaling. De toekomstbestendige toeslaggrens wordt elk jaareinde herijkt. De stijging van de toekomstbestendige toeslaggrens van 121,1% naar 122,5% in december wordt veroorzaakt door de stijging van de rentestand eind 2021 ten opzichte van eind 2020.

In grafiek 2 is de samenhang tussen de waarde van het vermogen en de verplichtingen van het pensioenfonds met de rente weergegeven.

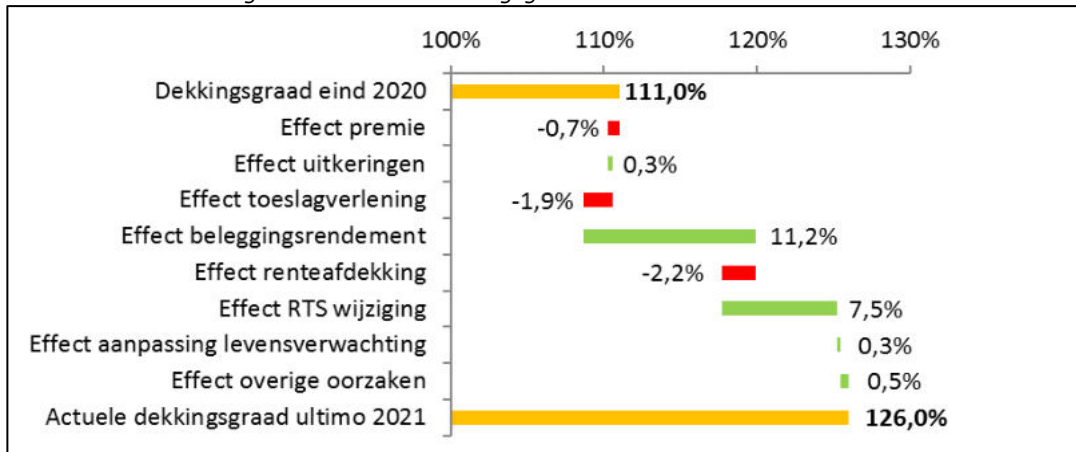
Grafiek 2: Waarde beleggingen, TV en beleidsdekkinggraad

De waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen wordt beïnvloed door wijziging van de rente. Het pensioenfonds heeft dit renterisico voor een deel afgedekt. Een negatief effect van rentedaling op de technische voorziening wordt echter deels gecompenseerd door een positief rendement op de beleggingen die worden aangehouden ter afdekking van het renterisico. Bij stijging van de rente is het effect omgekeerd; de technische voorziening daalt (positief effect) en de waarde van de beleggingen die worden aangehouden ter afdekking van het renterisico daalt (negatief effect).

Naast de ontwikkeling van de rente zijn er nog andere effecten die de dekkinggraad beïnvloeden. In grafiek 3 wordt het verloop van de actuele dekkinggraad in 2021 weergegeven, uitgesplitst naar oorzaak.

Grafiek 3: Ontwikkeling van de actuele dekkinggraad

In de grafiek worden de mutaties getoond die het verloop van de actuele dekkinggraad in 2021 bepalen.

Effect premie

In 2021 is de opbouw van pensioenverplichtingen gefinancierd op basis van het verwacht rendement. Het effect premie is negatief, omdat de premiebatens niet de volledige opbouw van de nieuwe aanspraken dekken.

Effect toeslagverlening

De toeslagverlening van 1,95% per 1 januari 2022 is verwerkt in de waardering van de technische voorziening ultimo 2021. Dit heeft een negatief effect van -1,9%-punt op de dekkinggraad in 2021.

Effect beleggingsrendement

De gunstige beleggingsrendementen in 2021 hadden een positief effect op de dekkinggraad. Het rendement op de beleggingen bedroeg 7,7%. Afgezet tegen de voorziening voor pensioenverplichtingen (en daarmee de dekkinggraad) is dit 9,0% hetgeen in bovenstaande tabel is opgedeeld in effect beleggingsrendement (+11,2%) en effect renteafdekking (-2,2%).

Effect renteafdekking

Gedurende 2021 is de rente gestegen. Omdat het pensioenfonds het renterisico voor een deel heeft afgedekt, heeft dit als gevolg dat het deel van de beleggingsportefeuille dat hiertoe is ingericht, een negatief beleggingsrendement vertoont.

Effect wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

Het niveau van de RTS ultimo 2021 ligt boven de RTS ultimo 2020. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2021 met ongeveer 0,42%-punt gestegen. Dit leidt tot een afname van de voorziening en dus tot een positief effect op de dekkinggraad. Dit effect bestaat uit een reguliere rentewijziging (+8,0%) als gevolg van marktomstandigheden en een wijziging vanwege aanpassing van de UFR methodiek voor vaststelling van de RTS (-0,5%).

Effect aanpassing levensverwachting

In 2021 is een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekanssen (ervaringssterfte) doorgevoerd.

Overige oorzaken

De mutatie van de dekkinggraad vanwege overige oorzaken betreft met name kruiseffecten (+0,7%-punt). Kruiseffecten treden op doordat verschillende mutaties procentueel worden uitgedrukt ten opzichte van een beginstand. Als de tussentijdse mutaties groter zijn, neemt het optredende kruiseffect toe.

3.1.1. Herstelplan

Het pensioenfonds heeft begin 2022 geen geactualiseerd herstelplan meer in hoeden dienen bij de toezichthouder. Er is namelijk geen sprake meer van een reservetekort ultimo 2021, omdat de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad (ultimo 2021: 116,2%).

3.1.2. Haalbaarheidstoets

Het voornaamste doel van de haalbaarheidstoets is dat wij en sociale partners kunnen beoordelen of de gemaakte beleidskeuzes en gekozen ondergrenzen zich verhouden tot de geformuleerde pensioenambitie. De uitkomst van de haalbaarheidstoets is een signaalfunctie voor het bestuur en sociale partners om eventueel het beleid bij te stellen.

Het pensioenfonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. Daarmee geeft het pensioenfonds inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's op de lange termijn. Uit de haalbaarheidstoets die we in 2021 hebben uitgevoerd, blijkt dat we hieraan voldoen. Het afgesproken premiebeleid is reëel en haalbaar, en het pensioenfonds heeft voldoende herstelkracht vanuit het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad. Bij ingrijpende beleidswijzigingen moet een nieuwe haalbaarheidstoets worden uitgevoerd. Hiervan is bij ons geen sprake.

3.1.3. Kosten

Kerngetallen kosten

	2021	2020	2019	2018	2017
Uitvoeringskosten pensioenbeheer (in euro per deelnemer)	€ 144	€ 138	€ 146	€ 155	€ 154
Vermogensbeheerkosten (in % van gemiddeld belegd vermogen)	0,43%	0,45%	0,44%	0,34%	0,34%
Transactiekosten (in % van gemiddeld belegd vermogen)	0,12%	0,13%	0,10%	0,16%	0,19%

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

De bruto pensioenuitvoeringskosten zijn gestegen ten opzichte van voorgaand jaar (2021: € 9.919 duizend, 2020: € 8.993 duizend).

De circa 6% stijging van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een stijging van de pensioenuitvoeringskosten. Deze vallen in 2021 hoger uit door de oprichting van het bestuursbureau van PF PostNL (dit verklaart ongeveer de helft van de toename) en door hogere administratiekostenvergoeding van TKP (mede door project Nieuw Pensioencontract). Onder aftrek van de vermogensbeheer toegerekende kosten bedragen de uitvoeringskosten ten behoeve van de kosten per deelnemer € 7.738 duizend (2020: € 7.101 duizend). Daarnaast is het aantal actieve- en pensioengerechtigde deelnemers gestegen (+3,3%) waardoor de stijging van de pensioenuitvoeringskosten over meer deelnemers verdeeld wordt.

Toelichting vermogensbeheerkosten

Directe vermogensbeheerkosten

De directe vermogensbeheerkosten bestaan uit de volgende posten:

- Beheervergoeding: Dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- Indien van toepassing: performance fee: Dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het beter presteren dan de benchmark, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele negatieve relatieve rendementen uit de vorige jaren.
- Vergoeding advies, administratie en rapportage: Dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst.
- Vergoeding fiduciair adviseur.
- Overige directe kosten: Dit betreft onder andere de kosten van dienstverlening derivaten en de kosten van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid.
- Toegerekende kosten van het pensioenfondsbestuur, waaronder kosten van toezicht.

Indirecte vermogensbeheerkosten

De indirecte vermogensbeheerkosten bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- Beheervergoeding externe managers: Dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- Performance fee externe managers: Dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het beter presteren dan de benchmark door een manager, waar en wanneer relevant.
- Overige kosten: Dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. Voor het niet-beursgenoteerde vastgoed zijn de kosten vermogensbeheer gebaseerd op een schatting. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren. Voor de overige beleggingscategorieën is het aandeel aan geschatte kosten beperkt. De volgende tabel geeft de kosten per beleggingscategorie weer.

	2021 x € 1.000	2021 % gemiddeld belegd vermogen	2020 x € 1.000	2020 % gemiddeld belegd vermogen
Kosten vermogensbeheer				
Algemeen	7.818	0,08	5.582	0,06
Aandelen	12.626	0,12	14.250	0,15
Vastrentende waarden	13.368	0,13	11.308	0,12
Vastgoed	9.638	0,09	10.450	0,11
Derivaten	916	0,01	0	0,00
Overige	354	0,00	0	0,00
Totaal	44.720	0,43	41.590	0,45
Transactiekosten				
Aandelen	5.653	0,05	4.337	0,05
Vastrentende waarden	4.042	0,04	5.017	0,05
Vastgoed	1.204	0,01	1.113	0,01
Derivaten	1.545	0,02	1.687	0,02
Totaal	12.444	0,12	12.154	0,13

Toerekening kosten

Kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan de pensioenuitvoering of vermogensbeheer zijn naar rato verdeeld over deze categorieën. Dit geldt bijvoorbeeld voor kosten voor bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders. Deze kosten bedragen in 2021 € 2.467 duizend (2020 € 2.142 duizend). In 2021 bedraagt het deel van de kosten dat toegerekend is aan vermogensbeheer € 2.181 duizend (2020: € 1.893 duizend) en aan de pensioenuitvoering € 295 duizend (2020: € 251 duizend).

Vergelijking kosten met benchmark

Wij beoordelen periodiek hoe de uitvoeringskosten van het pensioenfonds zich verhouden tot vergelijkbare pensioenfondsen. Er zijn uiteraard nog geen benchmark-gegevens over 2021 beschikbaar, daarom hebben wij onze pensioenuitvoeringskosten over 2020 beoordeeld aan de hand van een in het najaar van 2021 ontvangen rapportage van Lane Clark & Peacock (LCP) over de uitvoeringskosten 2020. Hieruit blijkt dat onze gemiddelde pensioenuitvoeringskosten circa 17,5% lager zijn dan de benchmark. Dit stemt ons tot tevredenheid. Niettemin zullen we de kostenontwikkeling kritisch blijven monitoren.

	2020	
	PF PostNL	Benchmark
Pensioenbeheerkosten	€ 138	€ 168
Totale Vermogensbeheerkosten	0,58%	0,46%

Uit het rapport van LCP blijkt ook dat onze vermogensbeheerkosten in vergelijking met vergelijkbare pensioenfondsen relatief hoog zijn. Een deel van deze hogere kosten wordt verklaard doordat gedurende 2020 sprake is geweest van eenmalige transitiekosten als gevolg van de overgang van herinrichting van de beleggingsportefeuille met hogere transactiekosten tot gevolg. Ook in 2021 is daar nog deels sprake van.

Kosten Beschikbare Premie Regeling & Individueel Pensioensparen

De deelnemer betaalt geen aan- en/of verkoopkosten. De beleggingskosten worden direct verrekend in het rendement. Deze kosten zijn afhankelijk van het depot waarin wordt belegd.

Life Cycle	2021	2020	Vrij beleggen	2021	2020
Depot 1	0,4%	0,3%	Depot A	0,3%	0,3%
Depot 2	0,4%	0,3%	Depot B	0,3%	0,3%
Depot 3	0,4%	0,3%	Depot C	0,4%	0,3%
Depot 4	0,4%	0,3%	Depot D	0,3%	0,3%
Depot 5	0,4%	0,3%	Depot E	0,3%	0,3%
Depot 6	0,4%	0,3%	Depot F	0,1%	0,1%
Depot 7	0,4%	0,3%			
Depot 8	0,3%	0,3%			
Depot 9	0,3%	0,3%			
Depot 10	0,3%	0,3%			

3.1.4. Actuariële analyse

Alle toekomstige pensioenen die nu zijn opgebouwd worden gewaardeerd door hiervoor een verplichting op te nemen, de technische voorziening. De technische voorziening, samen met de omvang van de beleggingsportefeuille bepaalt voor een belangrijk deel de financiële positie van een pensioenfonds. Het verloop van de technische voorziening wordt voor een groot deel bepaald door de bewegingen van RTS.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van het pensioenfonds vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. Omdat regelgeving, richtlijnen en aanwijzingen voor de jaarrekening en de actuariële analyse uiteenlopen, zijn sommige bedragen in onderstaande analyse anders dan die in de jaarrekening.

bedragen Euro x 1.000	2021	2020
Resultaat op beleggingen	830.026	663.563
Resultaat op wijziging RTS	584.715	-967.515
Resultaat op premie	-52.584	-24.642
Resultaat op waardeoverdrachten	1.017	950
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	318	501
Resultaat op kanssystemen	13.672	13.609
Resultaat op toeslagverlening	-164.734	19
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	26.894	193.978
Resultaat op andere oorzaken	-485	18.150
Totaal saldo van baten en lasten	1.238.839	-101.387

In 2021 zijn de volgende belangrijke effecten op actuariële resultaat te onderscheiden:

Beleggingen

Het actuariële berekend resultaat op beleggingen bedraagt € 830 miljoen positief. Dit resultaat is groter dan het resultaat op beleggingen dat in de jaarrekening is opgenomen van € 778 miljoen. Dit wordt veroorzaakt doordat in het actuariële berekende resultaat op beleggingen ook rekening gehouden wordt met de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

Het niveau van de RTS ultimo 2021 ligt boven het niveau van de RTS ultimo 2020. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2020 met ongeveer 0,40%-punt gestegen. Dit leidt tot een afname van de voorziening en dus tot een positief resultaat.

Premie

De zuivere kostendekkende premie is bepaald op basis van de rentetermijnstructuur en overige actuariële grondslagen per 31 december 2020. De gedempte kostendekkende premie is bepaald op basis van het verwachte rendement gecorrigeerd voor de toekomstbestendige toeslagverlening ter hoogte van de verwachte prijsinflatie. De feitelijke premie is voor het pensioenfonds gelijk aan de gedempte kostendekkende premie.

Kans systemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen pensioenfonds specifieke kans systemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. In 2021 is het resultaat net als in 2020 positief, vooral doordat de werkelijke sterfte hoger is dan de veronderstelde sterfte.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2021 heeft het bestuur geen toeslag verleend, vanwege de financiële positie van het fonds. Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2022 een toeslag van 1,95% te verlenen.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

In 2021 heeft het fonds een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftetekansen (ervaringssterfte) doorgevoerd. Invoering van de nieuwe correctiefactoren leidt tot een daling van de technische voorzieningen met € 26.894 duizend, met een positief effect van 0,3%-punt op de dekkingsgraad

3.1.5. Kostendekkende premie

Het pensioenfonds voldoet aan de wettelijke eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende premie is de wettelijk minimaal benodigde premie voor de opbouw van het pensioen. Wij toetsen of de feitelijke premie hoger is dan de gedempte kostendekkende premie. Als dat niet het geval is, dan kan het pensioenfonds het opbouwpercentage verlagen. De premies 2021 zijn als volgt:

Feitelijke premie	99.292
Kostendekkende premie	175.907
Gedempte kostendekkende premie	99.292

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariel benodigde premie voor de pensioenopbouw en de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag, de opslag voor uitvoeringskosten en de opslag voor toeslagverlening. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur.

De gedempte kostendekkende premie bestaat uit dezelfde componenten als genoemd onder de kostendekkende premie, aangevuld met de premie die actuariel benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling (toeslagpremie). Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van het verwachte rendement met een opslag voor toekomstbestendige toeslagverlening ter hoogte van de verwachte prijsinflatie. Het verwachte rendement en de opslag voor de indexatie zijn vastgesteld op basis van de economische omstandigheden.

Een verdere specificatie van deze premiecomponenten is opgenomen in de jaarrekening, paragraaf 7.4.6.

3.2. Beleggingsresultaten

In deze paragraaf worden de beleggingsresultaten toegelicht. De beleggingsportefeuille van ons pensioenfonds bestaat voor een belangrijk deel uit beleggingen waar het pensioenfonds het risico loopt (zgn. Defined Benefit of DB). Daarnaast is er een beleggingsportefeuille voor de saldo's van de regeling Individueel Pensioensparen (IPS) en de Beschikbare Premiereregeling (BPR)³ waarvan het risico voor de beleggingsresultaten bij de deelnemers ligt.

Resultaten DB-beleggingen

Waar 2020 het jaar van corona was, was 2021 het jaar van het herstel. 2020 was ondanks de daling in de financiële markten vanwege corona, uiteindelijk een redelijk beleggingsjaar. In 2021 hadden pensioenfondsen in alle opzichten de wind mee: de rente steeg én beleggingen zoals aandelen stegen in waarde. De dekkinggraad ging daarom hard omhoog.

Rente

Direct aan het begin van het jaar liep de rente behoorlijk hard op. Dit is positief voor ons, omdat we minder geld in kas hoeven te hebben voor pensioenuitkeringen die we over tientallen jaren moeten doen. Omdat het omgekeerde ook kan gebeuren (een daling van de rente) hebben we in de portefeuille beleggingen opgenomen die ook in waarde stijgen als de rente daalt. Dit zijn bijvoorbeeld staatsobligaties en hypotheeklen. Omdat de rente dit jaar gestegen is, zijn deze beleggingen juist in waarde gedaald. Maar voor de dekkinggraad was deze rentestijging dus goed nieuws.

Aandelen

Aandelen hebben een enorm goed jaar gehad. De verschillen over de regio's in de wereld waren groot, maar in totaal hebben we hier meer dan 30% rendement behaald. Ruim een kwart van de portefeuille is belegd in aandelen, dus dit stuk van de portefeuille heeft bijna 10% bijgedragen aan de stijging van de dekkinggraad.

Vastgoed en landbouwgrond

Vastgoed had het in 2020 moeilijk, maar in 2021 veerden deze beleggingen sterk op. Dat is ook logisch, omdat met name de woningmarkt en logistiek vastgoed (denk aan pakketjes en fabrieken) flink in waarde stegen toen de economie weer op gang kwam. Sommige sectoren hadden het echter nog steeds moeilijk. Met name winkels en hotels zijn nog lang niet uit de crisis gekomen.

In maart is begonnen met het beleggen in landbouwgrond. Het rendement over 2021 was negatief, wat voornamelijk werd veroorzaakt door de Coronacrisis: een deel van onze eerste beleggingen zijn avocadoplantages in Australië. Avocado's worden in dat land met name in de horeca gebruikt, en door de lockdowns van 2021 waren restaurants lange tijd gesloten. In de loop van 2021 is de portefeuille verder uitgebreid en gediversifieerd. Voor de toekomst zou dit moeten resulteren in lagere risico's.

Vastrentende waarden

Zoals onder 'Rente' al beschreven dalen de meeste obligaties in waarde als de rente stijgt. We zagen in 2021 dat risicovollere obligaties, zoals high yield bedrijfsobligaties, het wél goed deden. Daarnaast is de hypotheekrente uiteindelijk min of meer gelijk gebleven, waardoor we ook ongeveer de hypotheekrente als rendement maakten: 1,8%. Dit zit in de rendementsportefeuille verwerkt.

³ Zie voor een toelichting op deze regelingen paragraaf 2.2.

In het volgende overzicht zijn de beleggingscategorieën met de behaalde rendementen, de benchmark en het relatief rendement (verschil tussen behaald rendement en benchmarkrendement) weergegeven.

Categorie	Allocatie 31-12-2021 (€ x 1.000)	Rendement (%) na kosten	Benchmark (%)	Relatief (%)
Matching portefeuille	1.418.735	-7,7%	-9,4%	1,7%
Renteafdekking overlay	1.360.229	-7,8%	-9,4%	1,6%
Liquiditeiten	58.506	-0,7%	0,0%	-0,7%
Rendementsportefeuille	9.411.123	10,4%	10,9%	-0,5%
Aandelen ontwikkelde landen	3.050.082	30,0%	31,1%	-1,2%
Aandelen opkomende landen	514.337	6,1%	4,9%	1,3%
Onroerend goed	1.202.919	19,8%	22,7%	-2,9%
Vastrentende waarden High Yield	983.838	2,9%	3,4%	-0,5%
Vastrentende waarden Inv. Grade	3.644.744	0,6%	0,7%	0,0%
Valuta-afdekking	10.894	0,0%	0,0%	0,0%
Liquiditeiten	4.309	-75,0%	-0,5%	-74,5%
	10.829.858	7,7%	7,8%	-0,1%

Samenvattend zijn we van oordeel dat, gegeven de samenstelling van onze beleggingsportefeuille, de rendementen tot tevredenheid stemmen. Het rendement op de matchingsportefeuille, die in belangrijke mate rentegevoelig is, is 1,7% beter dan de benchmark. De rendementsportefeuille heeft een iets lager rendement opgeleverd dan de benchmark.

Het bedrag in bovenstaande tabel vermeld onder allocatie wijkt iets af van de bedragen in de jaarrekening. Dat komt door een andere presentatie van beleggingsvorderingen en -schulden.

Resultaten Individueel Pensioensparen (IPS) en Beschikbare-Premieregeling (BPR)

Ten behoeve van de beschikbare-premieregeling en/of de regeling individueel Pensioensparen heeft een deelnemer de keuze uit diverse beleggingsdepots. Elk beleggingsdepot heeft een bepaald risicoprofiel en daarbij behorende samenstelling van aandelen, obligaties en geldmarktinstrumenten.

De stijging van de rente en aandelenkoersen zorgde voor grote verschillen tussen de verschillen depots in de IPS en BPR.

Eind 2021 bedraagt het in de Life Cycle depots belegd vermogen € 21,5 miljoen (2020: € 25,2 miljoen). In de Vrij beleggen depots bedraagt het belegd vermogen eind 2021 € 2,2 miljoen (2020: € 2,3 miljoen).

Life Cycle	Rendement	Benchmark	Rel.	Vrij beleggen	Rendement	Benchmark	Rel.
Depot 1	24,8	20,6	4,2	Depot A	22,0	18,3	3,7
Depot 2	23,2	17,7	5,5	Depot B	13,9	11,6	2,3
Depot 3	17,1	15,6	1,5	Depot C	8,1	6,8	1,3
Depot 4	16,4	13,5	3,0	Depot D	-4,1	-4,1	0,1
Depot 5	13,2	10,8	2,4	Depot E	13,5	11,6	1,9
Depot 6	9,8	8,1	1,7	Depot F	-0,7	-0,5	-0,2
Depot 7	8,2	6,8	1,4				
Depot 8	2,4	1,5	0,8				
Depot 9	-2,5	-2,9	0,4				
Depot 10	-3,8	-4,1	0,3				

Marktontwikkelingen

Terugblik markten 2021

De economische groeicijfers werden in 2021 nog steeds sterk beïnvloed door de pandemie. Sinds de vaccinatiecampagnes en de heropening van de economieën hebben we in de VS en Europa zeer sterke groeicijfers gezien. De Amerikaanse economie is inmiddels weer groter dan voor de coronapandemie en ook in Europa is de schade weer vrijwel ingehaald. De ongekeerde fiscale stimulering is geleidelijk tot een einde gekomen en ook centrale banken zijn bezig met de vraag wanneer, en vooral hoe snel, ze de monetaire stimuleringsmaatregelen gaan afbouwen. We zien dat de COVID-19 pandemie enkele al langer bestaande trends heeft versterkt en versneld, zoals het toenemende belang van digitalisering en automatisering, geleidelijke de-globalisering en een groeiende focus op klimaatontwikkelingen. Geleidelijk neemt de invloed van COVID-19 op de economie af, nieuwe varianten lijken minder schadelijk voor de gezondheid en overheden proberen nieuwe lockdowns met boostershots te voorkomen.

De robuuste economische groei en de nog altijd zeer lage rentes betekenen dat de 'search for yield' nog altijd in alle hevigheid gaande is. Afgelopen jaar was voor aandelenmarkten dan ook een uitzonderlijk goed jaar. Vastrentende markten hadden het moeilijker door oplopende renteniveaus. Er is in 2021 meer aandacht ontstaan voor internationale harmonisatie van belastingtarieven en voor het tegengaan van oneerlijke concurrentie. De 26e VN klimaatconferentie in november in Glasgow bracht bemoedigende beleidsvoornemens, maar was geen onverdeeld succes. De impact op financiële markten was beperkt.

De Amerikaanse dollar steeg gedurende het jaar circa 7% versus de euro onder invloed van de verwachting dat de Amerikaanse rente sneller verhoogd zal worden dan de rente in de eurozone. Ook het Britse pond en de Chinese renminbi stegen in waarde ten opzichte van de euro. Van de grote valuta's daalde alleen de Japanse yen.

Het thema dat de financiële markten in 2021 domineerde was de ontwikkeling van de inflatie. Onder invloed van de heropening van economieën liepen prijzen van grondstoffen en energie fors op. Deze tekorten en de steeds weer terugkerende hoge besmettingscijfers van COVID-19 zorgden voor problemen in productieketens en voor tekorten aan allerlei producten, van hout tot microprocessoren.

De verwachting was steeds dat de hogere inflatie tijdelijk zou zijn en in de loop van het jaar zou terugvallen. Gedurende 2021 bleek de inflatie echter meer vasthoudend te zijn en langer op hogere niveaus te blijven. Uiteindelijk werden centrale banken richting het eind van het jaar gedwongen om dit te erkennen en volgde er een scherpe draai in het monetair beleid: van uitzonderlijk ruim beleid naar verkrapping. Eind 2021 zijn inflatiecijfers in Europa en de VS op hoge niveaus aanbeland. Hoewel de inflatiecijfers nog altijd tijdelijke elementen bevatten, is het duidelijk dat we de komende jaren, vooral in de VS, met hogere inflatie te maken krijgen. De Amerikaanse arbeidsmarkt is krap te noemen, vooral doordat de beroepsbevolking in de VS nog altijd fors kleiner is dan voor corona. Het gevaar van een loon-prijsspiraal is in de VS dan ook zeker aanwezig. In de eurozone zijn inflatiecijfers meer gematigd, maar ligt het kerncijfer eind 2021 niettemin op een recordniveau van 2,6%.

Aandelen ontwikkelde markten

Heropening van economieën na de coronacrisis liet bedrijven sterke resultaten boeken. Gedurende het gehele jaar overtroffen bedrijven de winstverwachtingen van analisten, wat leidde tot goede rendementen voor de aandelen categorie in brede zin.

De wereldwijde aandelenindex steeg in 2021 in euro's gemeten ruim 30%. Sectoraal deden vooral energie, technologie en de financiële sector het goed. Nutsbedrijven en non-cyclische consumentengoederen hadden het moeilijker doordat zij minder profiteren van het sterke economische herstel. Regionaal gezien presteerden Amerikaanse aandelen het best, niet ver daarachter gevolgd door Europese aandelen. De Pacific regio inclusief Japan bleef duidelijk achter.

Aandelen opkomende markten

Aandelen uit opkomende landen bleven in 2021 achter bij ontwikkelde markten en noteerden een rendement van bijna 5%. Dit was in belangrijke mate het gevolg van ontwikkelingen in China waar overheidsingrijpen bij bedrijven en problemen in de vastgoedsector aandelenkoersen onder druk zette. De Chinese economie heeft ook te leiden onder de grote lockdowns bij coronabesmettingen. Daarnaast waren de lagere vaccinatiegraden in veel opkomende landen een rem op de economische heropening. De binnenlandse Chinese aandelenmarkt, de zogenoemde A-shares, wist zich aan de malaise te onttrekken met een rendement van 11%.

Onroerend goed

Vastgoed zette het herstel na de coronacrisis in 2021 voort. Sectoren logistiek, opslag en datacenters leiden de weg ondanks hoge waarderingen. Gesteund door ontwikkelingen van thuiswinkelen en -werken is de bezettingsgraad zeer hoog. Ook woningen presteerden weer goed en de fundamenteën blijven op de langere termijn sterk en robuust. Winkelvastgoed herstelde wat nadat markten zich minder zorgen maakten over COVID. De sector blijft achterlopen vanwege twijfels over de lange termijn impact van online winkelen. Bij kantoren zijn er nog altijd vraagtekens rondom de lange termijn gevolgen van meer thuiswerken, echter is de verwachting dat de vraag naar A-locaties groot zal blijven en dat de benodigde ruimte per werknemer op kantoor zal toenemen.

Beursgenoteerd vastgoed heeft het afgelopen jaar verder herstel laten zien en steeg wereldwijd ruim 30%. In Europa was dat een stijging van zo'n 15%.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Centrale banken hebben aan het eind van het jaar een scherpe draai gemaakt in hun beleidsvoornemens. De Fed heeft haar visie op het tijdelijke karakter van inflatie losgelaten en gaat het opkoopprogramma de komende maanden versneld beëindigen. Verwacht wordt dat er in 2022 drie tot vier renteverhogingen door de Fed zullen worden doorgevoerd. De ECB is wat terughoudender, maar bouwt het PEPP-opkoopprogramma wel af. Rentenniveaus kenden een beweeglijk verloop dit jaar. Per saldo zijn kapitaalmarktrentes in de VS en Europa, onder invloed van de inflatieontwikkelingen en de draai in centrale bankenbeleid, licht opgelopen. Dit heeft geleid tot negatieve obligatierendementen op veilige staats- en bedrijfsobligaties.

De Duitse 10-jaars rente steeg in 2021 van -0,57% naar -0,18%. De Europese AAA staatsleningenindex liet hierdoor een negatief rendement van -2,8% zien. Kredietopslagen lieten een zeer stabiel verloop zien en Europese bedrijfsobligaties boekten een negatief rendement van -1,1%. Alleen high yield obligaties, hypotheekleningen en direct lending lieten binnen de vastrentende waarden, ondanks de oplopende rentenniveaus, een positief rendement zien.

Vooruitblik financiële markten 2022

De economische groei lijkt ook in 2022 bovengemiddeld te blijven. De meeste economische indicatoren wijzen nog steeds op robuuste groei. Dat geldt vooral voor inkoopmanagers voor de industrie. Het wereldwijde gemiddelde daalde in december heel licht naar 55,1. Elk niveau boven de 50 duidt op groei en 55 zelfs op stevige groei. De daling was breed gespreid over geïndustrialiseerde landen, terwijl in de meeste opkomende economieën, waaronder China, juist een stijging te zien was. In de dienstensector was de daling van het vertrouwen groter, maar ook daar is met een wereldwijd gemiddelde van 54,5 sprake van een historisch gezien stevig niveau. In de enquêtes voor deze indicatoren wordt onder andere gevraagd naar levertijden en prijsontwikkelingen. Minder lange levertijden en minder sterke prijsstijgingen duiden op voorzichtige verbetering in de krapte in productieketens.

Ten tweede zijn de omstandigheden over het algemeen positief voor gezinnen. In verreweg de meeste landen groeit de werkgelegenheid en samen met hogere lonen (vooral in de VS) leidt dat tot stijgende inkomens. Vermogens van huishoudens groeien ook en er is nog flink wat spaargeld van de afgelopen twee jaar achter de hand. De hoge inflatie zet wel een rem op de koopkracht en de bestedingen, maar de inflatie zal naar verwachting in de loop van 2022 gaan dalen omdat de hoge cijfers eind 2021 en begin 2022 ook een gevolg zijn van lage inflatie eind 2020, toen de coronacrisis nog in volle gang was.

Ten derde is het klimaat voor investeringen positief. Bedrijfswinsten stijgen, dus de middelen om te investeren zijn er. Er is nog steeds krapte in productieketens en op de arbeidsmarkt, dus de noodzaak om te investeren is er ook. Wat betreft overheidsinvesteringen is in de VS al een omvangrijk pakket voor infrastructuur goedgekeurd. Aanvullende pakketten voor sociale voorzieningen raken steeds verder uit beeld. Maar los van de structurele implicaties daarvan, heeft de Amerikaanse economie op dit moment geen extra impuls nodig. In de eurozone komen de fondsen uit het Next Generation EU ter waarde van 750 miljard euro beschikbaar voor de lidstaten. En in China heeft de overheid aangekondigd de economie te zullen stabiliseren middels fiscaal beleid na de problemen in de vastgoedsector.

Een onverwachts toch verder stijgende inflatie en snellere verkrapping door centrale banken vormt het grootste risico voor beleggers. Markten zijn inmiddels voorbereid op beëindiging van de opkoopprogramma's en meerdere renteverhogingen door de Federal Reserve. Maar nieuwe coronagolven zouden tot verdere verstoring van productieketens kunnen leiden met opnieuw hogere prijzen tot gevolg. De genoemde risico's en ontwikkelingen worden in de beleggingscommissie nauwlettend gevolgd en worden waar nodig in overleg met de fiduciair manager geadresseerd. Ook bij de ALM studie is in het najaar aandacht geweest voor deze risico's.

De conclusie daarbij was dat, omdat het het meest waarschijnlijk is dat een hoge inflatie gepaard zal gaan met een hoge rente, de risico's voor de dekkingsgraad van het pensioenfonds aanvaardbaar zijn.

3.3. Maatschappelijk verantwoord beleggen

In deze paragraaf worden de resultaten van onze aanpak op gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen toegelicht. Het beleid zelf is toegelicht in paragraaf 2.5.

Het pensioenfonds heeft een beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen dat gericht is op het voorkomen van negatieve impact en het bereiken van positieve impact op twee hoofdgebieden die samenhangen met de Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties op het gebied van:

- Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)
- Klimaatactie (SDG 13).

Specifiek op het gebied van klimaat is het fonds in 2021 bezig geweest het beleid te concretiseren. Hierbij is er voor beleggers houvast in de vorm van zogenaamde "klimaatbenchmark". De belangrijkste is de zogeheten Paris Aligned Benchmark. Bij deze benchmark wordt uitgegaan van de reducties die nodig zijn om de doelstellingen van het Akkoord van Parijs van een maximale opwarming van 2 graden Celsius. Volgens deze benchmark wordt de CO₂-uitstoot in 2020 met 50% gereduceerd, en vervolgens jaarlijks met 7% omlaag gebracht ten opzichte van het jaar ervoor. Voor 2021 betekent dit dat de norm is om nog maar 46,5% (=0,93 * 50%) uit te stoten van wat in 2020 'de norm was'.

Ons doel is om eind 2023 om voor de gehele portefeuille gemiddeld genomen te voldoen aan de Paris Aligned Benchmark. Kanttekening hierbij is dat de beschikbaarheid van data naar verwachting de komende jaren nog een uitdaging zal vormen.

Hoe onze activiteiten ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) zich vertalen is verder terug te zien in de resultaten van het jaarlijkse onderzoek van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO). In het VBDO-onderzoek over 2021 heeft het pensioenfonds een score van 3,3 (op een schaal van 5) gehaald. Hiermee staan we op de 6^e plaats van de VBDO-ranglijst, een stijging van 15 plekken. We zijn daarmee het hoogst geëindigd van de ondernemingspensioenfondsen. Alhoewel de VBDO-ranglijst voor het pensioenfonds geen doel op zich is biedt het een nuttig en beproefd raamwerk voor duurzaamheid. We analyseren de feedback van VBDO, en waar dit past binnen ons beleid zullen we verdere verbeteringen doorvoeren.

Portefeuille ontwikkelingen en metingen

In 2021 is binnen aandelen een grote transitie uitgevoerd richting een beleggingsfonds dat meer nadruk legt op de reductie van CO₂ uitstoot. Verder is definitief begonnen met de beleggingen in duurzame landbouw. Voor andere beleggingen was 2021 voornamelijk een jaar van voorbereiding. Zo zijn er nieuwe actieve beleggingsfondsen geselecteerd voor high yield bedrijfsobligaties en zijn er stappen gemaakt richting een aangescherpt beleid voor staatsobligaties van opkomende landen. Die voorbereidingen zullen in 2022 leiden tot concrete verbeteringen in de portefeuille.

Het pensioenfonds gebruikt de volgende middelen om maatschappelijk verantwoord te beleggen:

- Uitsluitingen
- Dialoog
- Betrokken aandeelhouderschap

Uitsluitingen

Het pensioenfonds hanteert een eigen uitsluitingenlijst. Deze is gebaseerd op ethische overwegingen over de activiteiten van bedrijven. Concreet willen wij niet beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij:

- Productie van controversiële wapens (zoals clustermunitie)
- Mijnbouw
- Teerzanden
- Tabak
- Schending van VN Global Compact

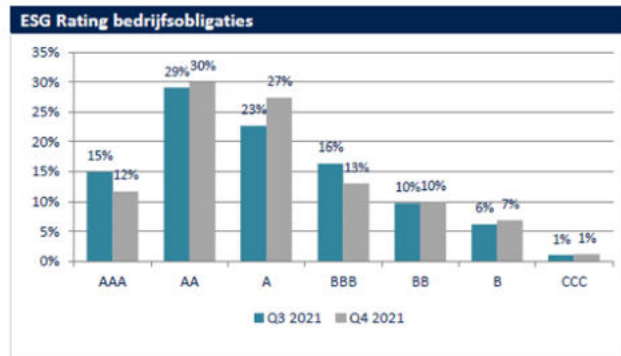
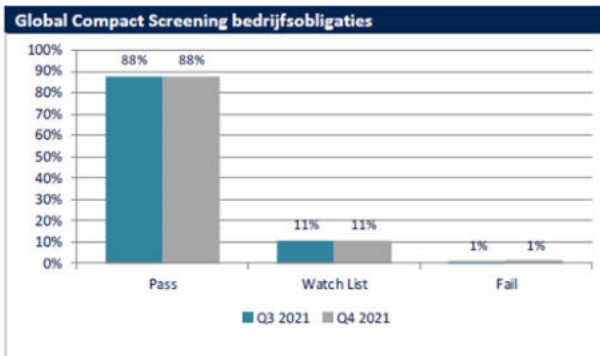
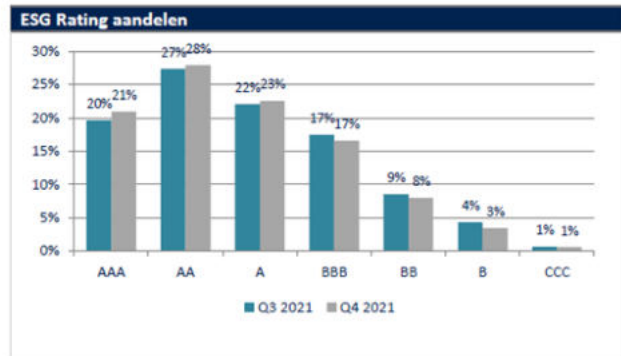
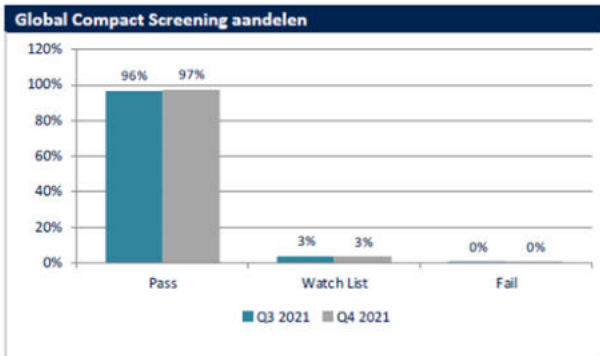
VN Global Compact en dialoog

Op dit moment heeft het pensioenfonds voor 0,2% belegd in bedrijven die zich niet houden aan de principes uit de VN Global Compact (eind 2020: 0,5%). Met 11 bedrijven voeren de vermogensbeheerders van het pensioenfonds actief een dialoog ('engagement'). Als deze dialoog niet binnen vastgestelde tijdslijnen tot verbetering leidt zullen deze bedrijven uit de portefeuille worden verwijderd.

ESG-score

Alle bedrijven waar we wél in beleggen hebben een ESG score. Hiermee worden bedrijven onafhankelijke beoordeeld op hun prestaties op het gebied van verantwoord ondernemen, ten opzichte van andere bedrijven in dezelfde sector. Het is ons uitgangspunt om bedrijven die de laagste rating hebben (CCC) uit te sluiten en bedrijven met een 'B' rating niet actief toe te voegen aan de portefeuille. Op dit moment is 0,4% van het vermogen belegd in bedrijven met een 'CCC' rating.

In de volgende tabellen is weergegeven hoeveel er belegd werd in bedrijven die niet voldoen aan bovenstaande wensen of eisen.

Beleggingsfonds	Global Compact 'Fail' status		MSCI ESG CCC-rating		Controversiële wapens		Tabak		Kolenmijnen	
	Aantal	% totale	Aantal	% totale	Aantal	% totale	Aantal	% totale	Aantal	% totale
	beleggingen	portefeuille	beleggingen	portefeuille	beleggingen	portefeuille	beleggingen	portefeuille	beleggingen	portefeuille
Aandelen										
NT Europe Sus Select SDG Inexd A NL Pens	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
NT Developed Real Est Ind UCITS E	0	0,00%	15	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Long Term Investment Fund	0	0,00%	1	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Global Listed Index RE Fd-Unhed	0	0,00%	15	0,02%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Emerging Markets Fund - Class A	1	0,02%	2	0,05%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Equity Small Cap Fund - Class A	0	0,00%	9	0,10%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM World Equity Index SRI Fund-CI A	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
NT World Sustainable Sel SDG Index A EUR	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Totaal Aandelen	1	0,02%	42	0,20%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Bedrijfsobligaties										
iShares ESG Screened Eur Corp Bond Index	0	0,00%	6	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
L&G ESG EM Gov Bd (USD) Ind Fd Unhedged	0	0,00%	14	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM High Yield Fund - Unhedged	31	0,06%	59	0,08%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
PostNL NNIP Euro Corp Green Bond Mandate	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Credit Fund - Class A	12	0,09%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Em Market Debt Fund-USD-CI A	16	0,05%	21	0,05%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
L&G ESG EM Gov Bd (LC) Ind Fd Unhedged	0	0,00%	14	0,01%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Totaal Bedrijfsobligaties	59	0,20%	114	0,15%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Totaal	60	0,21%	156	0,35%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%

ESG Screening						
Beleggingsfonds	MSCI ESG Controversies: Environmental		MSCI ESG Controversies: Social		MSCI ESG Controversies: Governance	
	Aantal beleggingen	% totale portefeuille	Aantal beleggingen	% totale portefeuille	Aantal beleggingen	% totale portefeuille
Aandelen						
NT Europe Sus Select SDG Inexd A NL Pens	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
NT Developed Real Est Ind UCITS E	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Long Term Investment Fund	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Global Listed Index RE Fd-Unhed	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Emerging Markets Fund - Class A	0	0,00%	1	0,01%	1	0,02%
TKPI MM Equity Small Cap Fund - Class A	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM World Equity Index SRI Fund-CI A	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
NT World Sustainable Sel SDG Index A EUR	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
<i>Totaal Aandelen</i>	<i>0</i>	<i>0,00%</i>	<i>1</i>	<i>0,01%</i>	<i>1</i>	<i>0,02%</i>
Bedrijfsobligaties						
iShares ESG Screened Eur Corp Bond Index	0	0,00%	0	0,00%	12	0,04%
L&G ESG EM Gov Bd (USD) Ind Fd Unhedged	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM High Yield Fund - Unhedged	0	0,00%	5	0,00%	0	0,00%
PostNL NNIP Euro Corp Green Bond Mandate	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
TKPI MM Credit Fund - Class A	7	0,04%	1	0,00%	5	0,08%
TKPI MM Em Market Debt Fund-USD-CI A	0	0,00%	2	0,01%	0	0,00%
L&G ESG EM Gov Bd (LC) Ind Fd Unhedged	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
<i>Totaal Bedrijfsobligaties</i>	<i>7</i>	<i>0,04%</i>	<i>8</i>	<i>0,01%</i>	<i>17</i>	<i>0,12%</i>
Totaal	7	0,04%	9	0,02%	18	0,13%

GRESB-score vastgoed

De Global Real Estate Sustainability Benchmark-score (hierna: GRESB-score) in de tabel hieronder toont de scores van 2020 en 2021. Zowel bij de fondsbelegging in Europa als bij de mandaten in Noord-Amerika en Azië-Pacific is een verbetering te zien. In 2021 lag de score 11 punten boven het gemiddelde van de markt, in 2020 was dat 16 punten.

Niet-genoteerd onroerend goed	GRESB-sterren	GRESB-score	Dekking
Europa	★★★★★	90 pt (2020: 86 pt)	98%
Azië-Pacific en Noord- Amerika	nvt	83 pt (2020: 79 pt)	100%

Betrokken aandeelhouderschap

Stemmen

Het pensioenfonds stemt op aandeelhoudervergaderingen wereldwijd. Voor stemactiviteiten wordt gebruik gemaakt van gespecialiseerde stemadviesbureaus en er wordt in beginsel gestemd conform de 'ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines'. In bijzondere gevallen, zoals Eumedion alerts, afwijkingen van de Nederlandse Governance Code of sector-brede aandeelhoudersresoluties, kan afgeweken worden van het ISS stemadvies.

Op de aandeelhoudervergaderingen is in totaal 26.403 keer gestemd. In 2.408 gevallen is er tegen het management gestemd of heeft het fonds zich onthouden van stemmen. Dat is 9,1%.

3.4. Pensioenregeling in het verslagjaar 2021

In 2021 is de pensioenregeling inhoudelijk niet gewijzigd voor zowel deelnemers in de cao-regeling als in de pao-regeling.

Opbouwpercentage en pensioengevend salaris

Het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen bedroeg in 2021 1,783%. Dit is lager dan fiscaal gezien maximaal is toegestaan, namelijk 1,875%. Sociale Partners hebben de pensioenpremie die betaald wordt namelijk gemaximeerd. Is de premie niet voldoende om de het maximale opbouwpercentage toe te kennen, dan wordt het opbouwpercentage lager vastgesteld.

De franchise bedroeg in 2021 € 15.583,86 bij een voltijd dienstverband. Over dit deel wordt geen pensioen opgebouwd. Daarnaast was het pensioengevend salaris (wettelijk) gemaximeerd op € 112.189 bij een voltijd dienstverband. Boven dit bedrag wordt dus ook geen pensioen opgebouwd.

Toeslagen

Per 1 januari 2021 hebben wij de pensioenaanspraken helaas niet kunnen verhogen. De beleidsdekkingsgraad was namelijk onvoldoende om een toeslag toe te kennen. Eind 2021 was de beleidsdekkingsgraad wel weer voldoende om wettelijk gezien een toeslag te mogen verlenen. Daarom hebben wij per 1 januari 2022 een toeslag van 1,95% kunnen verlenen.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de toegekende toeslagverlening, de volledige toeslagverlening, waarin ook het verschil en de totale achterstand per 1 januari wordt weergegeven.

Voorwaardelijk pensioen

Afspraken over voorwaardelijk pensioen, ook bekend als zacht pensioen, hebben sociale partners en werkgever in 2006 gemaakt. Het is een vergoeding voor het weggeven van vervroegingsregelingen VUT, PPB en pensioenaanvulling tot 65 jaar. Na 15 jaar dient dit pensioen ingekocht te worden en wordt het onvoorwaardelijk. In 2020 is dit al gedaan voor de deelnemers in de cao-regeling en zijn deze aanspraken definitief geworden. Voor deelnemers in de pao-regeling heeft deze inkoop per 31 december 2021 plaats gevonden en bedroeg € 1,6 miljoen. Vanaf het moment dat het voorwaardelijk pensioen definitief is geworden is dit onderdeel van het ouderdomspensioen van onze deelnemers.

3.5. Communicatie

In het jaar-actieplan 2021 is het meerjaren communicatiebeleid vertaald naar concrete uitvoering. Hierin zijn de acties beschreven die we uitvoeren om de doelstellingen te halen.

Voor de realisatie van de diverse KPI's hebben we in 2021 een aantal campagnes uitgevoerd. Rond de verzending van het UPO is ook in 2021 via een campagne aandacht gevraagd voor 'overzicht' door deelnemers aan te sporen MPO (Mijn Pensioen Overzicht; landelijke website) te bezoeken.

De jongere actieve deelnemers zijn benaderd met de speciale 'jongerencampagne'. De pensioen3daagse in november was met name gericht op life-events en momenten die belangrijk zijn voor je pensioen.

De campagne 'pensioenmythes' uit 2020 is in 2021 herhaald.

Deelnemers met communicatievoorkeur voor 'post' zijn benaderd met de vraag of deze voorkeur nog altijd actueel was.

In samenwerking met KCM is de communicatie over MVB weer actief opgepakt. Regelmatig was er via diverse middelen aandacht voor MVB en de ESG-doelen waar het fonds voor gekozen heeft.

De diverse campagnes en digitale berichten leveren steeds weer veel websitebezoek op. In 2021 worden, waar passend, ook slapers af en toe meegenomen in campagnes. Gezien de doorklikdata van deze groep, is er vanuit de oud-deelnemers best veel belangstelling voor het fonds en de regeling.

In 2021 zijn twee deelnemerspanels georganiseerd. Bij beide panels was een bestuurslid aanwezig. Er werd onder meer gesproken over het nieuwe pensioenstelsel en over het verkort jaarverslag.

In de panels nemen zowel actieven als pensioengerechtigden deel.

In 2021 werden wensen vanuit het panel geïmplementeerd voor wat betreft MVB-communicatie en de inrichting van het digitale Bericht van uw pensioenfonds. Dit bericht is in 2021 gesegmenteerd verzonden, met per doelgroep speciale onderwerpen.

In verband met Covid 19 zijn de panels digitaal georganiseerd. Covid 19 was ook de reden dat persoonlijke gesprekken geen doorgang konden vinden. Hiervoor is in 2021 weer gekozen voor de inzet van videochat-gesprekken. De resultaten zijn erg goed met een hoge waardering.

In het jaarlijkse overleg tussen pensioenfonds, werkgever en sociale partners is weer aandacht geschonken aan de financiële situatie van het pensioenfonds, het opbouwpercentage en het feit dat een toeslag kon worden gegeven.

3.6. Governance

Personele wisselingen

Bestuur

De termijn van de heer Jolink liep op 20 juni 2021 af. Het voorgenomen besluit van het bestuur om de heer Jolink te herbenoemen, is voorgelegd aan zowel de voordragende partij en de RvT. Beide partijen waren akkoord met de herbenoeming en daarmee is de heer Jolink herbenoemd. Daarnaast liep de termijn van de heer Van der Put af per 1 januari 2022. Ook deze herbenoeming is voorgelegd aan de voordragende partij en de RvT en na instemming van beide partijen is de heer Van der Put voor een laatste termijn door het bestuur herbenoemd.

Voor de heer Kiep is een vervanger gezocht. De zittingstermijn van de heer Kiep verliep op 1 januari 2022 en de heer Kiep heeft aangegeven niet meer beschikbaar te zijn. De heer Steenpoorte is door de COR voorgedragen en de RvT heeft een verklaring van geen beletsel afgegeven. Op grond hiervan en de ontvangen instemming van DNB heeft het bestuur de heer Steenpoorte benoemd.

Raad van Toezicht

De samenstelling van de Raad van Toezicht is in 2021 niet gewijzigd.

Verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is in 2021 niet gewijzigd.

Bestuursbureau en huisvesting

In 2021 is het bestuursbureau van start gegaan. Per 1 maart 2021 is Emmie Lewin als manager van het bestuursbureau in dienst getreden, op 1 juli 2021 gevolgd door Peter Bonewit als manager bedrijfsvoering. Daarnaast is er een risicomanager (vacature) en zijn de twee fondssecretarissen die wij inhuren via TKP operationeel onderdeel van ons bestuursbureau. De belangrijkste rol voor de medewerkers is het ondersteunen van het bestuur en commissies, deelnemen aan projecten en gesprekspartner zijn van de uitbestedingspartijen voor de operationele activiteiten. Mede door de komst van het bestuursbureau hebben wij per augustus 2021 een eigen locatie in Driebergen met een aantal werk- en vergaderplekken. Belangrijke aandachtspunten voor het bestuursbureau zijn de leiding van het project Pensioenhervorming en de monitoring van de verschillende uitbestedingspartijen.

Ontwikkelingen organisatie

Ook in 2021 was het Covid-19 virus erg aanwezig en was van invloed op het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen. In 2021 hebben we gedeeltelijk fysiek en gedeeltelijk digitaal vergaderd. Ook voor ons pensioenfonds lijkt dit het 'nieuwe normaal'. Dit geldt ook voor onze uitbestedingspartijen, die de dienstverlening aan ons en onze deelnemers op een goede en verantwoorde wijze hebben kunnen uitvoeren. Wij staan in nauw contact met de uitbestedingspartijen en houden, waar mogelijk via deelname aan crisisteam, een vinger aan de pols over de dienstverlening.

Veel aandacht hebben wij besteed aan het project Pensioenhervorming in het kader van de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. Wij hebben de overleggen tussen sociale partners gefaciliteerd en ondersteund met diverse adviezen en berekeningen. Daarnaast hebben wij als bestuur veel tijd geïnvesteerd in het doorgronden van de effecten van de pensioenhervorming door middel van studiedagen.

Jaarlijks houden we gezamenlijke bijeenkomsten, soms met verantwoordingsorgaan en raad van toezicht, die specifiek gericht zijn op de kennis, kunde en deskundigheid van bestuursleden. Voor 2022 hebben we een aantal van deze bijeenkomsten gepland om ervoor te zorgen dat we deskundigheid van de individuele bestuursleden als ook het gehele bestuur op peil houden.

Sleutelfuncties

In 2021 zijn de sleutelfunctiehouders op het gebied van risicobeheer, actuariaat en audit verder aan de slag gegaan met de invulling van hun taak. In hoofdstuk vier is de rol en positie van de sleutelfunctiehouder in het integraal risico management systeem van ons pensioenfonds verder toegelicht.

De interne sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft zich gericht op de reguliere risico-onderdelen van het bestuur, zoals de Risk Self Assessment (RSA), Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA), risicobereidheid en de eigenrisicobeoordeling (ERB). Daarnaast heeft deze sleutelfunctiehouder zich in 2021 met name gericht in het verder ontwikkelen van de periodieke risicorapportage voor het bestuur en op risico-opinies voor belangrijke onderwerpen die door het bestuur worden besproken. De sleutelfunctiehouder risicobeheer faciliteert daarmee een goed risicobeheerproces voor het bestuur en de bespreking van de mogelijke risico's die het fonds loopt.

De externe sleutelfunctiehouder actuariaat beoordeelt op kwartaalbasis de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de Technische Voorziening en het verloop van de Technische Voorziening en de bijbehorende (beleids-)dekkingsgraad. Elk kwartaal ontvangen wij van deze sleutelfunctiehouder een rapportage hierover. In de rapportage over het tweede kwartaal heeft deze sleutelfunctiehouder mede gerapporteerd over data en datakwaliteit. De rapportages hebben geen aanleiding gegeven tot aanpassing van de uitgangspunten.

De externe sleutelfunctiehouder interne audit evalueert periodiek de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de beheerste en integere bedrijfsvoering van het pensioenfonds, inclusief uitbestede werkzaamheden. Het bestuur hecht grote waarde aan de bevindingen en rapportages van deze sleutelfunctiehouder en overlegt met hem tevens over onderwerpen die volgens het bestuur specifieke aandacht behoeven, alsmede over de bijbehorende vervolgacties.

De externe sleutelfunctiehouder audit heeft in 2021 een audit uitgevoerd over de uitbesteding van het vermogensbeheer. De bevindingen van deze audit wordt in april 2022 met het bestuur gedeeld.

Tevens neemt onze sleutelfunctiehouder audit zitting in het TKP multi-cliënt auditteam. Dit is een team, waarin een aantal sleutelfunctiehouders van klanten van TKP zitting heeft. In overleg met TKP worden audits uitgevoerd bij TKP over generieke processen die TKP voor alle klanten uitvoert. Dit is een efficiënte en financieel aantrekkelijke manier om deze processen te (laten) auditen. Het bestuur hecht grote waarde aan de bevindingen en rapportages van deze sleutelfunctiehouder en overlegt met hem tevens over onderwerpen die volgens het bestuur specifieke aandacht behoeven, alsmede over de bijbehorende vervolgacties. Voor 2021 zijn in dit kader door het multi-cliënt auditteam audits uitgevoerd met betrekking tot de beheersing van het TKP programma 'Connect' en het incidentmanagement bij TKP.

Sociale partners

In 2021 hebben wij meerdere keren overleg gevoerd met de sociale partners. Deze overleggen stonden vooral in het teken van de pensioenhervorming. Sociale partners zijn onder andere verantwoordelijk voor het kiezen van één van de nieuwe pensioencontracten. Wij ondersteunen sociale partners inhoudelijk via de overleggen en met berekeningen. In 2022 zal dit zich verder voortzetten om zo te komen tot een voorkeurskeuze.

Geschiktheid/ opleiding

In 2020 heeft het bestuur haar functioneren geëvalueerd en zijn gezamenlijk working principles opgesteld. Dit zijn uitgangspunten die het bestuur belangrijk vindt voor haar functioneren en deze worden in vergaderingen gehanteerd. Elke vergadering evalueert het bestuur haar functioneren ook aan de hand van deze working principles. Ook in 2021 heeft het bestuur een zelfevaluatie gedaan. Onder leiding van een externe deskundige is stilgestaan bij het functioneren, mede aan de hand van de working principles.

Periodiek wordt een meerjarenplan opgesteld voor de geschiktheidsbevordering van de verschillende fondsorganen (bestuur, VO en RvT), zowel op gezamenlijke als op individuele basis. In 2021 is invulling gegeven aan het opleidingsplan zoals deze was vastgesteld voor de periode 2020 tot en met 2022.

Klachten en geschillen

Als een deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met een besluit van ons over de uitleg en toepassing van de reglementen en statuten of over een besluit tot vaststelling van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen kunnen zij een klacht bij ons indienen. Indien een klager zich niet kan vinden in de afhandeling van de klacht, kan een klager zich tot de Geschillencommissie wenden. Een deelnemer kan zich daarna eventueel ook wenden tot de Ombudsman Pensioenen en de burgerlijke rechter met een klacht of een uitspraak van de Geschillencommissie waar de klager het niet mee eens is.

In 2021 zijn 11 klachten ontvangen. In 10 gevallen is de klager na het volgen van de interne klachtenprocedure in het ongelijk gesteld. In één geval is de wens van de klager uit coulance toegekend. Daarnaast is er in 2021 één geschil voorgelegd aan de Geschillencommissie waarover uitspraak is gedaan door de Geschillencommissie. Het pensioenfonds is in het gelijk gesteld.

Gedragslijn verwerking persoonsgegevens

Op 1 januari 2020 is de Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen van de Pensioenfederatie (gedragslijn, AVG) in werking getreden. Onderdeel van deze gedragslijn is onder andere dat de aangesloten pensioenfondsen jaarlijks verklaren dat zij zich aan de gedragslijn hebben gehouden; de zogenaamde Assurance verklaring.

In 2020 was reeds door de Privacy Officer van het pensioenfonds onderzoek gedaan naar de opzet, bestaan en werking van de procedures om daadwerkelijk vast te stellen of de gedragslijn wordt gevolgd en aan de AVG wordt voldaan. De conclusie van de Privacy Officer was dat de uitkomsten van deze audit voldoende Assurance gaven om vast te stellen dat Pensioenfonds PostNL de gedragslijn in 2020 voldoende had nageleefd. In 2021 hebben wij op dezelfde wijze de procedures omtrent privacy gevolgd. Over 2021 is dit niet door een externe partij onderzocht, aangezien prioriteit is gegeven aan het uitvoeren van een IT-self assessment (met privacy als onderdeel). Dit geldt echter wel voor TKP Pensioen die voor ons de pensioenadministratie uitvoert met de meest privacygevoelige werkzaamheden. Op grond hiervan concluderen wij dat we ons aan de gedragslijn hebben gehouden.

Code pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) bevat normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' en is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. Deze Code staat niet op zichzelf, maar is een aanvulling op verschillende wetten en regels voor pensioenfondsen. De normen in De Code zijn leidend, maar laten ruimte voor eigen keuzes die het bestuur maakt.

De naleving van de Code vindt plaats volgens het 'pas-toe of leg uit beginsel'. Dit betekent dat het pensioenfonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag aangeeft waarom een norm niet (volledig) wordt toegepast.

De normen waar goed pensioenfondsbestuur om draait, zijn ingedeeld naar acht thema's. De acht thema's zijn:

- Vertrouwen waarmaken;
- Verantwoordelijkheid nemen;
- Integer handelen;
- Kwaliteit nastreven;
- Zorgvuldig benoemen;
- Gepast belonen;
- Toezicht houden en inspraak waarborgen;
- Transparantie bevorderen.

Vertrouwen waarmaken

De kern van dit thema is dat zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen het in hen gestelde vertrouwen ook waarmaken. Dit moet vooral blijken uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Wij voldoen aan alle negen normen binnen dit thema. Een belangrijke norm binnen dit thema is norm twee die gaat over de verantwoordelijkheid van het bestuur over de uitvoering van de pensioenregeling. Aangezien wij bijna alle werkzaamheden hebben uitbesteed, is dit een norm waar wij veel aandacht aan besteden en een norm die continu onder de aandacht is en zal blijven.

Verantwoordelijkheid nemen

Deze normen hebben betrekking op het feit dat het pensioenfonds zijn verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Wij voldoen aan alle vijf normen binnen dit thema. Alle normen binnen dit thema zijn gericht op de partijen die de werkzaamheden voor ons uitvoeren. Belangrijke aandachtspunten dit jaar waren voor ons de overeenkomsten, rapportages en evaluatie van uitbestedingspartijen. Dit werd mede veroorzaakt door de overgang naar de nieuwe Custodian.

Integer handelen

De Code bepaalt dat een cultuur van integriteit en compliance door ons wordt bevorderd.

Wij voldoen aan alle acht normen binnen dit thema. In het jaarverslag van vorig jaar hebben we aangegeven dat we aan twee van de normen binnen dit thema niet voldeden. Ten opzichte van vorig jaar hebben we als bestuur zogenaamde 'working principles' vastgesteld. In deze 'working principles' is een aantal spelregels vastgelegd over de wijze hoe we als bestuur met elkaar willen omgaan. Daarmee wordt voldaan aan norm 15

Een andere norm die aandacht behoeft, was de norm dat tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. Om hier expliciet en zichtbaar aan te voldoen, nemen zowel het bestuur, de RvT als bij het VO dit onderwerp als vast agendapunt op bij elke vergadering.

Kwaliteit nastreven

Volgens de Code stelt het pensioenfonds hoge kwaliteitseisen, voert daar een beleid op en is het pensioenfonds een lerende organisatie.

Wij voldoen aan de acht normen binnen dit thema. Vorig jaar hadden we als aandachtspunt benoemd het eigen functioneren van het Verantwoordingsorgaan. Het Verantwoordingsorgaan voert echter jaarlijks een zelfevaluatie uit en voldoet daarmee aan deze norm. Ook zal bij een eerstkomende wijziging van het reglement van het Verantwoordingsorgaan dit zo expliciet hierin worden opgenomen.

Zorgvuldig benoemen

Dit thema is onderdeel van de Code, omdat een pensioenfonds zorgvuldig moet handelen bij (her-) benoemingen en ontslag en zorgt voor geschiktheid en complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.

Wij voldoen aan één van de tien normen niet. Daarnaast wijken we bewust af van één norm. In één norm is opgenomen dat, zowel in het bestuur en Verantwoordingsorgaan ten minste één man en één vrouw zitting hebben en er mensen zitting hebben van boven als van onder de 40 jaar. In zowel het bestuur als het Verantwoordingsorgaan hebben minimaal één man en één vrouw zitting, echter er zijn in het Verantwoordingsorgaan geen personen van onder de 40 jaar. Bij de invulling van vacatures wordt overigens wel expliciet aandacht besteed aan diversiteit.

In een andere norm is opgenomen dat de zittingsduur van bestuur en Verantwoordingsorgaan is gemaximeerd tot twee herbenoemingen. Wij hebben in de statuten opgenomen dat in bijzondere omstandigheden bestuursleden nog een periode herbenoembaar zijn.

Gepast belonen

Er wordt van uitgegaan dat een pensioenfonds een verantwoord en beheerst beloningsbeleid voert, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Wij voldoen aan alle vijf normen. In 2020 is het beloningsbeleid geactualiseerd en aangepast. Per saldo zijn de kosten gedaald, waarmee nogmaals is onderschreven dat wij een beheerst en duurzaam beloningsbeleid voeren.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Dit thema ziet toe dat wij het intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering waarborgt.

Wij voldoen aan alle twaalf normen binnen dit thema. In het vorige verslagjaar was een aandachtspunt de norm waarin uit de toelichting bij de Code bleek dat de rapportage van de Raad van Toezicht bij voorkeur is opgesteld aan de hand van de acht thema's van de Code. Voor de rapportage over 2019 rapporteerde de Raad van Toezicht nog niet conform de Code. Over 2020 heeft de Raad van Toezicht op deze wijze gerapporteerd.

Transparantie bevorderen.

Uit de normen van dit thema vloeit voort dat dat wij openheid nastreven, communiceren over de missie en strategie en risico's en dat we verantwoording afleggen over het gevoerde beleid.

Wij voldoen aan de acht normen uit dit thema. Ook in 2020 hebben we nadrukkelijk aandacht gehad voor de norm dat het bestuur zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vastlegt en stelt dit beschikbaar voor belanghebbenden. Op de website is een specifieke pagina opgenomen waar we een uitvoerige toelichting geven op de wijze waarop wij met verantwoord beleggen om willen gaan en is er een separaat jaarverslag over verantwoord beleggen.

3.7. Uitbesteding

In hoofdstuk 2 is al aangegeven dat wij de meeste operationele activiteiten hebben uitbesteed.

Beoordeling en evaluatie uitbestedingspartijen

Wij beoordelen het gehele jaar door de prestaties van de uitbestedingspartijen. Dit vindt plaats aan de hand van rapportages die zijn gebaseerd op zogenaamde service level agreements (SLA's). SLA's zijn documenten waarin de afspraken over de dienstverlening tussen het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen zijn vastgelegd. Voor complexe uitbestedingen worden in een RACI-model de rollen en verantwoordelijkheden vastgelegd. Het RACI-model is een matrix die gehanteerd wordt om de rollen en verantwoordelijkheden van de personen die bij een project of lijnwerkzaamheden betrokken zijn weer te geven.

Elk jaar evalueren wij één uitbestedingspartij uitgebreider, waarbij we de dienstverlening in de gehele breedte beoordelen. In 2021 hebben we KCM uitgebreid geëvalueerd. Aan de hand van vastgestelde criteria heeft het bestuur de dienstverlening beoordeeld. Ook KCM zelf is gevraagd om de dienstverlening en samenwerking te beoordelen. De dienstverlening van KCM hebben wij als goed beoordeeld, waarbij wij wel een aantal aandachtspunten voor ons zelf hebben geformuleerd. Voor 2022 evalueren we TKP en BNP.

Verder hebben we naar aanleiding van het jaarwerkproces de accountant en de certificerend actuaaris geëvalueerd. De uitkomsten van beide evaluaties waren positief.

IT

Uit het jaarlijkse Risk Self Assessment (RSA) in 2020 hebben wij geconcludeerd dat het onderdeel IT aandacht behoeft. De ontwikkelingen op dit gebied gaan snel en onze uitbestedingspartijen zijn diverse veranderingen aan het doorvoeren in de inrichting van de werkprocessen.

Onze aandacht is met name gericht op drie onderdelen, te weten het verhogen van het kennisniveau binnen het bestuur, borgen van de IT-beheerfunctie en de daarbij behorende risico's binnen het bestuur en de ontwikkelingen binnen TKP Pensioen. In 2021 hebben wij met externe deskundigen veel geïnvesteerd in de IT-omgeving van het pensioenfonds. In de eerste plaats hebben wij het IT-beleid geactualiseerd. Dit beleid beschrijft de wijze waarop wij willen omgaan met onze IT-functie en de beheersing van daaraan gerelateerde risico's. Daarnaast hebben wij een IT-self assessment uitgevoerd. Het IT-self assessment heeft tot doel om inzage te geven in de mate waarin wij voldoen aan de 58 DNB controls. Deze controls zijn onderwerpen die belangrijk zijn voor de IT in een organisatie. Door de vragen over deze onderwerpen in te vullen, krijgen wij inzicht in de mate waarin wij IT-risico's beheersen en welke (eventueel) aanvullende acties noodzakelijk zijn. Wij hebben deze vragen ingevuld voor zowel onze eigen organisatie als ook voor onze drie belangrijkste uitbestedingspartijen. De resultaten van dit self assessment hebben wij in januari 2022 vastgesteld. Het IT-actieplan wordt in 2022 voortvarend opgepakt. Als derde onderwerp hebben we de IT-dialoog met TKP Pensioen voorbereid. TKP Pensioen is een belangrijke uitbestedingspartij en met de Pensioenhervorming in het vooruitzicht, is het belangrijk om de (IT-) ontwikkelingen bij TKP Pensioen goed te kunnen volgen. Wij zullen in 2022 de dialoog met TKP aangaan om te monitoren of TKP Pensioen de noodzakelijke IT-aanpassingen (tijdig) doorvoert.

3.8. Actuele ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste externe ontwikkelingen voor de komende periode besproken die van invloed kunnen zijn op het beleid van het pensioenfonds.

Coronacrisis

Nu gebleken is dat de omikron variant van het coronavirus betrekkelijk mild uitpakt in vergelijking tot de vorige varianten, raakt de vrees voor corona meer en meer naar de achtergrond. De effecten van de pandemie op het pensioenfonds zijn beperkt gebleven. Wel hebben de vertragingen die in 2019 en 2020 hebben plaatsgevonden in de industriële productie als gevolg van de pandemie en de daarop volgende extra vraag naar producten, geleid tot tekorten en prijsstijgingen. Dat geldt zowel voor grondstoffen als voor eindproducten. Dit vertaalt zich o.a. in een stijgende inflatie.

Inval van Rusland in Oekraïne

De inval door Rusland in Oekraïne eind februari 2022 heeft impact op de financiële markten en olieprijsen. Het pensioenfonds heeft beleggingen in Rusland en Oekraïne. Echter, de blootstelling aan beleggingen in Rusland en Oekraïne is relatief beperkt. Het pensioenfonds belegt in aandelen en obligaties van Russische en Oekraïense bedrijven. Per eind 2021 was 0,2% van de totale portefeuille belegt in Russische, Belarussische of Oekraïense aandelen en bedrijfsobligaties. Als gevolg van de ingestelde sancties mag er niet worden gehandeld in bepaalde (Russische) bedrijven. Daarnaast ligt de handel van aandelen die genoteerd staan in Rusland momenteel stil, waardoor waarderingen onzeker zijn. Een indirect effect is de toegenomen onzekerheid op de financiële markten en een daarmee gepaard gaand negatief sentiment.

Ook wordt door het Security Operations Center van TKP vanaf dag 1 met verhoogde dijkbewaking gekeken naar misbruik van de IT-omgeving. Er is geen sprake van verhoogde activiteit qua hack-pogingen waarneembaar, maar samen met TKP blijft het bestuur hier extra alert op. Daarnaast zijn relevante draaiboeken en plannen in het kader van Business Continuity voorhanden. Waar nodig vinden aanvullingen plaats met (gevolgen van) scenario's die verband houden met het uitvallen van het betalingsverkeer, de nucleaire dreiging en een eventuele gascrisis. Indien nodig wordt relevante informatie teruggekoppeld binnen het Crisis Management Team (CMT) van TKP en worden er aanvullende maatregelen getroffen.

Controle op sanctiewetgeving

Om te voldoen aan de verplichtingen uit de sanctiewetgeving, voert TKP dagelijks een controle uit of in de pensioenadministratie (rechts)personen voorkomen die geregistreerd staan op de nationale, Europese en/of VN- sanctielijst. Deze controle houdt in dat op werkdagen de mutaties van (rechts)personen in de pensioenadministratie worden gecontroleerd tegen de meest recente nationale, Europese en VN-sanctielijsten. In de afgelopen dagen heeft TKP extra aandacht besteed aan bovengenoemde controles. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Inflatierisico

Zoals vermeld is er sprake van een toename van de inflatie als gevolg van de stijgende vraag na de coronapandemie en tegelijkertijd het tekort aan grondstoffen en producten. De oorlog in Oekraïne heeft tevens gevolgen voor de prijzen van grondstoffen als olie, gas en graan. Daarnaast is er in verschillende sectoren van de arbeidsmarkt sprake van krapte. Dit speelt vooral in de Verenigde Staten, maar ook in Europa zijn hier de eerste signalen van. Dit kan leiden tot loonstijgingen, die weer een opwaartse druk kunnen hebben op de prijzen en de inflatie, en dus de koopkracht. Het fonds volgt de ontwikkelingen nauwgezet.

3.8.1. Pensioenontwikkelingen

Wet toekomst pensioenen

Als vervolg op het pensioenakkoord uit 2019 zal naar verwachting in 2022 een formeel wetsvoorstel (Wet toekomst pensioenen) voor de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel bij de Tweede Kamer worden ingediend. De 'Wet toekomst pensioenen', of in ieder geval een aantal onderdelen daarvan, moet op 1 januari 2023 in werking treden.

Het wetsvoorstel bestaat uit onder meer de volgende onderdelen:

- **Het pensioencontract**
De premieovereenkomst zal de enige soort pensioenovereenkomst zijn. De premieovereenkomst zal twee vormen kennen, waarvan de een nieuw is en meer collectief van aard (Solidaire Premiereregeling) en de ander meer individueel en gestoeld op de bestaande verbeterde premiereregeling (Flexibele Premiereregeling).
- **Transitie naar nieuwe pensioenovereenkomst**
Er komt een transitie-FTK voor pensioenfondsen die van plan zijn bestaande aanspraken en rechten in te varen. Het is niet verplicht om hiervan gebruik te maken.
In aanloop naar de overgang naar de nieuwe pensioenovereenkomst moeten pensioenuitvoerders diverse besluiten nemen. Zij moeten onder andere een implementatieplan opstellen voor de overgang naar het nieuwe stelsel, besluiten of het invaren van bestaande rechten daarvan onderdeel uitmaakt en hoe het vermogen van pensioenfondsen over de rechthebbenden wordt verdeeld en hoe de gevolgen van het afschaffen van de doorsneepremie worden opgevangen.
- **Fiscale wetgeving**
De beschikbare premie kent een voor iedereen gelijk maximum, dus geen staffelpremies. Er komen ook nieuwe fiscale grenzen voor partner- en wezenpensioenen.
- **Nabestaandenpensioen en partnerdefinitie**
Het partner- en wezenpensioen onder het nieuwe contract zal op risicobasis zijn; na ingang is het wel kapitaalgedekt. Er komen nieuwe fiscale maxima voor deze pensioenen.

Wetsvoorstel uitkering ineens

In 2021 heeft het parlement ingestemd met de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen. Voor pensioenuitvoerders meest relevant is het onderdeel dat een deelnemer aan een pensioenregeling het recht geeft om bij pensioeningang 10% van de waarde van zijn aanspraken op ouderdomspensioen ineens te kunnen ontvangen. De pensioenuitvoerder moet daaraan meewerken.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel bleek dat er in specifieke situaties nadelige effecten kunnen optreden. Om die verschillen te niet te doen, wilde de Tweede Kamer dat de wet wordt aangepast. Het wetsvoorstel voor deze wijziging wordt naar verwachting in het tweede kwartaal 2022 ingediend. Het is de vraag of dan de gewenste ingangsdatum van 1 januari 2023 nog gehaald kan worden, gelet op de tijd die nodig is voor pensioenuitvoerders om de benodigde aanpassingen te doen in proces, administratie en inrichting van goede voorlichting voor onze deelnemers.

(Geen) Korting van pensioenaanspraken en –uitkeringen – Eerder indexeren

Ook voor 2022 heeft het ministerie van SZW bepaald dat de vrijstellingsregeling van toepassing zal zijn. Dat betekent dat pensioenfondsen die anders in 2022 de pensioenen zouden moeten korten, deze korting niet hoeven door te voeren, althans niet in 2022.

Vooruitlopend op de invoering van de 'Wet toekomst pensioen' wil de regering het mogelijk maken dat pensioenfondsen onder voorwaarden al bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 105% (gedeeltelijk) kunnen indexeren. In januari 2022 is er een internetconsultatie gehouden over de voorgenomen regeling (Transitie FTK). Gezien de huidige dekkingsgraad van het fonds hoeft in 2022 geen gebruik gemaakt te worden van deze mogelijkheid in de wet.

Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding (Wvs)

De behandeling van dit wetsvoorstel heeft de afgelopen jaren steeds meer vertraging opgelopen. De opvolger van de huidige Wet verevening pensioenrechten bij scheiding zou oorspronkelijk op 1 januari 2021 in werking treden. De behandeling van het wetsvoorstel is een aantal malen uitgesteld, waarbij inmiddels duidelijk is geworden dat de Wvs gelijk met de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) zal worden ingevoerd. Naast een geheel nieuw pensioencontract voorziet die wet ook in wijziging van het partnerbegrip en een vorm van het nabestaandenpensioen die sterk afwijkt van het nu meest voorkomende partnerpensioen.

Automatische waardeoverdracht kleine pensioenen

Met de invoering van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen is het mogelijk geworden dat pensioenuitvoerders kleine pensioenen automatisch overdragen naar de nieuwe uitvoerder van de aanspraakgerechtigde, zonder dat daarvoor instemming van de gerechtigde nodig is. Intussen is de nodige ervaring opgedaan met de uitvoering van deze wet en het lijkt erop dat de automatische waardeoverdrachten soepel verlopen.

Eind december 2021 is een wetsvoorstel ingediend dat ervoor moet zorgen dat pensioenuitvoerders in meer gevallen kleine aanspraken kunnen overdragen: ook als een kleine aanspraak is ontstaan bij het einde van de verwerving van aanspraken bij een bepaalde uitvoerder (de werkgever heeft gekozen voor een andere pensioenuitvoerder waarde deelneming wordt voortgezet), kan de oude pensioenuitvoerder de kleine aanspraak overdragen.

De wetswijziging treedt in werking op een nader te bepalen tijdstip.

3.8.2. Financiering

Invoering nieuwe UFR-methode

De Nederlandse Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 gaat plaatsvinden. In vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB. De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert.

De onderstaande tabel toont de gefaseerde invoering van de combinatie.

Gewichten	Huidige UFR-methode	Nieuwe UFR-methode
Tot 1 januari 2021	100%	0%
1 januari 2021 t/m 31 december 2021	75%	25%
1 januari 2022 t/m 31 december 2022	50%	50%
1 januari 2023 t/m 31 december 2023	25%	75%
Vanaf 1 januari 2024	0%	100%

Per 1 januari 2021 heeft DNB de nieuwe UFR-methode voor 25% ingevoerd. De onderstaande tabel toont de impact van de nieuwe UFR-methode op de actuele dekkingsgraad per 31 december 2020 en 2021 voor pensioenfonds PostNL.

	Dekkingsgraad 31 december 2021	Impact
Op basis van huidige UFR-methode	126,0%	
Met invoering nieuwe UFR-methode (25%)	125,6%	-0,6%-punt
Met invoering nieuwe UFR-methode (100%)	124,4%	-1,8%-punt

Pensioenfonds PostNL is een 'rijp' pensioenfonds (gemiddeld meer gepensioneerde deelnemers). Hierdoor ligt de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode lager dan bij een gemiddeld pensioenfonds.

4. Risicobeheersing

Dit hoofdstuk gaat over de risicobeheersing van het pensioenfonds. Zoals aangegeven in de Pensioenwet heeft het pensioenfonds zijn organisatie zo inrichten dat er sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Risicobeheersing is hiervan een belangrijk onderdeel. Het doel van risicomanagement is om de risico's te beheersen die het behalen van onze missie, visie en doelstellingen bedreigen. Wij gebruiken een interactief proces voor de beheersing van risico's die het pensioenfonds loopt: dubbel integraal risicomanagement. Onderstaand volgen de inrichting (governance) van de risicobeheersing, de inventarisatie van de risico's, het risicomanagementproces en de risicobereidheid. Ook gaan we kort in op de belangrijkste risicomanagementontwikkelingen in 2021 en kijken we vooruit naar 2022.

4.1. Risicogovernance

Het bestuur is integraal eindverantwoordelijk voor het risicomanagement. Het risicomanagement is ingericht op basis van het Three Lines Model. Hierbij zijn drie risicomanagementlagen gedefinieerd met verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

Eerste lijn

Het Dagelijks Bestuur, de Financiële Commissie, Beleggingscommissie en de Pensioen- en Communicatiecommissie vormen het eerste aanspreekpunt (eerste lijn) voor de beheersing van de te onderscheiden risico's. Alle hoofd risico's en onderliggende risico-items zijn toegewezen aan één van deze commissies.

Tweede lijn

De Risicobeheercommissie ondersteunt de andere commissies in de uitvoering van risicoanalyses, draagt richtlijnen en standaarden voor risicomanagement aan en geeft onafhankelijk advies. Ook de sleutelfunctiehouders actuaariaat en risicobeheer en de compliance officer zijn onderdeel van deze tweede lijn.

Derde lijn

De inrichting en werking van de risicobeheersing wordt getoetst door de sleutelfunctiehouder interne audit. Deze geeft een objectief, onafhankelijk oordeel met mogelijkheden tot verbetering. De interne auditfunctie vormt de derde lijn.

4.2. Risico-inventarisatie

Het pensioenfonds heeft de risico's ingedeeld in strategische risico's, financiële risico's en niet-financiële risico's. Binnen deze drie clusters onderscheiden we hoofd risico's die op hun beurt weer bestaan uit risico-items. De classificatie van de risico's evalueren we periodiek, we passen deze indien nodig aan. Bij de beoordeling van de risico's die het fonds loopt, gaan we uit van een integrale risicobeheersing, dus de afzonderlijke risico's in hun onderlinge samenhang.

Hieronder volgt een nadere toelichting op de hoofd risico's.

Strategische risico's

De strategische risico's hangen nauw samen met strategische keuzes van het pensioenfonds. Onderstaand worden de strategische risico's plus enkele bijbehorende beheersmaatregelen toegelicht.

Strategische risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Omgevingsrisico's	Het risico van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.	Het dagelijks bestuur voert periodiek overleg met PostNL N.V. en sociale partners om ontwikkelingen bij PostNL N.V. te monitoren.

Strategische risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Risico's financiële opzet	Het risico dat de financiële opzet niet houdbaar is in de zin dat er onvoldoende balans is tussen de driehoek premiebeleid, pensioenambitie en mate waarin (via de beleggingen) risico wordt gelopen (pensioendriehoek).	Het bestuur herijkt periodiek in de ALM-studie de uitgangspunten voor alle onderdelen van de financiële opzet (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid). De financiële positie wordt doorlopend gemonitord door de beleggingscommissie en het bestuur. Tevens wordt jaarlijks de risicohouding getoetst door middel van de haalbaarheidstoets.
Toekomstvastheidsrisico's	Toekomstvastheid fonds.	Dit risico wordt in 2022 nader uitgewerkt.

Financiële risico's

Financiële risico's worden door ons gelopen, omdat voor het behalen van de toeslagambitie van 70% van het CPI alle huishoudens (afgeleid), een hoger rendement nodig is dan de risicovrije rente.

Voor de financiële risico's geldt als belangrijkste beheersingsmaatregel het door ons opgestelde strategische beleggingsbeleid op basis van een ALM-studie. Onderstaand worden de belangrijkste financiële risico's plus enkele bijbehorende beheersmaatregelen toegelicht.

Financiële risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Matching- / renterisico's	Het risico op een verandering van de dekkingsgraad als gevolg van een verandering in de rente of inflatie.	Het bestuur stelt op basis van de ALM-studie het strategisch beleggingsbeleid vast, inclusief het renteafdeckingsbeleid. Op kwartaalbasis monitort het bestuur de uitvoering van het renteafdeckingsbeleid op basis van de rapportages van de fiduciair manager en de LDI manager.
Marktrisico's	Het risico op een verandering van de zakelijke waarden portefeuille als gevolg van veranderingen in de marktwaarde van de betreffende beleggingen.	Onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid is de strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes. Door de spreiding binnen de beleggingsportefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en het concentratierisico beheerst. Het bestuur monitort doorlopend de ontwikkeling van de marktrisico's in relatie tot de vastgestelde grenzen.
Kredietrisico's	Het risico op een verandering van de vastrentende portefeuille als gevolg van veranderingen in de kredietopslag op vastrentende waarden.	Het bestuur stelt voor alle beleggingscategorieën tenminste één keer per drie jaar de investment case vast. De investment cases en beleggingsrichtlijnen bevatten beperkingen aan de mate waarin kredietrisico kan worden gelopen. Het bestuur monitort frequent de kredietrisico's.
Liquiditeitsrisico's	Het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor wij op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen.	Het bestuur heeft het liquiditeitsbeleid vastgesteld en stelt jaarlijks het beleggingsplan vast, waarin een inschatting is opgenomen of de mate van liquiditeit van het vermogen afdoende is. Het risico wordt verder verkleind door maandelijks liquiditeitsprognoses te actualiseren en te beoordelen.
Actieve risico's	Het risico dat actief beheer leidt tot (onverwachte) negatieve beleggingsresultaten als gevolg van slechte portefeuille constructie of door het niet hebben van of uitvoering geven aan een solide market standard ESG beleid.	Het bestuur heeft een ESG-beleid geformuleerd. Periodiek wordt beoordeeld of het beleid in overeenstemming is met standaarden in de markt en in lijn is met wettelijke vereisten. In het jaarlijks beleggingsplan en de bijbehorende richtlijnen zijn expliciete normen opgenomen voor het uitvoeringsrisico en zijn signaleringniveaus bepaald. Het bestuur monitort deze frequent.
Verzekerings-technische risico's	Het risico dat (toekomstige) uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van verkeerd ingeschatte (technische) aannames en grondslagen.	Jaarlijks beoordeelt het bestuur of de voorgestelde rekenwaarden actueel en in overeenstemming met wet- en regelgeving zijn. De uitkomsten en rekenwaarden uit het actuariële rapport bespreekt het bestuur jaarlijks met de accountant en certificerend

Financiële risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
		actuaris. Maandelijks beoordeelt het bestuur de rapportage over de ontwikkelingen van de balans en de resultatenrekening.

Niet-financiële risico's

Wij hebben bijna alle werkzaamheden uitbesteed, wat leidt tot extra aandacht voor de uitbestedingsrisico's, inclusief het IT-risico bij de uitbesteders. Onderstaand worden de niet-financiële risico's plus enkele bijbehorende beheersmaatregelen toegelicht.

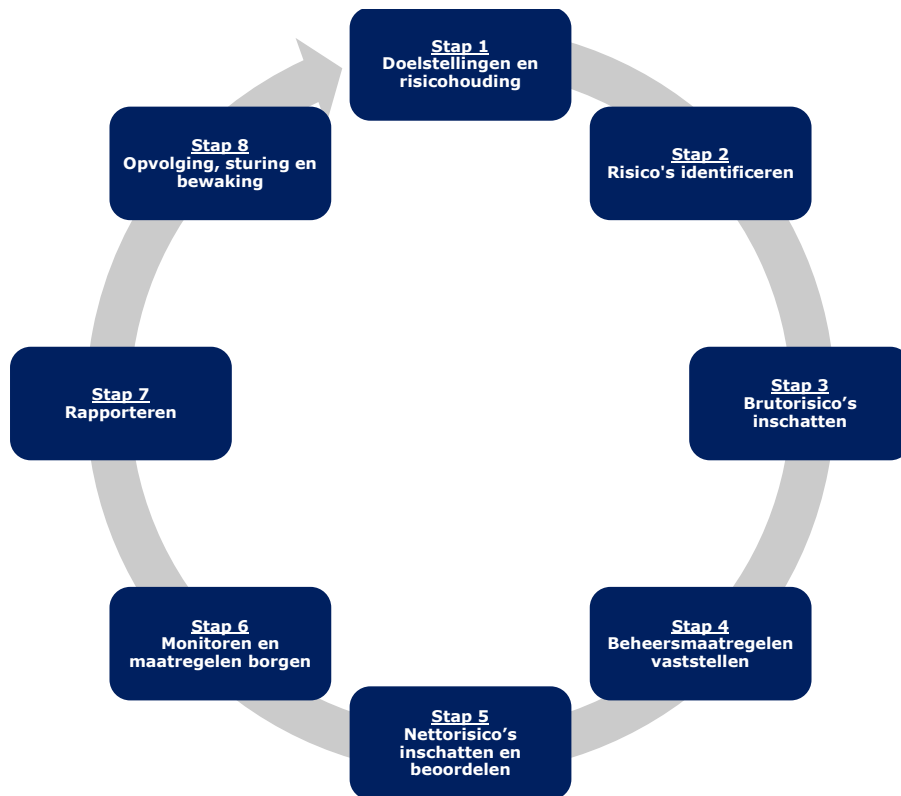
Niet-financiële risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Operationele risico's	Het risico op verliezen door inadequade of falende interne processen, personeel, systemen of informatie.	De kwaliteit en continuïteit van de bestuursprocessen wordt bevorderd door onder andere de aangebrachte scheiding tussen beleid en uitvoering en door periodieke evaluatie van uitbestedingspartijen. Het bestuur monitort de operationele risico's in de primaire processen via management- en stuurinformatie van uitbestedingspartijen. Elke commissie beoordeelt de managementinformatie over het eigen domein, bespreekt de bevindingen met de uitbestedingspartijen en geeft terugkoppeling aan het gehele bestuur.
Uitbestedingsrisico's	Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden of door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.	Uitbestedingspartijen worden geselecteerd aan de hand van strikte selectiecriteria, zoals is vastgelegd in het uitbestedingsbeleid, en worden periodiek gemonitord en geëvalueerd. In kwartaalrapportages vermelden de uitbestedingspartners de realisatie van KPI's die in de overeenkomst met het pensioenfonds zijn opgenomen. In een onafhankelijke audit leggen de uitbestedingspartners verantwoording af over de beheersing van de bedrijfsprocessen.
IT-risico's	Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden, ondersteund door IT.	Wij hebben een IT-beleid opgesteld. Periodiek wordt beoordeeld of de interne voorschriften inzake IT-veiligheid en infrastructuur voldoen aan de vereiste standaarden.
Integriteitsrisico's	Het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere en onethische gedragingen bij de organisatie of haar uitbestedingspartners.	Wij beschikken over een integriteitsbeleid, een gedragscode, een incidentenregeling en een regeling vermoeden misstanden. Het integriteitsbeleid wordt jaarlijks herijkt op basis van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA). Nevenfuncties worden geregistreerd. De Compliance Officer houdt toezicht op de naleving van de gedragscode.
Juridische risico's	Het risico als gevolg van het niet-naleven van overeenkomsten, toepasselijke wet- en regelgeving of de interpretatie daarvan en als gevolg van niet-contractuele aansprakelijkheid.	In het geval van afsluiten van belangrijke contracten huren wij extern advies in. Ter afdekking van bestuurdersaansprakelijkheid is een verzekering afgesloten.

4.3. Risicomanagementproces

Wij zien risicomanagement als een doorlopend proces. Dit bestaat uit de onderstaande stappen, die waarborgen dat op verschillende niveaus de risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd, geëvalueerd beheerst, gemonitord en gerapporteerd. Het proces heeft betrekking op afzonderlijke risico's en op risico's in hun onderlinge samenhang.

Het brutorisico is het risico zonder rekening te houden met bestaande beheersmaatregelen.

Beheersmaatregelen zijn concrete acties op het gebied van beleid,

In het onderstaand overzicht worden de stappen uit het risicomanagementproces toegelicht.

Stappen	Toelichting
Stap 1: Doelstellingen en risicohouding	Ons startpunt zijn onze doelstellingen en de hoeveelheid risico die wij bereid zijn te lopen om deze doelstellingen te realiseren.
Stap 2: Risico's identificeren	De risico-identificatie geeft aan welke gebeurtenissen het realiseren van onze doelstellingen belemmeren dan wel de succesfactoren ondermijnen.
Stap 3: Brutorisico's inschatten	De grootte van het risico wordt eerst bepaald voor het brutorisico. Dit is het risico zonder rekening te houden met bestaande beheersmaatregelen.
Stap 4: Beheersmaatregelen vaststellen	Bij ieder risico worden bestaande of te ontwikkelen beheersmaatregelen vastgesteld. Dit zijn concrete acties op het gebied van beleid, procedures, organisatorische maatregelen en activiteiten die ertoe leiden dat risico's worden gemitigeerd of verkleind.
Stap 5: Nettorisico's inschatten en beoordelen	Het nettorisico is het risico dat resteert na implementatie van beheersmaatregelen. De hoogte van het nettorisico wordt vergeleken met onze risicobereidheid. Wanneer het nettorisico groter is dan de risicobereidheid, worden aanvullende beheersmaatregelen vastgesteld.
Stap 6: Monitoren en maatregelen borgen	Onze beheersmaatregelen worden periodiek gemonitord om zekerheid te verkrijgen of de opzet effectief is, in hoeverre de beheersmaatregelen daadwerkelijk in de praktijk zijn gebracht en of deze werken. Op grond hiervan worden de beheersmaatregelen in onderlinge samenhang geactualiseerd.
Stap 7: Rapporteren	Om onze risico's te kunnen beheersen en bij te sturen, is inzicht in de ontwikkeling van deze risico's nodig. Via diverse rapportages verkrijgen we inzicht in ons risicoprofiel en de beheersing van onze risico's
Stap 8: Opvolging, sturing en bewaking	De acties die voortkomen uit de monitoring en beoordeling geven input voor het continu verbeteren van het risicomanagement

Instrumenten risicomanagement

De risico-items, inclusief inschaling en beheersmaatregelen, worden vastgelegd op risicokaarten. Jaarlijks worden alle risicokaarten geëvalueerd en integraal beoordeeld in de risk self-assessment (RSA). Deze is gericht op de actuele ontwikkeling van de risico's en kijkt beperkt naar de toekomstige ontwikkeling. Daarnaast wordt jaarlijks een systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitgevoerd. Driejaarlijks, en wanneer zich een significante wijziging voordoet in het risicoprofiel, voeren we een eigenrisicobeoordeling (ERB) uit. Deze is gericht op de ontwikkeling van risico's op de langere termijn. Hierbij maken we gebruik van scenario-analyse.

4.4. Risicobereidheid

Bij het nastreven van onze doelstellingen bepaalt het bestuur hoeveel risico hierbij gelopen mag worden, uitgedrukt in de termen laag, midden of hoog. De risicobereidheid bestaat uit de volgende onderdelen:

1. De vertaling vanuit missie, visie en doelstellingen van het pensioenfonds naar de algehele risicobereidheid, voor de strategische, financiële en niet-financiële risico's;
2. De uitwerking van de risicobereidheid per hoofdrisico;
3. De uitwerking van de risicobereidheid per risico-item, en
4. Meetbare risico-indicatoren met bijbehorende normen gericht op het monitoren van de risico's.

De algehele risicobereidheid is hieronder weergegeven.

Strategische risico's

Het bestuur streeft naar een toekomstbestendige pensioenregeling. Dit vraagt om een financiële opzet die op de lange termijn bestendig is. Het bestuur wil daarnaast tijdig in kunnen spelen op veranderingen in de omgeving en de afhankelijkheid van externe factoren beperken. Daarbij is het uitgangspunt dat de belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever evenwichtig worden afgewogen. Het bestuur vermijdt risico's die de stabiliteit en soliditeit van het pensioenfonds bedreigen. Het beheersen van risico's brengt kosten met zich mee: bij beslissingen om risico's te beperken maakt het bestuur een afweging tussen de kosten van het (volledig) beheersen van het risico en de impact van het risico. De risicobereidheid van het pensioenfonds is voor deze risico's gemiddeld.

Financiële risico's

Het bestuur streeft enerzijds naar het maximaliseren van het verwachte pensioenresultaat en anderzijds naar het minimaliseren van de kans op korten. Indien beide doelstellingen naar verwachting niet tegelijkertijd kunnen worden gehaald, heeft het realiseren van de lange termijn ambitie voorrang boven het korte-termijn risico dat gekort moet worden. Voor het realiseren van de missie en doelstellingen worden bepaalde financiële risico's bewust opgezocht waar naar verwachting een positief rendement tegenover staat; dit uiteraard binnen de daaraan door het pensioenfonds zelf gestelde kaders. Bij financiële risico's waartegenover naar verwachting geen positieve rendementen staan is de risicobereidheid laag, tenzij hier vanwege de interactie tussen risico's redenen voor zijn, bijvoorbeeld in het geval dat risico's elkaar compenseren. Gegeven de financiële positie van het pensioenfonds kan in enige mate risico worden gelopen. De risicobereidheid is voor de meeste financiële risico's daarmee eveneens gemiddeld.

Niet-financiële risico's

Het bestuur streeft naar een betrouwbare, beheerste en efficiënte uitvoering van de pensioenregeling. Adequate processen, mensen, informatie, systemen en uitbestedingen zijn hierbij van belang. Ten aanzien van de uitvoering maakt het bestuur een zorgvuldige afweging tussen kosten en risico's en accepteert een restrisico als de benodigde inspanningen niet opwegen tegen de voordelen van het verlagen van het risico. Het bestuur handelt integer, in overeenstemming met ethische normen en interne en externe regels. Het bestuur communiceert duidelijk en klantgericht met alle belanghebbenden en is transparant over de haalbaarheid van de ambitie en de daaraan verbonden risico's. Voor niet-financiële risico's geldt dat het pensioenfonds slechts beperkt risico's wil lopen (de risicobereidheid is laag).

4.5. Ontwikkelingen risicobeheer en belangrijkste risico's

4.5.1. Ontwikkelingen in 2021

In 2021 hebben wij de Eigen Risico Beoordeling (ERB) die in 2020 is gestart afgerond. De ERB geeft ons inzicht in de materiële risico's en mogelijke consequenties hiervan voor het behalen van de strategische doelstellingen, de financiële positie en de pensioenen van de deelnemers. Daarnaast is in de ERB een oordeel gegeven over de effectiviteit en de doelmatigheid van het risicobeheer. De scenario's die gekozen zijn in de ERB zijn gekoppeld aan onze belangrijkste risico's, zwaktes en bedreigingen. De Risico Self Assessment (RSA) en de strategische SWOT-analyse zijn daarom een voorname input voor de ERB. De uitkomsten van de verschillende scenario's vallen grotendeels binnen onze risicobereidheid. Op enkele onderdelen zijn aanvullende maatregelen getroffen. De uitkomsten van de ERB gaven geen aanleiding om aanpassingen te doen met betrekking tot de strategische doelstellingen en/of de risicobereidheid zoals deze in 2020 was uitgewerkt. Voor het risicobeheer hebben wij voorafgaand aan de ERB al een plan van aanpak opgesteld. Deze

vormt een solide basis voor de verdere ontwikkeling. De ERB gaf geen aanleiding om hier aanvullende maatregelen op te treffen.

De uitvoering van de reguliere, jaarlijkse RSA is eind 2021 gestart en in het eerste kwartaal van 2022 afgerond. De risico's die de meeste aandacht vragen zijn hieronder vermeld onder "Belangrijkste risico's". Gelet op de grote impact hebben we voor het onderwerp pensioenhervorming een specifieke RSA uitgevoerd. We hebben een aantal risicoscenario's specifiek voor dit onderwerp vastgesteld, daarbij een risico-inschatting gemaakt en de beheersmaatregelen vastgesteld.

Ook in 2021 hebben wij een SIRA uitgevoerd om al onze integriteitsrisico's te herijken. Hierbij is vastgesteld dat alle risico-items binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds vallen.

De risicorapportage van de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer is verder ontwikkeld. Deze rapportage wordt elk kwartaal besproken in de bestuursvergadering, waarmee we ook de ontwikkeling van de risico's gedurende het jaar monitoren.

4.5.2. Belangrijkste risico's

In de risicobeheersing ligt de bestuurlijke nadruk op het beheersen van de belangrijkste risico's. In 2021 heeft het bestuur de volgende risico's als belangrijkste risico's geïdentificeerd:

- Financiële risico's, vooral zakelijke waarden (marktrisico) en rentrisico
- Pensioenhervorming;
- Risico's rondom uitbestedingen vooral IT.

De financiële risico's, zijn nodig om een hoger dan risicovrij rendement te realiseren. Dit betreft daarmee bewust en beheerst gehanteerde beloonde risico's, die helpen om de strategische doelstellingen van het fonds te realiseren. Dit leidt tot een hogere kwalificatie van de risico's dan bij de niet-financiële risico's. Daarbij betreft het doorgaans onbeloonde risico's. De belangrijkste financiële risico's betreffen het renterisico en het risico zakelijke waarden; de waarden van de aandelenportefeuille.

De rente en de waarde van de aandelenportefeuille zijn de belangrijkste factoren die de dekkingsgraad van het pensioenfonds bepalen. De volgende tabel, gebaseerd op de DNB-rekenrente, geeft de gevoeligheid van de dekkingsgraad per 31 december 2021 weer voor het rente- en marktrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. Hierbij varieert de rente tussen -1,0% en + 1,0% ten opzichte van de rente per ultimo 2021. De aandelenkoersen variëren tussen -25% en +25% ten opzichte van de hoogte ultimo 2021.

		Rente verandering				
Aandelenkoersen verandering		-1,0%	-0,5%	0%	0,5%	+1,0%
-25%		101,0%	106,7%	112,7%	118,9%	125,5%
0%		112,5%	119,2%	126,0%	133,4%	141,1%
+25%		124,0%	131,0%	139,0%	148,0%	156,7%
Groen : Scenario waarbij dekkingsgraad hoger is dan vereiste dekkingsgraad (vev, per 31-12-2021: 116,2%).						
Geel : Scenario waarbij dekkingsgraad lager is dan vereiste dekkingsgraad (vev), maar hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (mvev)						
Rood : Scenario waarbij dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (mvev, per 31-12-2021 104,1%).						

Het risico rondom de uitbesteding is door ons eveneens als hoog ingeschat, mede gelet de grote afhankelijkheid van IT (-systemen). De beheersmaatregelen die wij hier hanteren hebben een grote impact op deze risico's, waardoor het nettorisico lager uitvalt. Hierbij wordt wel opgemerkt dat het IT-risico bij uitbestedingspartijen als groot wordt aangemerkt. Uitbestedingspartijen zijn sterk afhankelijk van een goede IT-infrastructuur, zowel voor de bestaande bedrijfsvoering als voor de ontwikkelingen naar de toekomst toe. Het bestuur heeft eind 2021/begin 2022 een IT-self-assessment uitgevoerd, waar ook de drie belangrijkste uitbestedingspartijen zijn betrokken. Dit heeft tot groter inzicht en daarmee ook betere beheersing geleid.

4.6. Op de agenda voor 2022

Risicomanagement is een doorlopend proces waar we continu mee bezig zijn. Jaarlijks definiëren wij wel een aantal speerpunten. In het streven naar een dubbel integraal risicomanagement staan voor 2022 onder andere de volgende onderwerpen op de agenda:

- Het beheersen van de risico's bij het project pensioenhervorming;
- Het versterken van de risicomanagementcyclus van de te onderscheiden hoofd risico's door de evaluatie van de werking van de beheersmaatregelen te gebruiken bij het herbeoordelen van beheersmaatregelen.
- Het verder ontwikkelen van de risicocultuur, waardoor de risicobeheersing van het pensioenfonds naar een hoger volwassenheidsniveau kan groeien (o.a. door het opstellen van risico-opinies voor het bestuur);
- Het versterken van de integrale beheersing van de te onderscheiden aspecten van het IT-risico.

Vlnr: Jeroen van der Put, Jeroen Veldstra, Rene van de Kieft, Emmie Lewin

5. Verantwoordingsorgaan

5.1. Verslag van Verantwoordingsorgaan

Het VO adviseert het Bestuur, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- *het beleid inzake beloningen;*
- *de vorm en inrichting van het intern toezicht;*
- *de profielschets voor de leden van de Raad van Toezicht;*
- *het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;*
- *het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;*
- *gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;*
- *liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;*
- *het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst;*
- *het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm;*
- *het samenvoegen van het pensioenfonds met andere pensioenfondsen;*
- *de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.*

Statutaire opdracht

Het Verantwoordingsorgaan (hierna: het VO) heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur van het pensioenfonds aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, Het Verantwoordingsorgaan (hierna: het VO) heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur van het pensioenfonds aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO adviseert het Bestuur, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- het beleid inzake beloningen;
- de vorm en inrichting van het intern toezicht;
- de profielschets voor de leden van de Raad van Toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst;
- het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm;
- het samenvoegen van het pensioenfonds met andere pensioenfondsen;
- de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Samenstelling VO, verantwoording en werkwijze in 2021

In 2021 is het VO niet gewijzigd qua personen en heeft het uit zes leden bestaan, met twee vertegenwoordigers uit elke geleding. Het VO heeft in 2021 acht keer regulier vergaderd en tweemaal incidenteel. De voorzitter van het Bestuur heeft deelgenomen aan een deel van de reguliere VO-vergaderingen, waarbij hij toelichting heeft gegeven op algemene beleidsontwikkelingen, waar nodig op adviesaanvragen, en antwoorden gegeven op andere bij het VO levende vragen. De voorzitters van de commissies hebben elk een VO-vergadering bijgewoond, waarin zij toelichting gaven op de geplande activiteiten en actualiteit. Aanvullend zijn er in 2021 twee vergaderingen geweest met het voltallige Bestuur. In het kader van de communicatieplannen heeft het VO zijn inbreng geleverd aan de pensioen- en communicatiecommissie. Het VO heeft twee keer een overleg gehad met de Raad van Toezicht (hierna: de RvT). Het VO is regulier door middel van kwartaalrapportages geïnformeerd. Tevens zijn de vastgestelde notulen van de bestuursvergaderingen en andere fondsdocumenten aan het VO ter beschikking gesteld. Het VO heeft vragen over belangrijke onderwerpen in voorkomende gevallen ook schriftelijk aan het Bestuur gesteld en deze zijn alle schriftelijk beantwoord. Het VO is naar tevredenheid secretariaeel ondersteund. Het VO heeft ook in 2021 aandacht gehad voor permanente educatie. Door KCM is aan het VO een toelichting gegeven op de kwartaalverslagen ten aanzien van de beleggingen. De leden van het VO hebben toegang tot verschillende vaktechnische kanalen en informatiebronnen (bijvoorbeeld SPO Perform, Pensioen Pro en nieuwsbrieven). In het kader van de Wet toekomst pensioenen heeft het VO samen met het Bestuur en de RvT een sessie bijgewoond over de waarden

van het pensioenfonds. Specifiek voor het VO is een op de Wet toekomst pensioenen toegesneden bijeenkomst gehouden. Fysiek is één heidag gehouden samen met het bestuur en de RvT. De fysieke vorm van vergaderen met andere organen van het fonds met mogelijkheden voor (ook) informeel contact wordt zeer gewaardeerd. Het VO past de Code Pensioenfondsen toe en legt uit waarom niet voldaan wordt aan de diversiteitswens van leden jonger dan 40 jaar: bij de verkiezingen in 2020 was er wel een kandidaat, echter deze werd niet verkozen.

Aandachtsgebieden in 2021

In het jaar 2021 heeft het VO de volgende onderwerpen kritisch gevolgd:

- het nieuwe pensioencontract;
- effectuering en werking van het bestuursbureau;
- communicatie met de achterban.

Ontwikkelingen in verband met het nieuwe pensioencontract

Het VO wordt mondeling tijdens de VO-vergaderingen en vanaf het vierde kwartaal 2021 maandelijks schriftelijk op de hoogte gehouden van de planning van de activiteiten en de vorderingen daarop. Twee sessies over aspecten van het pensioencontract (o.a. de waarden van het fonds) zijn gehouden samen met het bestuur en de RvT. Eén sessie is specifiek voor het VO gehouden, waarbij toelichting is gegeven op het te houden onderzoek naar de risicohouding. Tevens zijn de uitkomsten van berekeningen met verschillende invulling van parameters van de twee soorten premiesystemen toegelicht. In eigen kring heeft het VO aspecten van het nieuwe contract inhoudelijk behandeld, onder andere door het bestuderen van relevante literatuur. Daarnaast simuleert het VO op basis van echte kwartaalgegevens van het fonds een denkbeeldig fonds in de nieuwe vorm ten behoeve van beeldvorming en educatie. Inrichtingsvraagstukken als risicohouding, en het vormen en gebruiken van de solidariteitsreserve worden op deze wijze financieel gemaakt en geven inzicht in de effecten binnen het nieuwe pensioencontract. Speciale aandacht heeft het VO voor de wijze waarop de inspraak van gepensioneerden wordt vormgegeven.

Inrichting/ondersteuning van een bestuursbureau

Het bestuursbureau heeft in 2021 vorm gekregen. Naast de bemensing heeft het pensioenfonds ook gezicht gekregen door eigen kantoorruimte. Met de manager van het bestuursbureau is intensief contact doordat zij de taak heeft de voorbereidende activiteiten in het kader van de Wet toekomst pensioenen binnen het fonds te coördineren. Het VO ziet dat het bestuursbureau dichterbij het bestuur staat dan TKP kon realiseren. Het VO ziet nadrukkelijk de toegevoegde waarde van het bestuursbureau.

Communicatie/contact met de achterban

Corona heeft fysiek contact met de achterban sterk beperkt, zowel voor de pensioen- en communicatiecommissie als voor het VO. Digitale communicatievormen als deelnemerspanel via Teams, videoconsultatiegesprekken zullen blijvend worden toegevoegd aan het scala van communicatiemogelijkheden. Het geplande kwalitatieve en kwantitatieve onderzoek naar de risicobereidheid juicht het VO toe en de resultaten worden met belangstelling tegemoet gezien.

Uitgebrachte adviezen

Naast de hierna vermelde reguliere adviestrajecten heeft het VO geen andere adviesaanvragen ontvangen. Desondanks geen rustig jaar: de Wet toekomst pensioenen alleen al vergt veel inlees- en overlegtijd.

Het VO heeft in 2021 adviesaanvragen ontvangen en adviezen uitgebracht over de volgende onderwerpen:

- 2021 update strategisch communicatiebeleid 2019-2021
- Communicatiebeleidsplan (2022 tot aan transitie Wet toekomst pensioenen) en de communicatie jaarstart 2022
- Premie 2022

2021 update strategisch communicatiebeleid 2019-2021

De update van dit beleid zag met name op (i) opname van een paragraaf over risicobeheersing, (ii) de vaststelling dat de beleidsdoelen en bijbehorende KPIs nog steeds voldoen en (iii) het besluit dat in 2021 geen deelnemersonderzoek zal worden gedaan. Het VO heeft hierover niet negatief geadviseerd. Het hierin besloten liggende en door het VO geuite zorgpunt had verband met het besluit geen deelnemersonderzoek te doen in 2021. Het VO meent dat de mogelijkheden die er zijn om belanghebbenden bij het pensioenfonds te betrekken bij het onderwerp pensioenen te allen tijde moeten worden aangegrepen.

Communicatiebeleidsplan (2022 tot aan transitie Wet toekomst pensioenen) en de communicatie jaarstart 2022

Vanuit de evaluatie van de verkiezingen in 2020 is op verzoek van het VO aan het kiesreglement een bijlage toegevoegd waarin in bestandstermen van de pensioenuitvoerder de kiesgerechtigden zijn ingedeeld. Ten aanzien van de update van het communicatiebeleidsplan en de jaarstart is het VO vroegtijdig meegenomen in de voorbereidingen. Het VO heeft een aantal opmerkingen geplaatst op de concepten en deze zijn naar tevredenheid verwerkt. Het advies is positief. Het VO heeft nogmaals zorg geuit bij het punt van communicatie over het te bereiken ouderdomspensioen omdat daarbij tot op de dag van vandaag wordt uitgegaan van het maximale opbouwpercentage van 1,875% voor toekomstige jaren. Het te bereiken ouderdomspensioen dient een voldoende realistisch en transparant beeld te geven naar de deelnemers naar de visie van het VO.

Premie 2022

Het VO heeft positief geadviseerd met betrekking tot de –maximale- premie van 29,2% voor het jaar 2022 en het daaruit afgeleide opbouwpercentage van 1,826%.

Algemeen oordeel

Met een dekkingsgraad ultimo 2021 boven de TBT, een toegekende indexatie van 1,95% per 1 januari 2022, een hoge positie op de VBDO ranglijst, een ingericht bestuursbureau voor het verlagen van de bestuurlijke druk en ter bevordering van de verdere professionalisering van het pensioenfonds, een eigen kantooruimte en een voortvarende aanpak van het transitieproces, staat het fonds er goed voor.

Het VO heeft het concept intern toezicht rapport over 2021 van de RvT ontvangen en ook met de RvT besproken. Het VO heeft haar waardering uitgesproken richting de RvT over de inhoud van dit rapport en heeft deze meegenomen in het komen tot haar algemeen oordeel over het onderhavige jaar.

De besluitvormingsprocessen van het Bestuur hebben zich gekenmerkt door het naar behoren doorgronden van voorliggende vraagstukken en actuele ontwikkelingen, het adequaat analyseren van voor- en nadelen van aanwezige keuzemogelijkheden en het gedegen beargumenteren van de uiteindelijke genomen besluiten.

Hierbij heeft het Bestuur zichtbaar rekening gehouden met het belangrijke beginsel van evenwichtige belangenafweging. Naar het oordeel van het VO is vastlegging in notulen en in besluitvormingsdossiers transparant. Tijdigheid en volledigheid van het delen van deze vastlegging met het VO blijft een aandachtspunt. Er zijn hierover goede nadere afspraken gemaakt begin 2022.

Alles overwegende is het VO tot de conclusie gekomen dat het Bestuur goed, voldoende evenwichtig en deskundig heeft geacteerd in 2021. Bovendien is het VO van mening dat het Bestuur op een verantwoorde wijze is gekomen tot besluitvorming op het gebied van beleidskeuzes.

Aandachtsgebieden in 2021

Het VO gaat de volgende onderwerpen kritisch volgen in 2022:

- Wet toekomst pensioenen;
- Kosten- en kostenontwikkeling;
- Communicatie, onder meer over het te bereiken ouderdomspensioen.

5.2. Reactie bestuur op oordeel Verantwoordingsorgaan

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van het oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO) over het gevoerde beleid in 2021.

In 2021 hebben we wederom grote waardering voor de bijdrage die het VO levert aan ons pensioenfonds. Deze bijdrage bestaat uit kwalitatief goede adviezen, aanbevelingen en de interactie die wij in verschillende overleggen met het VO hebben.

We hebben het VO over diverse onderwerpen om advies gevraagd. Het VO heeft over de betreffende onderwerpen positieve adviezen afgegeven, waarbij in sommige gevallen het VO aanvullende vragen heeft gesteld dan wel aanbevelingen heeft meegegeven. De kritische houding van het VO waarderen wij erg. Een goed voorbeeld hiervan is de blijvende aandacht voor de communicatie over het te behalen pensioen naar aanleiding van het advies over de premie 2022.

In onze contacten met het VO merken wij dat de betrokkenheid van het VO groot is. Het VO neemt, waar dat kan, deel aan de studiedagen van het bestuur. Daarnaast merkt het bestuur dat het VO veel tijd en aandacht besteedt aan de Wet toekomst pensioenen. Het VO neemt de tijd om deze ingrijpende verandering in de pensioenwereld goed te doorgronden. Het bestuur vindt dit zeer prijzenswaardig, aangezien een goed ingevoerd VO een goede bijdrage kan leveren aan een goede implementatie van deze ontwikkeling.

Op uitnodiging van het VO sluit de voorzitter van het pensioenfonds (meestal vergezeld door de manager van het bestuursbureau) aan bij een gedeelte van de reguliere vergaderingen van het VO. Tijdens deze vergaderingen wordt het VO geïnformeerd over diverse ontwikkelingen bij het pensioenfonds, waarbij het VO heel alert is op de ontwikkelingen die de aandachtsgebieden van het VO raken.

Wij danken het VO voor zijn inzet en kritische en constructieve bijdrage. Voor 2022 zal veel tijd en aandacht zijn voor (de invoering van) de Wet toekomst pensioenen, waarbij het bestuur de grote betrokkenheid van de leden van het VO goed kan gebruiken. Wij zullen aandacht hebben voor het zo volledig en tijdig mogelijk informeren van het VO, zodat het VO goed haar rol kan pakken. Wij gaan in 2022 uit van een voortzetting van de constructieve samenwerking met het VO.

6. Raad van Toezicht

6.1. Verslag Raad van Toezicht

Inleiding

Hieronder treft u een korte samenvatting van het Toezichtsrapport van de Raad van Toezicht (RvT) aan. De bevindingen over 2021 zijn vertaald naar speerpunten, waar de RvT zich verder in zal verdiepen en haar beoordeling over 2022 op zal richten.

Verantwoording

De RvT heeft in 2021 bijeenkomsten gehouden met de verschillende gremia van het pensioenfonds. Daarnaast hebben leden van de RvT vergaderingen van het bestuur en van de commissies bijgewoond. De klankbordsessies met het Dagelijks Bestuur die in 2019 zijn gestart heeft de RvT ook in 2021 voortgezet. Ook zijn er in 2021 bijeenkomsten geweest met het Verantwoordingsorgaan (VO).

De RvT heeft zich een beeld kunnen vormen over de gang van zaken in het pensioenfonds door zich ook te verdiepen in de uitgebreide schriftelijke informatiebronnen. Hierbij heeft het bestuurdersportaal iBabs als basis gefungeerd. Daarnaast is op verzoek van de RvT door het bestuur additionele informatie verstrekt over relevante onderwerpen.

Gedurende het jaar hebben de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de RvT enkele malen telefonisch contact gehad. Dit vond plaats op initiatief van beide voorzitters, en soms naar aanleiding van bijzondere ontwikkelingen. De overige RvT-leden zijn op de hoogte gesteld van het besprokene.

In 2021 is de RvT door het bestuur gevraagd verschillende goedkeuringen op bestuursbesluiten en verklaring van geen beletsel voor benoemingen af te geven. De RvT heeft geen aanleiding gezien haar zelfstandige rechten in te roepen.

De RvT heeft goedkeuringsrechten op enkele bestuursbesluiten en een zelfstandig recht op het opschorten of ontslaan van bestuurders bij disfunctioneren. De RvT ziet toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en bevoegdheden aan het Verantwoordingsorgaan (VO), de werkgever, en in het jaarverslag. Daarnaast staat de RvT het Bestuur met raad terzijde en heeft een klankbord-functie. Deze taken en de werkwijze van de RvT volgen uit wet- en regelgeving, de Code Pensioenfonds en de richtlijnen zoals opgesteld door de beroepsvereniging van intern toezichthouders in de pensioensector, de VITP. Het jaarrapport van de RvT bevat de bevindingen en aanbevelingen van de RvT van het fonds over het jaar 2021. Tevens bevat het rapport een verantwoording vanuit de RvT over haar taken, bevoegdheden en werkzaamheden in het verslagjaar.

Bevindingen

De RvT heeft haar bevindingen aan de hand van 8 thema's uit de Code Pensioenfonds weergegeven.

Vertrouwen waarmaken

Het bestuur maakt het in haar gestelde vertrouwen ook in 2021 waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement. Het bestuur heeft binnen de kaders van de afspraken tussen de sociale partners, de uitvoeringsovereenkomst adequaat uitgevoerd.

Het bestuur heeft in het afgelopen jaar opnieuw veel tijd besteed aan de effectiviteit van bestuur. De bemensing van een eigen bestuursbureau is in 2021 afgerond. Ook is in het midden van het land een eigen kantoor ingericht.

De RvT heeft goedkeuringsrechten op enkele bestuursbesluiten en een zelfstandig recht op het opschorten of ontslaan van bestuurders bij disfunctioneren. De RvT ziet toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en bevoegdheden aan het Verantwoordingsorgaan (VO), de werkgever, en in het jaarverslag. Daarnaast staat de RvT het Bestuur met raad terzijde en heeft een klankbord-functie. Deze taken en de werkwijze van de RvT volgen uit wet- en regelgeving, de Code Pensioenfonds en de richtlijnen zoals opgesteld door de beroepsvereniging van intern toezichthouders in de pensioensector, de VITP. Het jaarrapport van de RvT bevat de bevindingen en aanbevelingen van de RvT van het fonds over het jaar 2021. Tevens bevat het rapport een verantwoording vanuit de RvT over haar taken, bevoegdheden en werkzaamheden in het verslagjaar.

Verder heeft het bestuur blijk gegeven van een evenwichtige belangenafweging bij belangrijke inhoudelijke besluiten in 2021. Het bestuur legt adequaat verantwoording af aan het VO en de RvT.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur heeft goed gereageerd op ontwikkelingen binnen en buiten het fonds. De strategische ontwikkelingen en het nieuwe pensioenstelsel staan in toenemende mate op de agenda van het bestuur. Het bestuur heeft de RvT en het VO goed betrokken bij deze ontwikkelingen. Het afgelopen jaar was er een aantal incidenten bij de pensioenadministrateur. Het bestuur heeft daar adequaat op gereageerd en onderhoudt nauwe contacten met de uitvoerder op management- en directieniveau. Daarnaast draagt het bestuur wanneer nodig aandachtspunten en verbeterpunten aan. Ook wordt intensief contact onderhouden met de andere uitbestedingspartijen en ook hier worden de aandachtspunten en verbeterpunten gesignaleerd.

Integer handelen

Er is voldoende aandacht voor integriteit en naleving van de gedragscode.

Kwaliteit nastreven

De RvT observeert dat het bestuur kwaliteit nastreeft in de dienstverlening aan de deelnemers. De doorontwikkeling van de governance, de veranderingen in de uitbesteding van de fiduciaire rol en de custodian en de doorontwikkeling van risicomangement zijn bovendien voorbeelden van een lerende organisatie.

Zorgvuldig benoemen

Het bestuur is zorgvuldig en adequaat samengesteld, zowel qua kennis, achtergrond en vaardigheden. In 2021 heeft één benoeming plaatsgevonden. De RvT is hierbij goed betrokken.

Gepast belonen

Doordat het beheerd vermogen meer dan € 10 miljard bedroeg in 2021, dient het beloningsbeleid herzien te worden. Een voorstel wordt op dit moment (begin 2022) uitgewerkt door het bestuur, waarbij de RvT (in)formeel goed wordt betrokken. De RvT heeft een formele bevoegdheid aangaande de vaststelling.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

De RvT wordt actief betrokken bij instemmings- en goedkeuringsplichtige onderwerpen. Ook worden de RvT en het VO regelmatig bijgepraat over lopende, voor het fonds relevante onderwerpen, door de voorzitter of het Dagelijks Bestuur.

Vier keer per jaar is er een klankbordsessie tussen RvT en het Dagelijks Bestuur. Het afgelopen jaar is de inhoud van de dialoog in die sessies weer verder gegroeid. Die feedback heeft de RvT ook ontvangen vanuit de 360 graden feedback die in het kader van de zelfevaluatie van de RvT was georganiseerd.

Transparantie bevorderen

Het bestuur stuurt actief op goede en tijdige communicatie naar de deelnemers en zorgt voor handelingsperspectief en pensioenbewustzijn bij alle deelnemers.

Het bestuur gaat het gesprek met de belanghebbenden aan via het VO.

Speerpunten 2021

De RvT heeft zich in haar rol in 2021 gericht op een aantal speerpunten, te weten:

Governance: In 2020 zijn de eerste stappen gezet in de inrichting van een bestuursbureau. In 2021 is de bemensing verder ingevuld. Er zijn goed gekwalificeerde medewerkers benoemd. Dat geeft vertrouwen. De komende periode moet "het gaan werken". Daarin is niet alleen de rolverdeling tussen bestuur, commissies en bestuursbureau van belang, maar ook de rolverdeling tussen bestuursbureau en uitbestedingspartners. De RvT en het bestuur bewaken eenieder's rol in de governance.

Werking van integraal risicomangement: Het bestuur heeft het risicomangement voortvarend doorontwikkeld volgens de RvT voldoende niveau van volwassenheid. Inmiddels is een volwassenheidsniveau bereikt waarbij het zowel mogelijk als zinvol is om ruimte te maken voor reflectie op opzet en werking van het IRM, en hoe die geoptimaliseerd kunnen worden binnen de kaders van IORP II. Het bestuur constateert dit ook zelf in zijn evaluatie van IORP II en heeft een analyse opgestart. De RvT steunt dit initiatief.

Aandacht voor en uitwerking van strategie: In 2021 is de aanpak van de pensioenhervorming intensief besproken in het (dagelijks) bestuur en in de diverse commissies. Het wordt gestructureerd aangepakt met plannings- en voortgangsrapportages. Er is periodiek overleg tussen de sociale partners en dagelijks bestuur. Op deze wijze wordt de pensioendriehoek bewaakt. Ook worden de uitbestedingspartijen meegenomen. Verder is helder gemaakt wat de rol van het VO en RvT is. Zij worden meegenomen in dit het traject. De mogelijke risico's die verbonden zijn aan de pensioenhervorming worden gemonitord via een periodieke risicorapportage.

Speerpunten 2022

De RvT stelt de volgende speerpunten voor in 2022:

Vorbereiding traject 'Pensioenhervorming': De RvT ziet het traject rondom de pensioenhervorming met belangstelling tegemoet en legt hierbij de focus op evenwichtigheid van de beeldvorming, oordeelsvorming en uiteindelijk besluitvorming van het bestuur met oog voor alle belanghebbenden, alsook op risicomanagement. Hierbij volgt de RvT het totale proces met oog voor omgevingsfactoren (rol VO, besluitvormingsproces sociale partners, mogelijkheden uitbestedingspartners, besluitvorming werkgever uitvoering pensioenregeling, uitlegbaarheid aan belanghebbenden),

Governance: De RvT wil nadruk leggen op de werking van het bestuursbureau (invalshoek: bestuur), de bijbehorende dynamiek en het effect op de beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming. De reguliere taak van de RvT is toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Ook is de RvT ten minste belast met het toezien op de adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. In het kader van deze taken wil de RvT dit jaar extra aandacht geven aan de communicatie over de pensioenopbouw, Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en IT. Ook zal de RvT de plannen volgen die het bestuur achter de hand heeft wanneer de huidige pensioenadministrateur of een andere partij waaraan wordt uitbesteed de transitie niet op de door het bestuur geplande wijze en planning kan uitvoeren.

Ter afsluiting

De RvT kijkt terug op een prettige en transparante samenwerking met het bestuur, het VO en de andere direct betrokkenen bij het fonds in 2021. De RvT hoopt deze goede samenwerking ook in 2022 voort te zetten.

6.2. Reactie bestuur op oordeel Raad van Toezicht

Wij danken de RvT voor haar oordeel en bevindingen over het jaar 2021. Wij onderschrijven de bevindingen van de RvT. Door de regelmatige overlegmomenten hebben we wel reeds een aantal stappen gezet om de aanbevelingen door te voeren. Hieronder geven we per speerpunt een reactie op de bevindingen.

Governance

In 2021 is het bestuursbureau van start gegaan. Zoals de RvT zelf ook aangeeft, moet het bestuursbureau 'gaan werken'. De werking van het bestuursbureau wordt op dit moment geëvalueerd, waarbij wordt gekeken of het bestuursbureau datgene levert dat conform de uitgangspunten die het bestuur vooraf had geformuleerd. Vooruitlopend op de evaluatie is het bestuur erg tevreden over het bestuursbureau. Het bestuursbureau heeft in korte tijd een rol verworven als spil tussen bestuur, commissies en uitbestedingspartijen. De uitkomst van de evaluatie wordt in het tweede kwartaal van 2022 verwacht. Voor 2022 is een belangrijk punt de invulling van de functie van de risicomanager, zodat het bestuursbureau weer volledig is bemensd.

Werking Integraal Risicomanagement

In 2021 is oonderaanvoering van de Risicobeheercommissie het integraal risicomanagement verder ingevoerd. Dit heeft in 2021 geleid tot afronding van de 'Eigen risicobeoordeling', uitvoering van de RSA en uitvoering van de SIRA. Naast deze meer reguliere onderwerpen is veel aandacht besteed aan de zogenaamde risico-opinies, waarbij de Risicobeheercommissie de 1^e-lijnscommissies heeft gechallenged op de risico's bij belangrijke onderwerpen. Het bestuur herkent zich in de constatering van de RvT over het integraal risicomanagement en zal de analyse afronden en eventuele benodigde aanpassingen doorvoeren.

Strategie

Wij herkennen hetgeen de RvT opmerkt over de aanpak van het traject over de pensioenhervorming. Dit onderwerp zal ook in 2022 een zeer belangrijk onderwerp zijn voor onze bestuursagenda.

De Raad van Toezicht heeft een aantal speerpunten benoemd waarin zij in 2022 specifiek op zal richten. Deze speerpunten zijn onderwerp die veel aandacht krijgen van het bestuur. Het bestuur kijkt uit naar de klanbordmomenten met de RvT hierover.

Wij waarderen de constructieve en kwalitatief goede bijdrage van de leden van de Raad van Toezicht in het afgelopen jaar. De open samenwerking van de afgelopen jaren zetten wij graag voort en wij zien de samenwerking in 2022 dan ook met vertrouwen tegemoet.

Jaarrekening

7. Jaarrekening

7.1. Balans per 31 december 2021

(na resultaatbestemming, alle bedragen in EUR x 1000)

		31-12-2021	31-12-2020
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	10.877.428	10.264.785
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	23.777	25.461
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	39.807	43.347
Vorderingen en overlopende activa	(4)	66.705	80.949
Overige activa	(5)	10.101	11.770
TOTAAL ACTIVA		11.017.818	10.426.312
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(6)	2.263.991	1.025.152
Technische voorzieningen	(7)	8.668.846	9.280.739
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(8)	23.777	25.461
Derivaten	(9)	49.728	83.456
Overige schulden en overlopende passiva	(10)	11.476	11.504
TOTAAL PASSIVA		11.017.818	10.426.312

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 65.

7.2. Staat van baten en lasten

		2021	2020
Baten			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(11)	101.216	400.176
Premiebijdragen risico deelnemers	(12)	322	172
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(13)	778.222	634.961
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(14)	1.501	1.216
Baten uit herverzekering	(15)	-3.540	2.533
Overige baten	(16)	16	6
Totaal baten		877.737	1.039.064
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(17)	249.517	241.111
Pensioenuitvoeringskosten	(18)	7.738	7.101
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(19)		
- Pensioenopbouw		149.692	115.926
- Toeslagverlening		164.773	126
- Rentetoevoeging		-48.831	-26.709
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-256.110	-247.616
- Wijziging marktrente		-584.715	967.515
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		2.557	-1.850
- Aanpassing actuariële uitgangspunten		-26.894	-193.978
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-9.829	278.935
		-609.357	892.349
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(20)	-3.540	2.533
Mutatie overige technische voorzieningen	(21)	1.004	-592
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(22)	-1.684	-1.834
Saldo herverzekering	(23)	-1.261	-1.157
Saldo overdracht van rechten	(24)	-3.574	900
Overige lasten	(25)	55	40
Totaal lasten		-361.102	1.140.451
Saldo van baten en lasten		1.238.839	-101.387
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve		1.238.839	-101.387

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 85.

7.3. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	118.882	320.008
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	8.599	3.592
Ontvangen uitkeringen van herverekeraars	1.184	1.203
Overig	537	2.785
	129.202	327.588
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-249.404	-240.820
Betaald in verband met overdracht van rechten	-4.239	-4.363
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-8.209	-7.193
Overig	-2.231	-2.490
	-264.083	-254.866
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	-134.881	72.722
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	92.796	75.966
Verkopen en aflossingen van beleggingen	4.766.157	5.254.325
	4.858.953	5.330.291
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-4.664.931	-5.430.289
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-8.254	-8.817
Mutatie beleggingsdebiteuren/ crediteuren	1.960	-1.322
	-4.671.225	-5.440.428
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	187.728	-110.137
Netto kasstroom	52.847	-37.415
Koers-/omrekenverschillen	310	-5.299
Mutatie liquide middelen	53.157	-42.714
Samenstelling geldmiddelen	2021	2020
	€	€
Liquide middelen primo boekjaar	19.674	62.388
Liquide middelen ultimo boekjaar	72.831	19.674
Waarvan:		
Voor risico pensioenfondsen	10.101	19.159
Voor risico deelnemers	62.730	515

7.4. Toelichting op de jaarrekening

7.4.1. Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds PostNL (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Groningen. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41011600.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds streeft hierbij om de opgebouwde pensioenen, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken te laten ontwikkelen conform de afgesproken toeslagambitie zoals opgenomen in de pensioenovereenkomst. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van PostNL N.V. en aan deze vennootschap gelieerde ondernemingen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds. Het Bestuur heeft op 22 april 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

7.4.2. Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in Euro's x 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van 'going-concern' uitgangspunten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de

staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2021	Gemiddeld 2021	31 december 2020	Gemiddeld 2020
USD	0,8793	0,8459	0,8172	0,8771
GBP	1,1172	1,1632	1,1172	1,1252
JPY	0,0076	0,0077	0,0079	0,0082

Stelselwijziging

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

In 2021 heeft het fonds een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen (ervaringssterfte) doorgevoerd. Invoering van de nieuwe correctiefactoren leidt tot een daling van de technische voorzieningen met € 26.894 duizend, met een positief effect van 0,3%-punt op de dekkingsgraad.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen, incl. voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers, zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Foutenherstel

Indien een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, wordt deze door middel van een retrospectieve verwerking hersteld. Dit houdt in dat het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar wordt herrekend alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, wordt vervolgens verwerkt als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening van het huidig boekjaar.

Het pensioenfonds heeft in de jaarrekening van het huidig boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van reële waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als kapitaalcontracten worden gewaardeerd voor de waarde van het verzekerde risico op basis van de grondslagen van het contract. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar (afslag voor kredietrisico).

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

De waardering en presentatie van beleggingsdepots gekoppeld aan kapitaalcontracten is overeenkomstig de grondslagen voor beleggingen. De waarde van het aandeel herverzekeraar is gelijk aan de voorziening herverzekeringsdeel technische voorziening.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante- condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de AG-prognosetafel 2020. Om rekening te houden met het gegeven dat de pensioenfonds populatie af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, is een leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen toegepast. Het pensioenfonds heeft in 2021 de correctiefactoren op de sterftekansen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot aanpassing van de correctiefactoren. Deze wijziging is per 31 december 2021 doorgevoerd.
- Er wordt uitgegaan van de veronderstelling dat iedereen is getrouwd. Voor het in het verleden opgebouwde ongehuwden ouderdomspensioen wordt aangenomen dat op de pensioendatum 85% van dedeelnemers een partner zal hebben.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt voor een mannelijke deelnemer gesteld op 3 jaar en vooreen vrouwelijke deelnemer gesteld op 2 jaar.
- Kostenopslag van 3,0% van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Voor latent wezenpensioen wordt geen voorziening opgenomen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit het herverzekeringscontract op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit het garantiecontract worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Het gehele herverzekeringsdeel technische voorzieningen heeft een looptijd langer dan een jaar.

Overige technische voorzieningen

Onder de overige technische voorzieningen worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening, zoals bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Deze voorziening is gelijkgesteld aan twee maal de jaarpremie ter dekking van het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Voorzieningen voor risico van deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgever en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en aanvullende premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Premiebijdragen risico deelnemers

Dit betreft ontvangen (vrijwillige spaar) bijdragen van deelnemers in het kader van Individueel Pensioensparen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en (premievrije) pensioenaanspraken worden aangepast. In goede tijden kan het Bestuur besluiten om een inhaaltoeslag te verlenen.

Jaarlijks wordt een onvoorwaardelijke toeslag verleend over de aanspraken die zijn opgebouwd vóór 1 januari 2001 voor de actieve deelnemers van het voormalig OPF TNT. Deze toeslag wordt gefinancierd door de werkgever in de vorm van een jaarlijkse koopsom.

Rentetoevoeging

De oprenting van de technische voorzieningen betreft 0,533% negatief (2020: 0,324% negatief), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de voorziening voor risico deelnemers.

Saldo herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroombegroting

Het kasstroombegroting is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten. De liquide middelen in het kasstroombegroting zijn zowel de liquide middelen verantwoord onder 'Overige activa' als de liquide middelen verantwoord onder 'Beleggingen', zowel voor risico pensioenfonds als voor risico deelnemers. De kasstromen uit directe beleggingsopbrengsten onder beleggingsactiviteiten zijn inclusief de derivatentransacties.

7.4.3. Toelichting op de balans per 31 december 2021

ACTIVA	31-12-2021	31-12-2020
1. Beleggingen voor risico pensioenfond		
Vastgoedbeleggingen	1.058.100	913.317
Aandelen	3.564.152	3.303.483
Vastrentende waarden	5.511.455	5.616.771
Derivaten	87.823	162.060
Overige beleggingen	655.898	269.154
	10.877.428	10.264.785

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	913.317	3.303.483	5.616.771	78.607	269.154	10.181.332
Aankopen	289.814	2.043.753	1.160.366	-10.331	1.171.552	4.655.154
Verkopen	-322.700	-2.558.769	-1.178.986	146.587	-840.317	-4.754.185
Herwaardering	177.669	775.685	-86.696	-176.768	3.514	693.404
Overige mutaties	0	0	0	0	51.995	51.995
Stand per 31 december 2021	1.058.100	3.564.152	5.511.455	38.095	655.898	10.827.700
Schuldpositie derivaten (credit)						49.728
						10.877.428
	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	868.813	2.808.818	5.720.246	23.060	53.697	9.474.634
Aankopen	113.747	1.230.216	2.803.811	-13.918	1.239.221	5.373.077
Verkopen	-11.627	-1.099.203	-3.013.236	-94.424	-1.004.492	-5.222.982
Herwaardering	-57.616	363.652	107.604	163.658	-1.064	576.234
Overige mutaties	0	0	-1.654	228	-18.208	-19.634
Stand per 31 december 2020	913.317	3.303.483	5.616.771	78.604	269.154	10.181.329
Schuldpositie derivaten (credit)						83.456
						10.264.785

	31-12-2021	31-12-2020
Vastgoedbeleggingen		
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	1.058.100	913.317
	<u>1.058.100</u>	<u>913.317</u>

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Northern Trust Developed Real Estate	136.913	12,9	0	-
	<u>136.913</u>	<u>12,9</u>	<u>0</u>	<u>-</u>

	31-12-2021	31-12-2020
Aandelen		
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	3.564.152	3.303.483
	<u>3.564.152</u>	<u>3.303.483</u>

Het pensioenfonds belegt in 2021 en 2020 niet in PostNL N.V.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Northern Trust Europe Sustainable Select SDG	632.446	17,7	0	-
Northern Trust World Sustainable Select SDG	1.002.565	28,2	0	-
	<u>1.635.011</u>	<u>45,9</u>	<u>0</u>	<u>-</u>

In boekjaar 2020 waren deze beleggingen niet in portefeuille en daarom niet van toepassing in 2020 in bovenstaande specificatie.

	31-12-2021	31-12-2020
Vastrentende waarden		
Obligaties	1.182.827	1.509.966
Direct Lending Beleggingsfonds	174.097	
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	1.983.694	2.011.139
Hypotheckenfonds	2.170.837	2.073.491
Vorderingen	0	22.175
	<u>5.511.455</u>	<u>5.616.771</u>

Met ingang van verslagjaar 2021 worden de beleggingsvorderingen van vastrentende waarden weergegeven binnen het type waar deze betrekking op hebben.

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Duitse staatsobligaties	328.255	6,0	513.037	9,1

De waarde van de beleggingen in hypotheekfondsen AEAM Mortgage Fund (€ 1.279.415 duizend) en ASR Mortgage Fund (584.963 duizend) bedragen meer dan 5% van het belegd vermogen. Echter de uiteindelijke beleggingen zijn verspreid over veelvoudige debiteurs. Dit geldt ook voor overige beleggingsfondsen waar het pensioenfonds in belegt.

	31-12-2021	31-12-2020
Derivaten		
Valutaderivaten	14.117	12.848
Rentederivaten	73.706	149.215
	<u>87.823</u>	<u>162.063</u>

Derivatenposities met een negatieve marktwaarde zijn als passiva in de balans opgenomen. Voor een specificatie van de totale derivatenpositie wordt verwezen naar de paragraaf 'Risicobeheer'.

	31-12-2021	31-12-2020
Overige beleggingen		
Beleggingsfondsen landbouwgrond	140.398	0
Overige vorderingen	452.770	262.229
Liquide middelen	62.730	6.925
	<u>655.898</u>	<u>269.154</u>

De overige vorderingen bestaan uit deposito's (€ 452.764 duizend) en vorderingen uit hoofde van aandelentransacties (€ 6 duizend).

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Bonnefield Canadian farmland international	44.425	6,8	0	-
Craigmore permanent crop	10.673	1,6	0	-
Kempen SDG farmland fund	77.489	11,8	0	-
Warakirri farmland feeder fund	7.811	1,2	0	-
	<u>140.398</u>	<u>21,4</u>	<u>0</u>	<u>-</u>

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van afgeleide marktnoteringen en waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- Contante- Waarde- berekening	Andere methodes	Totaal
Per 31 december 2021					
Vastgoedbeleggingen	136.913	0	0	921.187	1.058.100
Aandelen	1.635.011	0	0	1.929.141	3.564.152
Vastrentende waarden	3.794.503	0	0	1.716.952	5.511.455
Derivaten	0	0	38.095	0	38.095
Overige beleggingen	463.437	0	0	192.461	655.898
	<u>6.029.864</u>	<u>0</u>	<u>38.095</u>	<u>4.759.741</u>	<u>10.827.700</u>
	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- Contante- Waarde- berekening	Andere methodes	Totaal
Per 31 december 2020					
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	913.317	913.317
Aandelen	533.971	0	0	2.769.512	3.303.483
Vastrentende waarden	3.723.604	0	0	1.893.167	5.616.771
Derivaten	0	0	78.604	0	78.604
Overige beleggingen	258.412	0	0	10.742	269.154
	<u>4.515.987</u>	<u>0</u>	<u>78.604</u>	<u>5.586.738</u>	<u>10.181.329</u>

Binnen de beleggingscategorie aandelen is een groter aandeel gerubriceerd onder genoteerde marktprijzen, vanwege investeringen in 2021 in beursgenoteerde aandelenfondsen van Northern Trust.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

	31-12-2021	31-12-2020
2. Beleggingen voor risico deelnemers		
Aandelen	15.801	24.946
Vastrentende waarden	7.533	0
Overige beleggingen	443	515
	<u>23.777</u>	<u>25.461</u>

	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	9.121	14.195	3.979	27.295
Aankopen	27.721	0	618	28.339
Verkopen	-17.009	-14.234	-100	-31.343
Herwaardering	5.113	39	0	5.152
Overige mutaties	0	0	-3.982	-3.982
Stand per 31 december 2020	24.946	0	515	25.461
Aankopen	636	8.137	26	8.799
Verkopen	-11.749	-131	-92	-11.972
Herwaardering	1.968	-473	-6	1.489
Stand per 31 december 2021	15.801	7.533	443	23.777

	31-12-2021	31-12-2020
Aandelen		
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	15.801	24.946
Vastrentende waarden		
Obligaties	7.533	0
Overige beleggingen		
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in liquide middelen	443	515

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31-12-2021	31-12-2020
Overige toelichtingen		
3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Garantiecontract	39.807	43.347

Garantiecontracten

De (opgebouwde) aanspraken van een specifieke groep deelnemers zijn middels een garantiecontract ondergebracht bij herverzekeraar Zwitserleven. Dit contract is in 2020 verlengd tot 2023.

De post is gelijk gesteld aan de voorziening van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

Vanwege de huidige kredietwaardigheid van Zwitserleven is in 2021 geen afslag kredietwaardigheid van toepassing (2020: idem).

	31-12-2021	31-12-2020
Stand begin boekjaar	43.347	40.814
Pensioenopbouw	53	42
Toeslagverlening	761	0
Rentetoevoeging	-228	-130
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-1.220	-1.238
Wijziging markttrente	-2.949	4.602
Wijziging actuariële uitgangspunten	-155	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	0
Aanpassing sterftekansen	198	-888
Overige wijzigingen	0	145
	39.807	43.347

	31-12-2020	31-12-2020
4. Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgever(s)	64.332	80.511
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	32	74
Beleggingsdebiteuren	2.175	325
Overige vorderingen en overlopende activa	166	39
	<u>66.705</u>	<u>80.949</u>

De vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, met uitzondering van het saldo onder 'Vorderingen op de werkgever(s)'.

De vorderingen op de werkgever bestaan uit een vordering op de werkgever uit hoofde van VPL-inkoop van € 64.293 duizend (2020: € 80.366 duizend) en de voorlopige premieafrekening van 2021 van € 39 duizend (2020: € 145 duizend).

Door het pensioenfonds is in maart 2020 besloten dat vanaf 1 januari 2020 de inkoop van de voorwaardelijke pensioenaanspraken (VPL) plaatsvindt. Aanvullend is afgesproken dat de werkgever voor de VPL-inkoop per 31 december 2020 een storting in vijf jaarlijkse termijnen betaalt. Ultimo 2021 bedraagt deze vordering € 64.293 duizend.

5. Overige activa		
Liquide middelen	<u>10.101</u>	<u>11.770</u>

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Er is een intraday limiet faciliteit van € 11,0 miljoen van toepassing.

PASSIVA

	31-12-2021	31-12-2020
6. Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve	2.263.991	1.025.152

		Algemene reserve
Stand per 1 januari 2020		1.126.539
Bestemming van saldo baten en lasten		-101.387
Stand per 1 januari 2021		1.025.152
Bestemming van saldo baten en lasten		1.238.839
Stand per 31 december 2021		2.263.991
Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan		
	2021	2020
	%	%
De dekkingsgraad is ultimo jaar als volgt:		
Dekkingsgraad	126,0	111,0
Reële dekkingsgraad	99,1	86,2
Beleidsdekkingsgraad	121,4	104,4

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen, incl. voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers, zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de (nominale) dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaard model. Het Bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf. Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2021	2020
Stichtingskapitaal en reserves	2.263.991	1.025.152
Minimaal vereist eigen vermogen	356.130	344.964
Vereist eigen vermogen	1.410.944	1.400.614

De vermogenspositie van het pensioenfonds wordt gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2020: reservetekort). Voor het pensioenfonds is met ingang van 2022 geen herstelplan meer van toepassing.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft begin 2021 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij de toezichthouder. De toezichthouder heeft het herstelplan goedgekeurd.

Het herstelplan laat zien dat, gegeven de wettelijk voorgeschreven manier van berekenen, het pensioenfonds verwacht dat het binnen tien jaar een beleidsdekkingsgraad heeft gelijk aan de vereiste dekkingsgraad (ultimo 2021: 116,2%).

De beleidsdekkingsgraad is ultimo 2021 hoger dan de vereiste dekkingsgraad. Het pensioenfonds is daarmee uit herstel en hoeft daarom geen geactualiseerd herstelplan in te dienen bij de toezichthouder.

Het pensioenfonds dient jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren. Daarnaast moet het pensioenfonds laten zien dat het afgesproken premiebeleid reëel en haalbaar is, als ook dat het pensioenfonds voldoende herstelkracht heeft vanuit het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het positieve saldo van de staat van baten en lasten over 2021 is gedoteerd aan de algemene reserve.

	31-12-2021	31-12-2020
7. Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	8.617.380	9.226.737
Herverzekeringsdeel technische voorziening	39.807	43.347
Overige technische voorzieningen	11.659	10.655
	<u>8.668.846</u>	<u>9.280.739</u>
	2021	2020
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	9.226.737	8.334.388
Pensioenopbouw	149.692	115.926
Toeslagverlening	164.773	126
Rentetoevoeging	-48.831	-26.709
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-256.110	-247.616
Wijziging marktrente	-584.715	967.515
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	2.557	-1.850
Aanpassing actuariële uitgangspunten	-26.894	-193.978
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-9.829	278.935
	<u>8.617.380</u>	<u>9.226.737</u>

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

De toeslag op pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het Bestuur van het pensioenfonds. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Een achterstand in de toeslagverlening kan worden ingehaald. Het opgebouwde pensioen is voor alle deelnemers per 1 januari 2022 verhoogd met 1,95% (1 januari 2020: nihil).

De vóór 1 januari 2001 opgebouwde aanspraken van actieve deelnemers van het voormalig OPF TNT zijn 1 januari 2022 verhoogd met 3,03% (1 januari 2021: 3,03%). Deze toeslag is onvoorwaardelijk en wordt met een koopsom direct gefinancierd door de werkgever.

Rentetoevoeging

De oprenting van de technische voorzieningen betreft 0,533% negatief (2020: 0,324% negatief), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente. De ontwikkeling van de marktrente is als volgt:

	Rentepercentage per 31 december
2019	0,65
2020	0,10
2021	0,52

<i>Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten</i>	31-12-2021	31-12-2020
Toevoeging aan de technische voorzieningen	8.638	6.907
Ottrekking aan de technische voorzieningen	-6.081	-8.757
	<u>2.557</u>	<u>-1.850</u>

Aanpassing actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het Bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

In 2021 heeft het fonds een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen (ervaringssterfte) doorgevoerd. Invoering van de nieuwe correctiefactoren leidt tot een daling van de technische voorzieningen met € 26.894 duizend, met een positief effect van 0,3%-punt op de dekkingsgraad.

<i>Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen</i>	31-12-2021	31-12-2020
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	-15.601	-19.880
Arbeidsongeschiktheid	-1.106	265
Mutaties	7.881	298.551
Overige technische grondslagen	-1.003	0
	<u>-9.829</u>	<u>278.935</u>

Onder het saldo van 'mutaties' in verslagjaar 2020 wordt de VPL inkoop verantwoord (€ 288.664 duizend). De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2021		2020	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	2.508.458	20.174	2.765.872	19.147
Pensioengerechtigden	3.962.236	33.188	4.075.709	32.164
Slapers	2.146.686	44.702	2.385.157	42.808
Voorziening voor pensioenverplichtingen	<u>8.617.380</u>	<u>98.064</u>	<u>9.226.738</u>	<u>94.119</u>

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar (2018: 68 jaar). Jaarlijks wordt het opbouwpercentage bepaald van de in dat jaar geldende pensioengrondslag op ouderdomspensioen. Eveneens wordt een partnerpensioen van 63% van het ouderdomspensioen opgebouwd. Jaarlijks beslist het Bestuur van het pensioenfonds de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Het Bestuur streeft er naar om de pensioenrechten en de pensioenaanspraken jaarlijks aan te passen met de stijging van de Consumenten Prijs Index (CPI) alle huishoudens (afgeleid). De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en (premiëvrije) pensioenaanspraken worden aangepast. In goede tijden kan het Bestuur besluiten om een inhaaltoeslag te verlenen.

Het bestuur heeft op basis van de financiële positie besloten om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 1,95% (1 januari 2021: nihil).

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hogere dekkingsgraad dan de TBT dekkingsgraad vereist. Het Bestuur van het pensioenfonds geeft in haar jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen. Het overzicht is opgenomen in de bijlage 1 van het jaarverslag.

	2021	2020
Mutatieoverzicht herverzekeringsdeel technische voorziening		
Stand begin boekjaar	43.347	40.814
Pensioenopbouw	53	42
Toeslagverlening	761	0
Rentetoevoeging	-228	-130
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-1.220	-1.238
Wijziging marktrente	-2.949	4.602
Wijziging actuariële uitgangspunten	-155	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	0
Aanpassing sterftekansen	198	-888
Overige wijzigingen	0	145
	<u>39.807</u>	<u>43.347</u>

Overige technische voorzieningen	2021	2020
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid		
Stand per begin boekjaar	10.655	11.247
Mutatie	1.004	-592
	<u>11.659</u>	<u>10.655</u>

Deze voorziening betreft de voorziening voor ingegane ziektegevallen (arbeidsongeschiktheid). De voorziening is gelijk aan tweemaal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid en premievrijstelling.

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De pensioenregeling voor risico deelnemers is een regeling voor vrijwillig individueel pensioensparen.

De hoogte van de beleggingsrendementen (en daarmee het te bereiken eindkapitaal) is naast de premie afhankelijk van het door de deelnemer geselecteerde beleggingsprofiel en de binnen dit profiel aangekochte beleggingen. Het uiteindelijk te bereiken kapitaal is hiermee onzeker en volledig voor risico van de deelnemer.

Op 68-jarige leeftijd heeft de deelnemer de mogelijkheid (c.q. plicht) om op basis van het tot dan toe opgebouwde kapitaal (aanvullend) pensioen in te kopen bij het pensioenfonds of een zelf geselecteerde pensioenverzekeraar. Tussentijds opnemen van het kapitaal anders dan door middel van een waardeoverdracht is niet mogelijk.

Verloop voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	2021	2020
Stand per begin boekjaar	25.461	27.295
Inleg en stortingen	322	172
Uitkeringen en onttrekkingen	-3.495	-3.221
Beleggingsresultaten risico deelnemers	1.489	1.215
	<u>23.777</u>	<u>25.461</u>

9. Derivaten	31-12-2021	31-12-2020
	Derivaten	49.728

Voor een specificatie van de derivaten wordt verwezen naar de paragraaf 'Risicobeheer'

10. Overige schulden en overlopende passiva	31-12-2021	31-12-2020
Waardeoverdrachten (afkoop klein pensioen)	1.734	2.103
Pensioenuitkeringen	53	52
Beleggingscrediteuren	3	0
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.980	4.939
Overige schulden en overlopende passiva	4.706	4.410
	<u>11.476</u>	<u>11.504</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De overige schulden en overlopende passiva betreft de positie crediteuren van € 489 duizend (2020: € 109 duizend), vooruitbetaalde indexatiekoopsom van € 1.147 duizend, reservering vakantiegeld van € 9 duizend) en overlopende kosten van € 3.061 duizend (2020: € 2.567 duizend).

Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2021	2020
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	111,0	113,4
Premie	-0,7	-0,6
Uitkering	0,3	0,4
Toeslagverlening	-1,9	-
Korting van aanspraken en rechten	-	-
Beleggingsrendementen (exclusief renteafdekking)	11,2	6,4
Renteafdekking	-2,2	1,6
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	7,5	-11,8
Aanpassing grondslagen	0,3	-
Aanpassing levensverwachting	-	2,6
Overige oorzaken	0,5	-1,0
Dekkingsgraad per 31 december	<u>126,0</u>	<u>111,0</u>

De mutatie van de dekkingsgraad uit hoofde van 'overige oorzaken' in bovenstaand overzicht betreft met name kruiseffecten (0,3%-punt). Kruiseffecten treden op doordat verschillende mutaties procentueel worden uitgedrukt ten opzichte van een beginstand. Naargelang de tussenliggende mutaties groter zijn, neemt het optredende kruiseffect toe.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's. Deze buffers worden vereist eigen vermogen genoemd. Het vereist eigen vermogen is uitgedrukt als percentage van de technische voorzieningen.

De berekening van het vereist eigen vermogen aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2021	2020
	%	%
S1 Renterisico	1,6	0,4
S2 Risico zakelijke waarden	11,7	11,2
S3 Valutarisico	4,0	4,1
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	4,7	4,4
S6 Verzekeringstechnisch risico	2,8	2,9
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	1,7	0,5
Diversificatie-effect	-10,3	-8,4
Totaal	16,2	15,1

Het vereist eigen vermogen is bepaald op basis van de zogenaamde wortelformule van DNB.

	2021	2020
Vereist pensioenvermogen	10.103.567	10.706.814
Technische voorzieningen (incl. pensioenverplichting risico deelnemers)	8.692.623	9.306.200
Vereist eigen vermogen	1.410.944	1.400.614
Aanwezig pensioenvermogen (Totaal activa +/- schulden)	2.263.991	1.025.152
Surplus/ tekort	870.006	-375.462

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoemde manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

In de hieropvolgende specificaties wordt een overzicht gegeven van de beleggingsportefeuille en worden de verschillende beleggingsrisico's toegelicht. Met ingang van het verslagjaar 2020 wordt een verbeterde look-through van beleggingen toegepast. Hierbij wordt van beleggingsfondsen met een groot aantal onderliggende titels, een 'doorkijk' gepresenteerd tot deze onderliggende fondsen bij de presentatie van de specificatie. Dit in plaats van het presenteren van de waarde van het beleggingsfonds onder één rubriek van de specificatie. De specificaties van voorgaand verslagjaar 2019 zijn niet aanpepast. Hierdoor kan het voorkomen dat er eenmalig verschuivingen van zwaarte van rubrieken kan plaatsvinden binnen een specificatie ten opzichte van voorgaand verslagjaar. Dit speelt bijvoorbeeld bij de segmentatie van de beleggingen naar sectoren.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Op balansdatum is de duratie van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duratie van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde 'duratie-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur); waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het renterisico van de verplichtingen wordt afgedekt door middel van vastrentende beleggingen en renteswaps. Afhankelijk van de rentestand varieert de invulling (naast de vastrentende waarden) van volledige afdekking met behulp van renteswaps.

Voor de berekening van de renteafdekking worden de verplichtingen gewaardeerd op basis van de marktrente. De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2021		31-12-2020	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	5.511.455	7,6	5.616.771	8,4
Vastrentende waarden (na derivaten)	5.538.596	7,7	5.685.046	9,6
Technische voorzieningen	8.668.846	16,8	9.280.739	17,6

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	275.604	5,0	186.680	3,3
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	907.044	16,5	771.593	13,7
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	3.081.306	55,9	3.083.455	54,9
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	355.925	6,5	709.914	12,6
Resterende looptijd > 20 jaar	891.576	16,1	865.129	15,5
	5.511.455	100,0	5.616.771	100,0

De presentatie van de vastrentende waarden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven:

	31-12-2021		31-12-2020	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 5 jaar	1.319.926	15,2	1.254.289	13,5
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	1.491.565	17,2	1.462.582	15,8
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	2.826.029	32,6	3.027.142	32,6
Resterende looptijd > 20 jaar	3.031.326	35,0	3.536.726	38,1
	8.668.846	100,0	9.280.739	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Voor alle beleggingscategorieën wordt een actief valutabeleid gevoerd. Uitgangspositie is een gedeeltelijke afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Het totaalbedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt voor afdekking 60,0% (2020: 62,0%). Het bedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt na afdekking 79,1% (2020: 79,3%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 10,9 miljoen (2020: € 6,4 miljoen). De valutapositie per 31 december 2021 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2021						
	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
			Voor afdekking			Afdekking	Na afdekking
EUR	570.186	593.296	4.793.799	557.395	6.514.676	-2.045.265	8.559.941
GBP	46.013	268.959	10.880	0	325.852	194.823	131.029
JPY	36.436	190.120	0	0	226.556	127.978	98.578
USD	309.791	1.496.550	471.471	0	2.277.812	1.711.510	566.302
Overige	95.673	1.015.228	298.040	62.909	1.471.850	0	1.471.850
Totaal niet EUR	487.913	2.970.857	780.391	62.909	4.302.070	2.034.311	2.267.759
	1.058.099	3.564.153	5.574.190	620.304	10.816.746	-10.954	10.827.700

De valutapositie per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2020						
	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
			Voor afdekking			Afdekking	Na afdekking
EUR	513.407	572.472	4.912.768	269.154	6.267.801	-1.752.901	8.020.702
GBP	48.222	206.728	3.142	0	258.092	171.278	86.814
JPY	42.074	226.523	0	0	268.597	147.229	121.368
USD	214.178	1.254.025	423.702	0	1.891.905	1.427.978	463.927
Overige	95.436	1.043.735	277.159	0	1.416.330	0	1.416.330
Totaal niet EUR	399.910	2.731.011	704.003	0	3.834.924	1.746.485	2.088.439
	913.317	3.303.483	5.616.771	269.154	10.102.725	-6.416	10.109.141

Een restrisico betreft de categorie overige valuta; deze valuta betreffen valuta in opkomende markten en/of hebben een correlatie met de USD. Het bestuur heeft besloten om deze risico's niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met de hiervoor weergegeven valutaposities en afdekkingen.

Prijrisico

Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), futures. Een belangrijk prijrisico betreft het aandelenrisico.

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is als volgt:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Europa	6.545.721	60,5	6.527.919	64,1
Noord-Amerika	2.204.085	20,4	1.798.231	17,7
Zuid-Amerika	156.219	1,4	142.047	1,4
Azië	1.029.677	9,5	1.164.941	11,4
Oceanië	107.708	1,0	105.399	1,0
Afrika	89.516	0,7	94.284	1,0
Overig	781	-	750	-
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastr. waarden	10.133.707	93,5	9.833.571	96,6
Derivaten	38.095	0,4	78.604	0,8
Overige beleggingen	655.898	6,1	269.154	2,6
Totaal	10.827.700	100,0	10.181.329	100,0

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Energie	243.482	2,3	166.743	1,6
Bouw- en grondstoffen	78.097	0,7	51.890	0,5
Industrie	2.113.902	19,4	1.757.419	17,3
Consumentengebruiksgoederen	366.335	3,4	303.627	3,0
Gezondheidszorg	84.897	0,8	57.013	0,6
Hypotheken	2.170.837	20,0	2.073.491	20,4
Informatietechnologie	115.803	1,1	174.029	1,7
Telecommunicatie	693.307	6,4	587.517	5,8
Nutsbedrijven	18.831	0,2	11.790	0,1
Overheid en overheidsinstellingen	1.361.958	12,6	1.783.500	17,5
Financiële instellingen	1.506.550	13,9	1.861.801	18,3
Vastgoed	1.182.053	10,9	774.683	7,6
Overige	197.655	1,8	230.068	2,2
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastr. waarden	10.133.707	93,5	9.833.571	96,6
Derivaten	38.095	0,4	78.604	0,8
Overige beleggingen	655.898	6,1	269.154	2,6
Totaal	10.827.700	100,0	10.181.329	100,0

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee transacties zijn aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van het kredietrisico vindt plaats door het stellen van kredietwaardigheidseisen aan de tegenpartijen waarmee transacties kunnen worden gedaan. Daarnaast worden limieten gesteld aan tegenpartijen op totaalniveau. Dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft op het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij renteswaps.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Europa	4.630.589	83,9	4.776.406	85,1
Noord-Amerika	456.769	8,3	451.483	8,0
Zuid-Amerika	113.429	2,1	97.282	1,7
Azië	218.581	4,0	198.212	3,5
Oceanië	17.118	0,3	22.553	0,4
Afrika	74.188	1,4	70.084	1,3
Overige	781	-	751	-
Totaal	5.511.455	100,0	5.616.771	100,0

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is als volgt:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Energie	186.036	3,4	101.038	1,8
Bouw en grondstoffen	17.186	0,3	12.702	0,2
Industrie	450.150	8,2	276.383	4,9
Consumentengebruiksgoederen	46.540	0,8	32.843	0,6
Gezondheidszorg	43.620	0,8	8.499	0,2
Hypotheken	2.170.837	39,4	2.073.491	36,9
Informatietechnologie	10.595	0,2	12.448	0,2
Telecommunicatie	161.736	2,9	124.799	2,2
Nutsbedrijven	7.562	0,1	6.969	0,1
Overheid en overheidsinstellingen	1.361.958	24,7	1.781.515	31,8
Financiële instellingen	830.412	15,1	1.039.809	18,5
Vastgoed	138.471	2,5	45.090	0,8
Overige	86.352	1,6	101.185	1,8
Totaal	5.511.455	100,0	5.616.771	100,0

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2021 gepubliceerd door Standard & Poors is als volgt:

	2021		2020	
	€	%	€	%
AAA	962.929	17,5	1.341.673	23,9
AA	2.206.920	40,0	2.157.770	38,4
A	629.926	11,4	601.083	10,7
BBB	1.030.299	18,7	1.006.161	17,9
Geen rating	681.381	12,4	510.084	9,1
Totaal	5.511.455	100,0	5.616.771	100,0

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG-prognosetafel met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico zo goed mogelijk geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het Bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt en gecommuniceerd dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement).

De grens voor Toekomst Bestendig Toeslagverlenen (TBT) is de grens waarop het pensioenfonds op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens is eind 2021 gelijk aan 122,5% (2020: 121,1%).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

	31-12-2021		31-12-2020	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	328.255	3,0	513.037	4,9
Nederlandse staatsobligaties	224.520	2,0	553.815	5,3
totaal	552.775	5,0	1.066.852	10,2

De waarde van de beleggingen in Aeam Dutch Mortgages Fund (€ 1.363.894 duizend) en ASR Mortgage Fund (€ 806.942 duizend) bedragen meer dan 2% van het belegd vermogen. Echter de uiteindelijke beleggingen zijn verspreid over meerdere debiteuren. Daarom is hier geen sprake van een concentratierisico. Dit geldt ook voor overige beleggingsfondsen waar het pensioenfonds in belegt.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij Kempen Capital Management. Met Kempen is een Serviceovereenkomst en een Service Level Agreement (SLA) gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij een custodian, BNP Paribas, waarmee eveneens een SLA is afgesloten. BNP Paribas brengt jaarlijks eveneens een ISAE 3402 type II rapportage uit.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP. Met TKP is een Uitbestedingsovereenkomst en een SLA gesloten.

Het risico wordt gemitigeerd door periodieke beoordeling door het Bestuur van de kwaliteit van de uitvoering van Kempen, BNP en TKP door middel van performancerapportages (Kempen/ BNP), SLA-rapportages, In Control Statement (TKP) en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 type II-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief beheer risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf van de mate waarin actief wordt belegd is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

De beoogde tracking error van het pensioenfonds bedraagt eind december 5,0% (2020: 4,0%) op pensioenfondsniveau. Het actief risico is in de berekening van het vereist eigen vermogen opgenomen als S10. S10 heeft een omvang van twee maal de tracking error van de portefeuille (97,5% zekerheid). Er is verondersteld dat het actief risico niet samenhangt met de andere risicofactoren.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutaderivaten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden. Voor het selecteren van de tegenpartijen worden criteria gehanteerd. De marktwaarde wordt dagelijks bepaald.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2021:

Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	< 5 april 2022	2.056.647	10.954	14.117	3.163
Rentederivaten	> 6 april 2023 en < 2 aug 2066	1.939.900	27.141	73.706	46.565
		<u>3.996.547</u>	<u>38.095</u>	<u>87.823</u>	<u>49.728</u>

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	< 6 april 2021	1.752.901	10.332	12.848	2.516
Rentederivaten	>6 april 2023 en <2 augustus 2066	1.752.700	68.276	149.216	80.940
		<u>3.505.601</u>	<u>78.608</u>	<u>162.064</u>	<u>83.456</u>

Ultimo 2021 zijn zekerheden ontvangen voor de renteswaps en valutaderivaten voor een bedrag van € 55,9 miljoen (2020: € 116,0 miljoen). De waarde van het gestelde collateral bedraagt ultimo 2021 € 17,9 miljoen (2020: € 34,6 miljoen).

7.4.4. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft overeenkomsten afgesloten met TKP Pensioen (pensioenbeheer, bestuursondersteuning), BNP Paribas (custody), Cardano (beheer matching portefeuille) en Kempen Capital Management (fiduciair management).

De overeenkomst met TKP heeft een looptijd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 15 maand en opzegging uiterlijk eind oktober van elk jaar. De vergoeding voor 2022 bedraagt € 7,2 mln. De overeenkomst met Kempen heeft een looptijd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 6 maanden. De vergoeding voor 2022 bedraagt circa € 3,4 mln. De overeenkomst met BNP Paribas heeft een looptijd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 180 dagen. De vergoeding voor 2022 bedraagt circa € 1,0 mln. Met Cardano is een overeenkomst voor onbepaalde tijd overeengekomen met een vaste vergoeding (€ 846 duizend exclusief btw), welke jaarlijks wordt geïndexeerd met de CPI alle huishoudens (afgeleid). Er is geen opzegtermijn van toepassing.

De (opgebouwde) aanspraken van een specifieke groep deelnemers zijn middels een garantiecontract ondergebracht bij herverzekeraar Zwitserleven. Het garantiecontract is in 2021 verlengd.

Investeringsverplichtingen

Het pensioenfonds heeft ultimo 2021 € 822,9 miljoen investeringsverplichtingen (2020: € 751,2 miljoen).

7.4.5. Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds en de werkgever, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten bij de pensioenuitvoeringskosten. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft het pensioenfonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft een afzonderlijke uitvoeringsovereenkomst afgesloten met PostNL N.V. ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De belangrijkste onderdelen uit deze overeenkomsten zijn:

- de werkgever is verplicht alle werknemers waarop de pensioenovereenkomst van toepassing is, aan te melden als deelnemer;
- de werkgever verplicht zich de overeengekomen gegevens inzake werknemers tijdig en op de overeengekomen wijze aan het pensioenfonds te verstrekken;
- het pensioenfonds verplicht zich de deelnemers en overige rechthebbenden pensioenaanspraken en pensioenrechten toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van de geldende statuten en/of het pensioenreglement;
- ter dekking van de financiële gevolgen van de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen, zoals vastgelegd in de statuten en het pensioenreglement, verplicht de werkgever zich maandelijks premies en koopsommen aan het pensioenfonds te voldoen, met inachtneming van de bepalingen van de uitvoeringsovereenkomst;
- indien op grond van het bepaalde in het pensioenreglement, dan wel op grond van het bepaalde in de ABTN, een aanvullende vermogensdotatie door de werkgever noodzakelijk is, zal deze conform de bepalingen van de ABTN door het bestuur van het pensioenfonds worden vastgesteld. In geval van een dekkingstekort zijn de werkgevers aanvullende vermogensdotaties verschuldigd waarmee het dekkingstekort wordt opgeheven, een en ander met inachtneming van het bepaalde in de ABTN. De werkgevers en het pensioenfonds bepalen in overleg onder welke voorwaarden de betaling zal geschieden;
- indien de vermogenspositie van het pensioenfonds daartoe aanleiding geeft, kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten tot een restitutie aan de werkgever of tot een verlaging van de premie, met inachtneming van de hierover opgenomen bepalingen in de ABTN en in overeenstemming met wettelijke regelingen. Het pensioenfonds kan niet eerder tot het verlenen van premierestitutie en verlaging van de premie overgaan, dan nadat eerst een eventuele achterstand in de toeslagverlening is ingelopen en vervolgens de dekkingsgraad nog boven de premiekortingsgrens ligt.

Vlnr: Wim Henk Steenpoorte, Tanja Stanoevska, Bert Jolink

7.4.6. Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

11. Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen

	2021	2020
De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
Pensioenpremie huidig jaar	99.292	92.995
Pensioenpremie voorgaand jaar	277	185
Koopsom onvoorwaardelijke toeslagverlening	39	145
Koopsommen voorwaardelijk pensioen	1.608	306.851
	101.216	400.176

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgever in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

Met de werkgever is afgesproken dat de werkgever voor de VPL-inkoop per 31 december 2020 een storting in vijf jaarlijkse termijnen betaalt. Deze storting is gemaximeerd op de koopsom die betaald zou worden op basis van de 'oude' berekeningssystematiek (berekeningssystematiek zoals van toepassing voor 1 januari 2021) minus een vast bedrag van € 7 miljoen. Het jaarlijks te betalen bedrag de komende 5 jaar: € 16,1 miljoen.

Voor een beperkte groep deelnemers van pensioenfondsen PostNL vindt de inkoop van de voorwaardelijke pensioenaanspraken uiterlijk op 31 december 2021 plaats. Per 31 december 2021 zijn alle voorwaardelijke pensioenaanspraken afgefinancierd.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

	2021	2020
Kostendekkende premie	175.907	137.288
Feitelijke premie	99.292	92.995
Gedempte premie	99.292	92.995

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie. De verschillen tussen de kostendekkende-, gedempte- en feitelijke premies worden veroorzaakt door het hanteren van afwijkende rentecurves.

De samenstelling van de feitelijke en (gedempte) kostendekkende premie is als volgt:

	2021	2020
<i>Kostendekkende premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	135.198	102.672
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	22.300	18.819
Opslag voor uitvoeringskosten	7.981	5.607
Risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	8.428	8.060
Risicopremie voor Anw aanvulling	2.000	2.130
Totaal kostendekkende premie	175.907	137.288
<i>Feitelijke premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	85.002	79.479
Opslag voor uitvoeringskosten	6.517	4.865
Risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	5.773	6.521
Risicopremie voor Anw aanvulling	2.000	2.130
Totaal feitelijke premie	99.292	92.995

	2021	2020
<i>Gedempte premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	54.046	47.886
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	9.036	8.897
Opslag voor uitvoeringskosten	5.546	3.855
Risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	4.173	4.472
Risicopremie voor Anw aanvulling	2.000	2.130
Actuarieel benodigde premie voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling	24.491	25.755
Totaal gedempte premie	99.292	92.995

De werkgever vraagt een eigen bijdrage van 6% van de pensioengrondslag aan de deelnemer. Voor alle aangesloten ondernemingen bij het pensioenfonds geldt dat de premie (voor de verzekering van de Anw-aanvulling en Individueel Pensioensparen) wordt ingehouden door de werkgever op het salaris van de werknemers.

12. Premiebijdragen risico deelnemers

Premiebijdragen risico deelnemers	322	172
-----------------------------------	-----	-----

13. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	2021	2020
Vastgoedbeleggingen	196.282	-42.200
Aandelen	788.957	365.444
Vastrentende waarden	-21.473	157.161
Derivaten	-180.492	163.743
Overige beleggingen	2.764	-3.596
(Overige) Kosten van vermogensbeheer	-7.818	-5.591
	778.222	634.961

2021	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggings-opbrengst	Kosten vermogens-beheer	Transactie-kosten	Totaal
Vastgoedbeleggingen	20.187	186.938	-9.638	-1.204	196.282
Aandelen	10.980	796.257	-12.626	-5.653	788.957
Vastrentende waarden	62.946	-67.009	-13.368	-4.042	-21.473
Derivaten	-1.329	-176.702	-916	-1.545	-180.492
Overige beleggingen	310	2.808	-354	0	2.764
(Overige) Kosten van vermogensbeheer			-7.818		-7.818
	93.094	742.292	-44.720	-12.444	778.222

Het deel van de pensioenuitvoeringskosten dat in 2021 toegerekend wordt aan de kosten vermogensbeheer bedraagt € 2.181 duizend (2020: € 1.893 duizend) en is in mindering gebracht op de overige kosten van vermogensbeheer.

2020	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggings-opbrengst	Kosten vermogens-beheer	Transactie-kosten	Totaal
Vastgoedbeleggingen	17.379	-48.017	-10.450	-1.113	-42.200
Aandelen	6.151	377.880	-14.250	-4.337	365.444
Vastrentende waarden	52.299	121.187	-11.308	-5.017	157.161
Derivaten	90	165.340	0	-1.687	163.743
Overige beleggingen	-1	-3.595	0	0	3.596
(Overige) Kosten van vermogensbeheer			-5.590		-5.591
	75.918	612.794	-41.598	-12.154	634.961

	2021	2020
14. Beleggingsresultaten risico deelnemers		
Aandelen	1.980	1.181
Vastrentende waarden	-473	38
Overige beleggingen	-6	-3
	<u>1.501</u>	<u>1.216</u>
15. Baten uit herverzekering		
Mutatie herverzekeringsdeel van de voorzieningen	-3.540	2.533
	<u>-3.540</u>	<u>2.533</u>

Deze post betreft de mutatie van het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen.

	2021	2020
16. Overige baten		
Interest waardeoverdrachten	15	0
Interest overig	1	6
	<u>16</u>	<u>6</u>

De overige interest 2021 betreft onder andere renteverrekening op de premieafrekening 2020 (€ 10 duizend).

	2021	2020
17. Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	208.019	200.796
Partnerpensioen	34.609	33.212
Wezenpensioen	268	290
Arbeidsongeschiktheidspensioen	305	345
WAO-aanvulling	2.125	2.219
Anw-aanvulling	3.322	3.656
Afkoop pensioenen en premierestitutie	879	609
Overige uitkeringen	-10	-16
	<u>249.517</u>	<u>241.111</u>

De stijging van de pensioenuitkeringen is voornamelijk het gevolg van een stijging van het aantal pensioengerechtigden.

De negatieve overige uitkeringen betreffen te veel uitgekeerde pensioenuitkeringen, die door het pensioenfonds zijn teruggevorderd.

	2021	2020
18. Pensioenuitvoeringskosten		
Bestuurskosten	374	472
Kosten Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht	114	88
Administratiekostenvergoeding	7.854	7.288
Accountantskosten	122	86
Certificerend actuaaris	33	32
Adviserend actuaaris	59	25
Overige advieskosten	136	171
Contributies en bijdragen	554	614
Dwangsommen en boetes	0	0
Kosten Governance	99	25
Overige	574	193
	<u>9.919</u>	<u>8.994</u>
Kosten toe te rekenen aan beleggingsrendement	-2.181	-1.893
	<u>7.738</u>	<u>7.101</u>

De kosten toe te rekenen aan beleggingsrendement betreffen kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan de pensioenuitvoering of vermogensbeheer. Deze kosten betreffen kosten voor Bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders. De kosten worden verdeeld over pensioenuitvoeringskosten en vermogensbeheerkosten. De verhouding van deze verdeling is het percentage van pensioenuitvoeringskosten ten opzichte van de vermogensbeheerkosten.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders tezamen bedraagt € 199 duizend (2020: € 204 duizend). Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht

Aan de leden van het Verantwoordingsorgaan werd door het pensioenfonds in 2021 een vergoeding verstrekt van € 26 duizend (2020: € 28 duizend).

Aan de leden van de Raad van Toezicht werd door het pensioenfonds in 2021 een vergoeding verstrekt van € 77 duizend (2020: € 63 duizend).

Accountantshonoraria

De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:

	2021	2020
Controle van de jaarrekening	88	80

De afwijking ten opzichte van de accountantskosten verantwoord onder 18. wordt veroorzaakt door overige accountantskosten waaronder fiscaal advies (€ 34 duizend).

Aantal personeelsleden

Het pensioenfonds heeft twee werknemers in dienst.

Kostentransparantie	2021	2020	2019	2018	2017
<i>Pensioenbeheerkosten</i> (in euro per deelnemer)	144	138	146	155	154
<i>Vermogensbeheerkosten</i> (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)	0,43	0,45	0,44	0,34	0,34
<i>Transactiekosten</i> (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)	0,12	0,13	0,10	0,16	0,19

	2021	2020
19. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Pensioenopbouw	149.692	115.926
Toeslagverlening	164.773	126
Rentetoevoeging	-48.831	-26.709
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-256.110	-247.616
Wijziging marktrente	-584.715	967.515
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	2.557	-1.850
Aanpassing actuariële uitgangspunten	-26.894	-193.978
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-9.829	278.349
	-609.357	892.349

	2021	2020
20. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-3.540	2.533
21. Mutatie overige technische voorzieningen		
Mutatie overige technische voorzieningen	1.004	-592
22. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	-1.684	-1.834
	2021	2020
23. Saldo herverzekering		
Premie herverzekering	0	111
Uitkeringen uit herverzekering	-1.184	-1.203
Uitkeringen winstdeling	-77	-65
	-1.261	-1.157
24. Saldo overdracht van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-3.126	-1.948
Inkomende waardeoverdracht klein pensioen	-6.226	-3.179
Uitgaande waardeoverdrachten	2.909	2.772
Uitgaande waardeoverdracht klein pensioen	2.869	3.255
	-3.574	900
<p>Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.</p>		
25. Overige lasten		
Overig	55	41
	55	41

7.4.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Wijziging methodiek vaststelling rentetermijnstructuur

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2021 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur in vier jaarstappen wordt gewijzigd. Deze wijziging volgt uit het advies van de Commissie Parameters. De eerste stap is op 1 januari 2021 doorgevoerd en is verwerkt in deze jaarrekening. De tweede stap is op 1 januari 2022 van toepassing en is daarom niet verwerkt in de jaarrekening 2021. Het effect hiervan is dat de technische voorzieningen met circa € 41 miljoen stijgen en daardoor het eigen vermogen met hetzelfde bedrag afneemt. Het effect op de actuele dekkingsgraad bedraagt ongeveer 0,5% negatief.

Inval van Rusland in Oekraïne

De inval door Rusland in Oekraïne eind februari 2022 heeft impact op de financiële markten en olieprijsen. Het pensioenfonds heeft beleggingen in Rusland, Belarus en Oekraïne. Echter, de blootstelling aan beleggingen in Rusland, Belarus en Oekraïne is relatief beperkt. Het pensioenfonds belegt beperkt in aandelen en obligaties van Russische, Belarussische en Oekraïense bedrijven. Per eind 2021 was 0,1% van de totale portefeuille belegt in Russische en Belarussische aandelen en bedrijfsobligaties. En daarnaast 0,1% in staats-gerelateerde obligaties uit Oekraïne. Als gevolg van de ingestelde sancties mag er niet worden gehandeld in bepaalde (Russische en Belarussische) bedrijven. Daarnaast ligt de handel van aandelen die genoteerd staan in Rusland momenteel stil, waardoor waarderingen onzeker zijn. Een indirect effect is de toegenomen onzekerheid op de financiële markten en een daarmee gepaard gaand negatief sentiment.

7.4.8. Bijzondere statutaire zeggenschapsrechten

In de statuten is bepaald dat het Bestuur maximaal uit twaalf bestuursleden bestaat, te weten maximaal zes bestuursleden als vertegenwoordiger van de werkgever, maximaal vier bestuursleden als vertegenwoordiger van (gewezen) deelnemers en maximaal twee bestuurders als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. Als voorzitter treedt op een vanuit de werkgever voorgedragen bestuurder. Als secretaris treedt op een van de vanuit de deelnemers of pensioengerechtigden voorgedragen bestuurder.

Groningen, 22 april 2022

dhr. drs. P.G.J. Dorrestijn CPE
mw. Ir. E. M.C Eelens FRM, CAIA
dhr. drs. B. Jolink RC CIRA
dhr. drs. L.C. van de Kieft RC MAC (voorzitter)
dhr. W.H. Steenpoorte, EMIM
dhr. drs. S. Lahiri
dhr. drs. L.J. van der Put
mw. T. Stanoevska
dhr. drs. J.J. Veldstra (secr.)
dhr. C. Vlaar CPE

Overige gegevens

8. Overige gegevens

8.1. Deelnemersbestand

	Stand ultimo verslagjaar 2020	Bij	Af	Stand ultimo verslagjaar 2021
Deelnemers, actief en voortgezet	19.147	4.901	3.874	20.174
Gewezen deelnemers	42.808	4.148	2.460	44.496
Pensioengerechtigden	32.164	2.424	1.194	33.394
waarvan:				
(tijdelijk) Ouderdomspensioen	24.398	1.765	828	25.335
Arbeidsongeschiktheidspensioen*	634	44	77	601
Partnerpensioen	6.970	591	257	7.304
Wezenpensioen	162	24	32	154
Totaal:	94.119	11.473	7.528	98.064

* sDe aantallen arbeidsongeschiktheidspensioen zijn eveneens opgenomen onder deelnemers voortgezet als gevolg van hun (gedeeltelijke) premievrije opbouw.

Vlnr: Caspar Vlaar, Tanja Stanoevska, Peter Dorrestijn, René van de Kieft

8.2. Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds PostNL te Groningen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds PostNL, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 54.783.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.643.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds PostNL is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht. De impact op mijn oordeel is naar verwachting nihil.

Amsterdam, 22 april 2022

drs. R.T. Schilder AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

8.3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds PostNL

Verklaring over de jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds PostNL (hierna ook: “het pensioenfonds”) te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds PostNL op 31 december 2021 en van de staat van baten en lasten over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds PostNL zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 54,8 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met de audit commissie overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1,6 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer.</p> <p>In paragraaf 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2021 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, omdat de waardering (deels) gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de beleggingsadministrateur; • Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage van de beleggingsadministrateur; • Voor beleggingen in beursgenoteerde effecten het nagaan van de juiste waardering door een 're-pricing' uit te voeren; • Voor beleggingen in beleggingsfondsen het kennis nemen van de waarderingsgrondslagen, de laatst beschikbare jaarrekening en de controleverklaring daarbij. Voor beleggingsfondsen van TKPI tevens het kennis nemen van de rapportage 'toelichting accountantscontrole' van de externe accountant; • Voor derivaten beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen. Verder het beoordelen van de uitkomsten van de

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
	<p>waarderingsmodellen waarbij wij tevens een eigen waarderingspecialist hebben ingeschakeld;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is in de context van het van toepassing zijnde stelsel van financiële verslaggeving.
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel ‘risicobeheer’ (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaris en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregelingen door de uitvoeringsorganisatie zijn opgesteld; • toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; • door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; • interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Volledigheid (premie)bijdragen werkgever</p> <p>Premiebijdragen zijn een belangrijke component van de opbrengsten van het pensioenfonds. In de uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten werkgever zijn diverse afspraken gemaakt.</p> <p>In de toelichting onder 'verbonden partijen' zijn de afspraken uiteengezet die met de aangesloten werkgever zijn gemaakt. De inwerkingtreding van diverse bepalingen is afhankelijk van de dekkinggraad.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagaan of de door het bestuur vastgestelde grondslagen voor de vaststelling van de actuariael benodigde premie en opslagen zijn toegepast bij de bepaling van de hoogte van de premiebijdragen; • nagaan of de van de dekkinggraad afhankelijke opslag in de premie juist en volledig is meegenomen; • nagaan of de premie volledig in rekening is gebracht; • nagaan of de overige verplichtingen volgend uit de uitvoeringsovereenkomst terecht niet zijn gewaardeerd (zoals de "bijstortverplichting").

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur inzake de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 22 april 2022

Mazars Accountants N.V.

drs. C.A. Hartevelde RA

Bijlage 1- Historisch overzicht toeslagen

Dit zijn de per 1 januari van het betreffende jaar toegekende toeslagen

PostNL N.V:

Actieven en pensioengerechtigden/gewezen deelnemers die inactief geworden zijn op en na 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 80% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2010	0,14%	0,70%	0,56%	0,56%	0,42%
2011*	0,00%	1,36%	1,36%	1,93%	1,51%
2012	0,00%	2,34%	2,34%	4,32%	3,41%
2013	0,00%	1,87%	1,87%	6,27%	4,96%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	7,15%	5,66%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	7,56%	5,86%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	8,74%	6,68%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	8,74%	6,68%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	9,99%	7,44%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	10,81%	7,77%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	12,55%	8,93%
2021	0,00%	0,99%	0,99%	13,66%	9,68%

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers die inactief geworden zijn voor 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 100% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2010	0,17%	0,70%	0,53%	0,53%	0,53%
2011*	0,00%	1,36%	1,36%	1,90%	1,90%
2012	0,00%	2,33%	2,33%	4,27%	4,27%
2013	0,00%	1,87%	1,87%	6,22%	6,22%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	7,10%	7,10%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	7,51%	7,30%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	8,69%	8,13%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	8,69%	8,13%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	9,94%	8,90%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	10,76%	9,24%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	12,50%	10,42%
2021	0,00%	0,99%	0,99%	13,61%	11,19%

* Met ingang van 1 januari 2011 is de toeslag gebaseerd op consumptieprijsen.

Postkantoren:

Actieven en pensioengerechtigden/gewezen deelnemers die inactief geworden zijn op en na 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 80% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2009**	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%	0,80%
2010	0,21%	1,10%	0,89%	1,90%	1,48%
2011	0,00%	1,20%	1,20%	3,12%	2,45%
2012**	0,00%	2,00%	2,00%	5,18%	4,09%
2013***	0,00%	1,87%	1,87%	7,15%	5,65%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	8,04%	6,35%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	8,45%	6,55%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	9,64%	7,37%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	9,64%	7,37%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	10,90%	8,13%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	11,73%	8,47%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	13,48%	9,64%
2021	0,00%	0,99%	0,99%	14,73%	10,48%

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers die inactief geworden zijn voor 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 100% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2009**	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
2010	0,27%	1,10%	0,83%	1,84%	1,84%
2011	0,00%	1,20%	1,20%	3,06%	3,06%
2012**	0,00%	2,00%	2,00%	5,12%	5,12%
2013***	0,00%	1,87%	1,87%	7,09%	7,09%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	7,98%	7,98%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	8,39%	8,19%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	9,58%	9,02%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	9,58%	9,02%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	10,84%	9,79%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	11,67%	10,13%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	13,42%	11,32%
2021	0,00%	0,99%	0,99%	14,54%	12,09%

** De algemene salarisaanpassingen vanuit de cao van Postkantoren hebben in 2009 en 2012 een ingangsdatum van 1 april in plaats van 1 januari.

*** Met ingang van 1 januari 2013 is de toeslag gebaseerd op de Consumentenprijsindex.

Bijlage 2- Personalia

Bestuurssamenstelling

Bestuurders namens de werkgever

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
drs. P.G.J. Dorrestijn CPE	22-08-1962	Lid	16-01-2015	16-01-2023	1 periode	Uitvoerend bestuurslid PF KLM Cabinepersoneel + sleutelfunctiehouder Risicobeheer, Voorzitter bestuur PF ACNielsen Nederland BV
drs. L.C. van de Kieft RC MAC	27-04-1963	Voorzitter	22-05-2013	1-1-2023	1 periode	Directeur/ bestuurder Maatschappij van Welstand, Partner Kuiper en Van de Kieft Organisatieadviseurs, Voorzitter RvC Woonzorg Nederland, Voorzitter bestuur vrienden van de Zusters van Rwanda en Voorzitter SPIL
drs. L.J. van der Put RBA	28-03-1967	Plaatsvervangend secretaris	6-12-2012	1-1-2026	niet mogelijk	Voorzitter Commissie Risicomanagement Pensioenfederatie, Lid bestuur APF Centraal Beheer, lid raad van advies Financial Investigator, lid bestuur pensioenfonds KLM, extern adviseur beleggingscommissie SPH, lid raad van advies EPFIF
drs. J.J. Veldstra	12-01-1967	Secretaris	29-2-2016	29-2-2024	1 periode	Directeur HR MailNL, voorzitter Stichting O&O fonds Post & Koeriers

Bestuurders namens de deelnemers

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
Dhr. ing. W.H. Steenpoorte EMIM	1-04-1964	Lid	17-26-2022	1-2-2026	2 periodes	Voorzitter RvC De Vereende, Voorzitter bestuur Sivi, Voorzitter RvC Intersolve, Lid commissie Financiën en Pensioenen PF ABN AMROBestuurder FNV,
mw. Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA	19-05-1981	Lid	21-8-2019	21-8-2023	2 periodes	Bestuurslid BPF Schilders, Bestuurslid BPF Particuliere Beveiliging, lid RvT PF Delta Loyd
drs. S. Lahiri	21-12-1982	Lid	23-9-2020	23-9-2024	2 periodes	Bestuurslid PF Vervoer, bestuurslid SPNG, bestuurslid BPF AVH
C. Vlaar CPE	05-10-1979	Plv. voorzitter	01-1-2020	1-1-2024	2 periodes	Bestuurslid PF KPN, adviseur Linxx BV, Lid bestuur KPN O&O fonds II, pensioenbestuurder FNV (namens FNV bestuurslid PF Recreatie)
B.H. Kiep CPC	06-02-1952	Lid	17-10-2012	1-1-2022	niet van toepassing	Geen

Bestuurders namens de pensioengerechtigden

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
drs. B. Jolink RC CIRA	18-08-1956	Lid	20-06-2017	20-06-2025	1 periode	Voorzitter VO Pensioenfonds TNT Express, Bestuurslid/penningmeester Stichting Volksuniversiteit Utrecht, Penningmeester Stichting Volksuniversiteit Utrecht cursusgelden, voorzitter stichting Qii Beheer
mw. T. Stanoevska	09-09-1965	Lid	08-05-2019	08-05-2023	2 periodes	Bestuurder + sleutelfunctiehouder IA PF Notariaat, vereffenaar + sleutelfunctiehouder risicobeheer Pensioenfonds BPF Reiswerk, toezichthoudend bestuurder stichting Villa Abel, sleutelfunctiehouder risicobeheer PF Eriks en lid Risicocommissie Pensioenfederatie

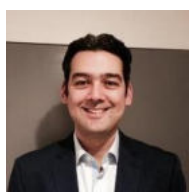
Bovenste rij vlnr: Jeroen Veldstra, Peter Dorrestijn, Bert Jolink, Tanja Stanoevska

Onderste rij vlnr: Pim Berendsen (CFO PostNL), Jeroen van der Put, Wim Henk Steenpoorte, René van de Kieft, Caspar Vlaar

Niet op de foto, wel lid van het bestuur van Pensioenfonds PostNL:

Evalinde Eelens

Sujan Lahiri

Dagelijks Bestuur

drs. L.C. van de Kieft RC MAC (voorzitter, bestuurslid werkgeverszijde)
drs. J.J. Veldstra (secretaris, bestuurslid werkgeverszijde)
C. Vlaar CPE (plv. voorzitter/ bestuurslid werknemerszijde)

Beleggingscommissie

drs. L.J. van der Put RBA (voorzitter commissie, bestuurslid werkgeverszijde)
Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA (bestuurslid werknemerszijde)
S. Lahiri (bestuurslid werknemerszijde)

Pensioen- en communicatie commissie

mr. R. Dormans (Group HR PostNL N.V.)*
drs. J.J. Veldstra (bestuurslid werkgeverszijde)
C. Vlaar CPE (voorzitter, bestuurslid werknemerszijde)
S. Lahiri (bestuurslid werknemerszijde)

*Is alleen aanwezig bij de bespreking van de communicatieonderwerpen die in de Pensioen- en Communicatie Commissie worden besproken en de werkgever aangaan.

Financiële Commissie

drs. P.G.J. Dorrestijn CPE (voorzitter, bestuurslid werkgeverszijde)
ing. W.H. Steenpoorte IMIM (lid, werknemerszijde)
Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA (bestuurslid werknemerszijde)

Risicobeheercommissie

drs. B. Jolink RC CIRA (voorzitter, bestuurslid pensioengerechtigden)
T. Stanoevska (bestuurslid pensioengerechtigden)

Sleutelfunctiehouders

drs. B. Jolink RC CIRA, sleutelfunctiehouder Risicobeheer
drs. R. T. Schilder AAG, sleutelfunctiehouder Actuarieel
drs. S.M.G. Jeuken RA RE, sleutelfunctiehouder Internal Audit

Geschillencommissie (ad hoc commissie)

mr. B. Degelink , onafhankelijk voorzitter
drs. P.G.J. Dorrestijn CPE (bestuurslid werkgeverszijde)
Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA (bestuurslid werknemerszijde)

Verantwoordingsorgaan

H. van Bruggen (namens de pensioengerechtigden)
mw. ir. G. Eleveld (namens de deelnemers)
U. Heiligers (namens de pensioengerechtigden)
A.F. van Baarle (namens de deelnemers, secretaris)
drs. E. Verweij (namens de werkgever, voorzitter)
D. Middelburg (namens de werkgever)

Raad van Toezicht

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
mw. L.E.M. Duijnste	04-07-1962	lid	14-11-2019	14-11-2023	1 periode	Voorzitter RvT Reiswerk Pensioenen, Voorzitter BO Pensioenfondskenkring 1 Centraal Beheer APF, Voorzitter Audit Commissie Pensioenfonds Nedlloyd, Lid RvT Pensioenfonds Cargill, Lid VC Pensioenfonds Kas Bank, Voorzitter RvT Pensioenfonds Van Lanschot, Lid VC Pensioenfonds Calpam, Bestuurder stichting Dorrie Stoop Fonds.
dhr. E.E. Hagen	16-09-1970	Lid	01-01-2020	01-01-2024	1 periode	Lid RvT Bpf koopvaardij, Lid RvT Bpf Rijn- en Binnenvaart, Lid Auditcommissie pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel, lid RvT pensioenfonds Openbare Bibliotheken, lid RvT Heineken pensioenfonds, lid RvT pensioenfonds Cargill, extern beleggingsadviseur pensioenfonds DMS, Bestuurslid/voorzitter beleggingsadviescommissie pensioenfonds Yara Nederland.
drs. P.W. Ploegsma	27-5-1968	Voorzitter	1-7-2016	1-7-2024	niet mogelijk	Lid Raad van Bestuur Stichting Aafje, Lid Raad van Commissarissen Cyclus NV, Voorzitter Raad van Toezicht Stichting FNO.

Uitvoeringsorganisaties

De uitvoering van het pensioenfonds is opgedragen aan TKP Pensioen B.V. (TKP), Kempen Capital Management (KCM) en BNP Paribas (BNP).

Certificeerders

Mazars Accountants N.V., externe onafhankelijke accountant
Willis Towers Watson, externe actuaris

Compliance officer

Partner in Compliance

Vertrouwenspersoon

Partner in Compliance (dhr. H. Holt)

Bijlage 3- Begrippenlijst

A ABTN

Afkorting voor Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening. Voor DNB is het een informatiebron bij de uitoefening van het toezicht.

Actief/Passief beheer

De twee belangrijkste methodes van beleggen zijn actief en passief beleggen. De doelstelling van actief beleggen is om een hoger rendement te behalen dan de gehanteerde benchmark. Bij passief beleggen is de doelstelling het rendement van de benchmark te evenaren. Om dit te bereiken wordt de samenstelling van de beleggingen van de benchmark gevolgd.

De samenstelling van de actieve beleggingen zijn niet te vergelijken met de samenstelling van de passieve beleggingen. Denk hierbij aan de gewichten van beleggingen in Europa en wereldwijde beleggingen of het wel of niet beleggen in opkomende markten. De passief beheerde portefeuilles behalen normaalgesproken een rendement gelijk aan dat van de benchmark. Naast kosten kan een afwijking ten opzichte van het benchmark rendement ook veroorzaakt worden door de timing van stortingen, terugontvangen dividendbelastingen of valuta- en kaseffecten.

Actieve deelnemer

Personen met een lopend dienstverband bij de werkgever en arbeidsongeschikten met een premievrije voortzetting.

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

AFM

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is de Nederlandse gedragstoezichthouder op de financiële markten. Het instituut houdt toezicht op het gedrag van participanten in de financiële markten, waaronder: financiële dienstverleners zoals pensioenfonds.

AG-Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV.

Anw-hiaat

Van een Anw-hiaat is sprake als bij overlijden de partner op grond van de AWW wel en op grond van de Anw geen recht zou hebben op een uitkering. Er is ook sprake van een Anw-hiaat als de partner in deze vergelijking te maken krijgt met een lagere of geen uitkering als gevolg van de zogenoemde inkomenstoets.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's. In de ALM-studie wordt uitgegaan van rendementsverwachtingen voor de verschillende beleggingscategorieën. Deze rendementen zijn afhankelijk van de ontwikkeling van de economie. De verwachtingen voor de economie voor de lange termijn zijn gebaseerd op economische relaties. Zo zijn het verwachte politieke, economische en monetaire beleid van invloed op de verwachte economische groei en de inflatie. Deze zijn op hun beurt bepalend voor de andere economische grootheden als rente en de daaruit afgeleide rendementen. De diverse variabelen zijn op deze manier op een onderling consistente manier afgeleid. Voor de verwachte risicopremies per beleggingscategorie (rendement boven staatsobligaties) wordt uitgegaan van zowel langjarige historische reeksen als ook wetenschappelijk onderzoek over de mogelijke toekomstige ontwikkeling. Bij de ALM-studie worden naast het basis economisch scenario ook andere economische scenario's geanalyseerd, om te zien hoe robuust het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is in een andere economische omgeving.

AVG

De AVG is een Europese verordening (dus met rechtstreekse werking) die de regels voor de verwerking van persoonsgegevens door particuliere bedrijven en overheidsinstanties in de hele Europese Unie standaardiseert. Het doel is om de bescherming van persoonsgegevens binnen de Europese Unie te garanderen, maar ook om het vrije verkeer van gegevens binnen de Europese interne markt te waarborgen. De verordening geldt wereldwijd voor alle ondernemingen en organisaties die persoonsgegevens bijhouden en verwerken van natuurlijke personen in de Europese Unie. Sinds 25 mei 2018 dienen organisaties, waaronder het pensioenfonds, hun bedrijfsvoering in overeenstemming met de AVG te brengen.

B Beleggingsdepot

Ten behoeve van de beschikbare-premieregeling en/of de regeling individueel Pensioensparen heeft een

deelnemer de keuze uit diverse beleggingsdepots. Elk beleggingsdepot heeft een bepaald risicoprofiel en daarbij behorende samenstelling van aandelen, obligaties en geldmarktinstrumenten.

Beleggingsfonds

Instelling die geld van derden belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen. Ook wel beleggingsportefeuille.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de twaalf-maands gemiddelde dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad geeft de financiële positie van het pensioenfonds weer.

Benchmark

Een ijkpunt zoals een maatgevende index waarmee de ontwikkelingen van een beleggingsportefeuille worden vergeleken.

Benchmark Onderzoek Pensioenen

Onderzoek dat inzichtelijk maakt hoe het pensioenfonds in vergelijking met andere pensioenfondsen presteert in de beleving van de deelnemer.

Beschikbare-premieregeling (BPR)

Pensioenregeling waarin de hoogte van de verzekerde pensioenen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbare premie en de daarmee te behalen (en behaalde) beleggingsopbrengsten. Met behulp van actuariële grondslagen en methoden wordt bij pensioneren de precieze hoogte van het pensioen vastgesteld. Bij andere typen pensioenregelingen wordt eerst de pensioenhoogte en vervolgens de hoogte van de premies vastgesteld.

Bijstortdekkingsgraad

De "Bijstortdekkingsgraad" is de Kritische Dekkingsgraad vermenigvuldigd met een factor, die bij het intreden van het dekkingstekort 1,027 bedraagt en vervolgens lineair afneemt naar 1 gedurende de Herstelperiode. Daarbij geldt dat (i) de Bijstortdekkingsgraad gedurende de gehele Herstelperiode gemaximeerd is op het niveau van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en (ii) de lineaire afname in maanden nauwkeurig wordt bepaald.

C Clearing Member

Alle transacties op een beurs worden uitgevoerd door clearing members van een beurs. Aan het eind van de handelsdag worden alle transacties bij elkaar opgeteld en gesaldeerd en verrekenet iedere member de gesaldeerde transacties met één tussenpartij.

Credit default swap

Een overeenkomst tussen twee partijen waarbij het kredietrisico van een derde partij wordt overgedragen.

Clearing- en settlementsysteem

Clearing en settlement zijn de twee processen in de afhandeling van een effectentransactie. Clearing is het proces dat aan het eind van een handelsdag de transacties van een beursmember bij elkaar optelt en saldeert om vervolgens de nieuwe posities te kunnen bepalen. Settlement is het proces dat de uiteindelijke afhandeling verzorgt, namelijk het bijwerken van het effectensaldo bij de betreffende bewaarinstelling (custodian) waardoor de opdrachtgever eigenaar van de beleggingen wordt.

Compliance

Met dit begrip wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met vigerende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de in die instelling werkzame personen zich dienen te houden, alsmede voorschriften omtrent de wijze van controle op de naleving ervan. Ook veel instellingen die raakvlakken met de financiële sector hebben, zoals pensioenfondsen, hebben een compliance regeling. Een dergelijke regeling bevat bijvoorbeeld voorschriften omtrent de wijze waarop functionarissen voor eigen rekening in effecten mogen handelen, restricties in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

D Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op berekeningsdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen. De voorziening pensioenverplichtingen is normaliter gebaseerd op de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen.

Dekkingstekort

De Pensioenwet en het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen spreken van een dekkingstekort als de middelen ontoereikend zijn om de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's te dekken. Er is een dekkingstekort indien het eigen vermogen minder is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waarde afhankelijk is van

de waarde van andere meer onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Discretionaire portefeuille/mandaat

De beleggingen vinden plaats in andere Financiële Instrumenten dan deelnemingsrechten in TKPI Beleggingsinstellingen (discretionaire account). De portefeuille of mandaat is op eigen naam, waarbij het pensioenfonds zowel juridisch als economisch eigenaar is.

DNB

De Nederlandsche Bank is de centrale bank van Nederland en houdt onder andere toezicht op financiële instellingen zoals pensioenfondsen.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

E

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer.

Emerging markets (opkomende markten)

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Ervaringssterfte

Omdat aangenomen wordt dat de werkende bevolking gezonder is dan de niet werkende bevolking wordt op basis van ervaringscijfers op de sterftetekansen zoals ontleend aan de prognosetafel een leeftijdsafhankelijke afslag toegepast. Door rekening te houden met deze ervaringssterfte hoeven geen leeftijdscorrecties te worden toegepast.

Eumedion

Een onafhankelijke stichting die de belangen behartigt van de bij haar aangesloten institutionele beleggers op het gebied van corporate governance en duurzaamheid. Doel is om de governance, milieu -en sociale prestaties van beursvennootschappen te verbeteren. Alle institutionele beleggers met in Nederland aangehouden beleggingen kunnen in principe deelnemer worden van Eumedion.

European Market Infrastructure Regulation (EMIR)

EMIR is een initiatief van de Europese Commissie om de handel in Over The Counter (OTC) derivaten transparanter en veiliger te maken. EMIR bevat regels voor het afwickelen van derivaten door een centrale tegenpartij (CCP), een vergunningplicht voor de CCP's en eisen aan het onderpand en de overdraagbaarheid van posities.

F

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Fiduciair manager

De fiduciair beheerder overziet en integreert alle aspecten van vermogensbeheer uiteenlopend van de beleggingsstrategie, samenstelling van de ideale beleggingsmix op basis van een ALM-studie, het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles tot het bijbehorende risk management en rapportages.

Financieel Crisisplan

In een financieel crisisplan zijn maatregelen opgenomen die het pensioenfonds kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van het pensioenfonds zich bevindt op, of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van het pensioenfonds in gevaar komt.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen.

FOCUS!

FOCUS! is een methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt. Risicoanalyse wordt door de toezichthouder gebruikt om inzicht te krijgen in de risico's die samenhangen met de activiteiten die een organisatie uitvoert en de mate waarin deze een potentiële bedreiging kunnen vormen voor de toezichtdoelstellingen.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Futures

Termijncontract, waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. Futures worden gebruikt om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van tactische asset allocatie.

G Gedempte kostendekkende premie
De gedempte premie wordt berekend door de rente of het rendement te baseren op een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden of het rendement op een verwachting voor de toekomst. Het pensioenfonds heeft voor dit laatste gekozen.

Grondstoffen
Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate wordt bepaald door de actuele vraag en aanbod. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

H Haalbaarheidstoets
De wettelijk voorgeschreven periodiek door het pensioenfonds uit te voeren haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan
In het geval dat de dekkinggraad van het pensioenfonds daalt tot onder de vereiste dekkinggraad dan dient het pensioenfonds een herstelplan op te stellen. Indien de dekkinggraad een jaar later nog steeds lager is dan de vereiste dekkinggraad dan dient het pensioenfonds het herstelplan te actualiseren. In dit plan zijn maatregelen opgenomen waardoor het pensioenfonds binnen de wettelijke kaders kan herstellen.

High yield
Obligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB.

I In Control Statement
Een verklaring van het management van de uitvoerder dat het management van de uitvoerder grip heeft op de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden. Deze is gericht op een effectieve realisatie van doelstellingen en het hierover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen aan het pensioenfonds. In het statement wordt verwezen naar een set van normen waaraan de mate van beheersing getoetst is. Tevens zijn in het statement de aangetroffen tekortkomingen ten aanzien van de beheersing en de in de processen opgenomen interne controles, de oorzaken ervan en de voorgenomen maatregelen om de knelpunten op te lossen, opgenomen.

Indexatie
Zie toeslagverlening.

Individueel Pensioensparen (IPS)
Regeling voor deelnemers om naast het reguliere pensioen te beleggen voor aanvullend pensioen. Deelnemers kunnen vrijwillig deelnemen aan deze regeling.

Inflatie gerelateerde obligaties
Bij deze leningen wordt de hoogte van de coupon gekoppeld aan de hoogte van de inflatie. Meestal gaat een hogere inflatie gepaard met stijgende rentes. Een obligatie zal dan in koers dalen. Bij dit soort leningen zal echter door de stijgende inflatie, de coupon mee stijgen waardoor een rentestijging (als die veroorzaakt wordt door een stijging van de inflatie) nauwelijks invloed heeft op de waarde van de obligatie.

IORP II
Institutions for Occupational Retirement Provision (IORP II) is een Europese richtlijn met betrekking tot het bestuur, de governance, de communicatie, het beleggingsbeleid en MVB. IORP II is van kracht vanaf 13 januari 2019 en IORP II wordt vastgelegd in de Nederlandse wetgeving. In IORP II wordt transparantie verwacht over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met duurzaamheidsfactoren. Ook wordt expliciet gemaakt dat pensioenfondsen risico's uit hoofde van milieu-, sociale en governance factoren betrekken in het risicobeheer en de eigenrisicobeoordeling.

ISAE 3402 type II rapportage
Het rapport beschrijft het proces en de beheersingsmaatregelen zoals deze bij een uitvoerder hebben gewerkt. Periodiek worden de beheersingsmaatregelen door een externe onafhankelijke accountant getoetst. De accountant toetst de toereikendheid van de beschreven beheersingsmaatregelen voor het bereiken van de beheersingsdoelstelling en stelt vast dat de implementatie ervan gedurende de rapportperiode in overeenstemming met de beschrijving is. Daarnaast wordt de effectiviteit (werking) van de beheersingsmaatregelen gedurende de rapportperiode door de accountant getest. Het oordeel wordt door de accountant verwoord in het auditrapport. De uitgevoerde testwerkzaamheden met betrekking tot de beheersingsmaatregelen en de bevindingen worden aan het rapport toegevoegd.

ISDA/CSA overeenkomst
Een ISDA overeenkomst is een standaard contract dat OTC-transacties (transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden) tussen institutionele financiële partijen mogelijk maakt.

CSA is een bijlage bij het ISDA-contract waarin partijen afspraken maken over het wederzijds te leveren en te accepteren onderpand.

K Kostendeekkende premie
Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendeekkende premie te berekenen. De kostendeekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt. De kostendeekkende premie bestaat uit de actuariel benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds en de premie die actuariel benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kritische dekkingsgraad

De dekkingsgraad, van waaruit het pensioenfonds nog net kan herstellen om binnen 10 jaar op het vereist eigen vermogen uit te komen zonder aanvullende vermogensdotaties.

L LDI manager
Manager vermogensbeheer verantwoordelijk voor het beheer van de matching portefeuille. De matching portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat specifiek is ingericht voor afdekking van het renterisico, volgens het geldende beleggingsbeleid van het pensioenfonds.

Life Cycle

Ten behoeve van de beschikbare-premieregeling en/of de regeling individueel pensioensparen kan worden belegd in de Life Cycle. Het principe van Life Cycle-beleggen is dat er wordt belegd in een risicoprofiel waarbij de samenstelling van de beleggingsmix is afgestemd op het aantal jaren tot aan de pensioendatum.

M Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)
Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, ook wel aangeduid als Environmental, Social en Governance criteria (ESG), houdt rekening met hoe bedrijven en landen omgaan met mens en maatschappij.

Marktw waarde

De marktwaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Middelloon (regeling)

Het middelloon is de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende de hele loopbaan. Bij de middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode. Het op te bouwen pensioen is bij deze regeling een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen over de gehele periode van deelname aan de regeling.

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het vereist eigen vermogen. Het minimaal vereist eigen vermogen beweegt tussen de 104% en 105%. Een pensioenfonds mag niet te lang op deze ondergrens zitten. Dit staat in de Pensioenwet. Heeft een pensioenfonds gedurende vijf jaar niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt? Dan moet het binnen zes maanden maatregelen nemen, die ervoor zorgen dat het pensioenfonds in één keer boven deze ondergrens uitkomt. Als deze maatregelen bestaan uit korting van pensioenaanspraken en -rechten, dan mag die korting over een aantal jaren uitgesmeerd worden.

O Opkomende markten
Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Overige beleggingen

Beleggingen anders dan de voor een pensioenfonds meer traditionele beleggingen zoals aandelen en vastrentende waarden. Onder overige beleggingen vallen de categorieën grondstoffen en liquide middelen.

Over the counter (OTC)

Hierbij verlopen financiële transacties niet via de beurs maar direct tussen twee partijen, zonder tussenkomst van een centrale partij.

P Pensioenaanspraak
Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen. De aanspraak op pensioen wordt onderscheiden van het ingegane pensioen.

Pensioenfederatie

In de Pensioenfederatie zijn drie instellingen gefuseerd: de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB). De Pensioenfederatie vertegenwoordigt via deze koepels de aangesloten pensioenfondsen.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer. De pensioengrondslag wordt berekend door het pensioengevend jaarsalaris te verminderen met de franchise.

Pensioenrecht

Een recht op ingegane pensioenuitkeringen.

Pensioenresultaat

Het pensioenresultaat is het (cumulatieve) niveau van de (toekomstige) pensioenuitkeringen na een bepaalde periode, afgezet tegen de (cumulatieve) hoogte van de (toekomstige) pensioenuitkeringen indien die gehele periode sprake zou zijn geweest van indexatie volgens de prijsinflatie. Het pensioenresultaat vergelijkt het nominale pensioen plus indexatie met het nominale pensioen plus prijsinflatie en geeft in feite de koopkracht van het pensioen weer.

$$\text{Pensioenresultaat} = (1 + \text{Cumulatieve indexatie}) / (1 + \text{Cumulatieve prijsinflatie})$$

Voorbeeld

Het pensioen bij aanvang is 100. Stel dat de prijzen over een periode van 15 jaar met 50% zijn gestegen, indien de toeslagverlening in dezelfde periode in totaal 25% heeft bedragen, bedraagt het pensioenresultaat $1,25/1,50 = 83,33\%$.

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Proxy voting

Een stemadviesbureau (Engels: proxy voting agency) is een organisatie die aan institutionele beleggers, dat wil zeggen beleggingsfondsen, pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen, adviseert wat te stemmen op een aandeelhoudersvergadering.

R Raad van Toezicht

In het kader van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur kan voor het intern toezichthoudend orgaan gekozen worden voor een Raad van Toezicht die het functioneren van het bestuur toetst en jaarlijks daarover aan het bestuur rapporteert.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend. Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen. Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is daarom sprake van een zogenaamde 'duration-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

(Rente)swap

Ruil van rendement op een vastgestelde lange rente tegen een variabele korte rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd.

Risicomanagement

Risicomanagement is een continu proces dat ten aanzien van de doelstelling risico's identificeert en beoordeelt.

Risicopremie

Dit is de premie voor risicodekking.

S Service Level Agreement (SLA)-rapportages

Een Service Level Agreement is een overeenkomst met afspraken over de dienstverlening tussen het pensioenfonds en een uitvoerder. In SLA rapportages wordt door de uitvoerder aan het pensioenfonds gerapporteerd over de mate waarin de gemaakte afspraken zijn nagekomen.

Sociale Partners

De Sociale Partners is de verzamelnaam voor de werkgevers- en werknemersorganisaties.

Spread

Het renteverskil tussen bedrijfsobligaties en staatsobligaties.

Stichtingskapitaal en reserves

Zie eigen vermogen.

Stranded Assets

Letterlijk gestrande activa of bezittingen. Dit zijn activa die men wel bezit, maar niet (meer) kan of mag gebruiken. Of activa die veel minder waard blijken te zijn dan het bedrag waarvoor ze in de boeken staan.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

SWOT-analyse

De SWOT-analyse is een opsomming van kansen en bedreigingen in de markt en sterktes en zwaktes van het pensioenfonds.

T Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.

Toekomst Bestendig Toeslagverlenen (TBT)

De grens voor Toekomst Bestendig Toeslagverlenen (TBT) is de grens waarop het pensioenfonds op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens wordt jaarlijks bepaald en is afhankelijk van de rentestand van dat moment.

Toeslagverlening (indexatie)

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast. Dit houdt in dat een toeslag kan worden gegeven op het pensioen. Het pensioenfonds neemt jaarlijks een besluit over het al dan niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening bij het pensioenfonds is voorwaardelijk. Er wordt slechts toeslag verleend voor zover de middelen van het pensioenfonds dit toelaten.

U Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst tussen een werkgever en een pensioenfonds over de uitvoering van één of meer pensioenregelingen.

V Valutarisico

Door wisselkoersveranderingen loopt het pensioenfonds het risico dat beleggingen minder waard worden. Om dit risico te beperken dekt het pensioenfonds gedeeltelijk de valuta's af.

VBDO-ranglijst

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling voert vergelijkingen uit bij pensioenfondsen, verzekeraars, banken en bedrijven. De vijftig grootste pensioenfondsen van Nederland nemen hieraan jaarlijks deel. Pensioenfondsen worden beoordeeld op verantwoord beleggingsbeleid. Op basis hiervan stelt VBDO een ranglijst op.

Verantwoordingsorgaan

De in de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur gehanteerde term voor een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) zijn vertegenwoordigd en waaraan het bestuur periodiek verantwoording aflegt.

Verbonden personen

Alle leden van de organen van het pensioenfonds en andere personen die werkzaamheden voor het pensioenfonds verrichten, onafhankelijk van de duur waarvoor of de juridische basis waarop zij werkzaam zijn.

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Vereist pensioenvermogen

De technische voorzieningen vermeerderd met het vereist eigen vermogen.

VN Global Compact

Een niet-bindend pact van de Verenigde Naties om bedrijven over de hele wereld aan te moedigen een duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleid te voeren en te rapporteren over de uitvoering ervan.

Voorwaardelijk pensioen

Een extra voorwaardelijk pensioen over dienstjaren uit het verleden als gevolg van een lagere pensioenopbouw dan mogelijk is volgens de fiscale regelgeving.

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

WIA

Dit is de afkorting voor de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen.

Colofon

Uitgegeven door

Stichting Pensioenfonds PostNL

Correspondentieadres:

Postbus 501
9700 AM GRONINGEN

Bezoekadres:

Princenhofpark 8, Driebergen

Telefoon (050) 582 19 90
Website www.pensioenpostnl.nl
E-mailadres deelnemer@pensioenpostnl.nl

Realisatie

TKP Pensioen BV
Postbus 501
9700 AM GRONINGEN